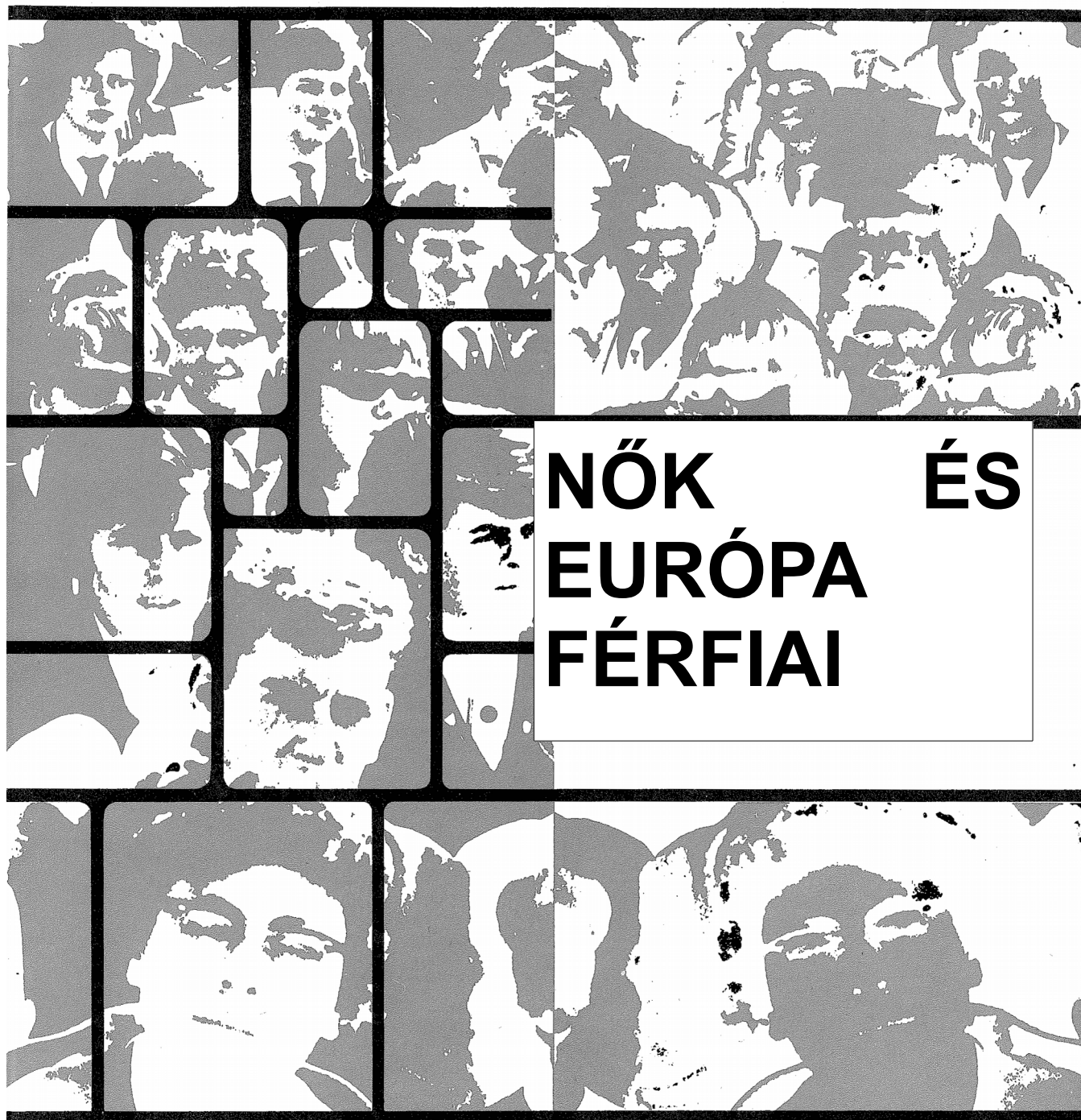

NŐK ÉS EURÓPA FÉRFIAI

ÖSSZEHASONLÍTOTT
ELLENŐRZÉSEK EGYES
TÁRSADALMI
PROBLÉMÁKRÓL

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA
RUE DE LA LOI 200 • 1049 BRÜSSZEL

NŐK ÉS EURÓPA FÉRFIAI

Összehasonlító attitűdök egyes társadalmi problémákkal kapcsolatban

A Nők Nemzetközi Éve alkalmából az Európai Közösség kilenc országában végzett mintavételes felmérés eredményei és elemzései

Brüsszel
(200 rue de la Loi)
1975. december

Pierre Dieumegard által az [Europe-Democracy-Esperanto](#) számára készített dokumentum

Ennek az „ideiglenes” dokumentumnak az a célja, hogy az Európai Unióban több ember számára tegye lehetővé az Európai Unió által készített (és az adókból finanszírozott) dokumentumok megtekintését.

Ha nincs fordítás, a polgárokat kizárják a vitából.

Ez az „Eurobarometer” dokumentum csak angolul, [franciául és németül](#) létezett egy „image” típusú pdf fájlban. A kezdeti fájlból létrehoztunk egyszöveg típusú ODT fájlt, amelyet a Libre Office szoftver készített, gépi fordításra más nyelvekre. Az eredmények immár [az Európai Unió valamennyi hivatalos nyelvén elérhetők](#).

Kíváncsok, hogy az uniós közigazgatásfelelősséget vállaljon a fontos dokumentumok fordításáért. A "fontos dokumentumok" nemcsak törvények és rendeletek, hanem a megalapozott döntések közös meghozatalához szükséges fontos információk is.

Közös jövőnk közös megvitatása és a megbízható fordítások lehetővé tétele érdekében az eszperantó nemzetközi nyelv nagyon hasznos lenne egyszerűsége, rendszeressége és pontossága miatt.

Lépjen velünk kapcsolatba:

[Kapcsolat \(europokune.eu\)](mailto:europokune.eu)

<https://e-d-e.org/-Kontakti-EDE>

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	5
1. rész: A kutatás főbb eredményei.....	8
I. A nők helyzetének problémája: a probléma fontossága, a változás érzékelése és értékelése.....	9
1. A probléma fontossága.....	9
2. A változás észlelése és értékelése.....	13
II A nők és férfiak chances élete előtt.....	23
1. Az átfogó ítélet.....	23
2. Miért kevésbé valószínűek a nők?.....	27
3. A megkülönböztetés területei.....	31
III. A nők és a férfiak törekvése a társadalmi szerepek közötti különbségek enyhítésére.....	37
1. Mit akar a többség?.....	37
2. „Feminizmus”	40
3. Három situations a mindennapi élet.....	44
IV. A nők és férfiak viszonyulása a szakmai munkához és annak kölcsönössége.....	49
1. Foglalkoztatás és nem foglalkoztatottság.....	50
2. Elégedettség a saját munkájával.....	53
3. A házastársnak tulajdonított elégedettség az általa végzett munkával kapcsolatban.....	59
4. A nők foglalkozási tevékenysége.....	61
V. A nők helyzetének javítása szempontjából fontosnak tartott társadalmiformák.....	71
VI A politikával és a társadalmi részvétel formáival kapcsolatos attitűdök.....	74
1. Politikusvagyok, mi lehet mindennekfelett a férfiak dolga?	76
2. Az egyes politikai szerepek.....	80
3. A férfiba vagy nőbe mint a parlament politikai képviselőjébe vetett bizalom mértéke.....	83
4. Társadalmi részvétel.....	87
VII. Elégedettség vagy elégedetlenség érzése.....	101
1. Az általános elégedettség érzése.....	101
2. Az elégedettség érzésének konkrét aspektusai.....	105
VIII A boldogság érzése.....	110
IX Az Európai Közösséggel és Európa egyesítésével kapcsolatos attitűdök.....	114
1. Aközös piac.....	114
2. Európa egyesítése.....	120
3. Az Európai Közösség és a nők változó helyzete.....	126
II. rész Magyarázó esszé a nők helyzetével kapcsolatos attitűdök kialakulásáról.....	131
Bevezetés a módszertanba.....	132
II. A közvélemény nők helyzetével kapcsolatos attitűdjeinek tipológiai elemzése.....	132
III. Tényezőanalízis és a válaszok többszemponutú elemzése.....	139

1. A társadalmi változás mellett vagy ellen.....	142
2. Optimizmus és pesszimizmus.....	153
Következtetések.....	159
Megjegyzések.....	160
Technológiai fejlesztések: Ez volt az írógépek és stencilek ideje.....	160
Változások a szerkesztési stílusban: Ez volt az az idő, amikor a szerkesztők gondolkodtak (és megmutatták gondolataikat).....	160
Néhány grafikon, amely lehetővé teszi az 1975-ös adatok megjelenítését.....	161
A változás sebessége.....	161
A változás jelentősége és jelentése.....	162
Konkrét helyzetekben a nemzeti vélemények is széles körben eloszlának.....	162
MELLÉKLETEK.....	164
I. A felmérést végző intézetek nevei és az interjúk időpontjai.....	164
II. Technikai megjegyzések.....	164

NŐK ÉS EURÓPA FÉRFIAI

Összehasonlító attitűdök egyes társadalmi problémákkal kapcsolatban

Bevezetés

A nők éve alkalmából, és ami még alapvetőbb, annak érdekében, hogy jobban megértsük a nők és férfiak hozzáállását társadalmunk bizonyos problémáihoz, az Európai Bizottság 1975-ben, a gonosz hónapjában mintatanulmányt rendelt meg a Közösség kilenc országában.

Ez volt az első alkalom, hogy ilyen kutatást végeztek nemzetközi szinten ebben a témában. Mintegy 9500 főt - férfiakat és nőket - kérdeztek meg szóban nyolc szakosított intézet vizsgálói, 15 éves kortól, nemzeti reprezentatív mintákra osztva, egy körülbelül 50 kérdésből álló kérdőív alapján, beleértve az EUROBAROMETER 3-nak megfelelő kérdéseket is.¹

Az egyes országokban a válaszadók száma a következő:

	Férfiak	Nők	Összesen
Belgium/België	728	779	1507
Danmark	505	568	1073
Deutschland	483	556	1039
Franciaország ²	563	593	1156
Egyesült Királyság ³	622	703	1325
Írország	475	521.	996
Italia	526	517	1043
Luxemburg	151	160	311
Nederland	539	554	1093
KÖZÖSSÉG	4592	4951	9543

1 Az Euro-Barométer az Európai Közösség országaiban hathavonta végzett közvélemény-kutatás. A 3. sz. jelentés eredményeit 75. július elején tették közzé. Az interjúk pontos időpontját és az egyéb technikai információkat e dokumentum melléklete tartalmazza, a munkáért felelős intézetek listájával együtt.

2 A vidéki területek súlyozásának figyelembevétele (155 eset).

3 Y compris Észak-Írország (300 eset).

Ennek a kutatásnak a fő eredményeit, amelyek valamilyen módon előre jelezték a Nők Nemzetközi Évének Világkonferenciáján (Mexikó, 1975. június 19 - július 2.) elfogadott kívánságokat, a lehető legegyszerűbb módon mutatják be. Az e konferencia végén elfogadott globális cselekvési terv kimondja, hogy „a nemzeti, regionális és nemzetközi kutatási tevékenységek, valamint a nők helyzetének valamennyi aspektusára vonatkozó adatok gyűjtése és elemzése kiemelt prioritást élvez” (161. pont); Különösen hangsúlyozza „az életminőségre, például a szakmával való elégedettségre, a jövedelemre, családjellegzőkre és a szabadidős tevékenységek igénybevételére” vonatkozó adatok gyűjtésének hasznosságát (167. pont).

Ennek a kutatásnak nem célja a téma kimerítése; bár az univerzum különösen hatalmas, ésközel 200 millió 15 éves vagy annál idősebb nőt és férfit foglal magában, a kérdőív hatóköre szándékosan néhány olyan témára korlátozódott, amelyek különösen érdekesek az Európai Bizottság és szolgálatai számára:

a nők helyzetének, azaz a nők társadalomban elfoglalt helyének fontossága a férfiakéhoz képest;
a nők helyzetével kapcsolatos változások észlelése és értékelése;

a nők lehetőségeinek értékelése aférfiakéhoz képest;

a nők és a férfiak arra irányuló törekvései, hogy enyhítsék a két nem társadalmi szerepe közötti különbségeket;

a nők és férfiak szakmai munkával kapcsolatos kölcsönös hozzáállása;

a társadalmi reformokat prioritásnak tekintik a nők helyzetének javítása érdekében;

a politikával és a társadalmi részvétel formáival kapcsolatos attitűdök;

- az elégedettség és az elégedetlenség érzésének szintjei és összetevői;

- a boldogság érzése;

az Európai Közösséggel és Európa egyesítésével kapcsolatos attitűdök.

Az Európai Bizottság célja, hogy e jelentés közzétételével, amelynek tartalma - adatok, elemzések, feltételezések - semmilyen módon nem vonja magával felelősségét, a legszélesebb körű vitát ösztönözze a nők európai helyéről és azokról a kezdeményezésekről, amelyeket minden szinten és minden területen meg kell tenni annak érdekében, hogy az egységes Európa építése a nők ügye is legyen.

Ez a jelentés két részből áll:

efejezet első része, tíz fejezetben, az egyes témáknak és szerződéseknak megfelelő főbb eredmények, azaz a válaszok megoszlása az Európai Közösség egészére és az egyes tagállamokra vonatkozóan, nem, életkor, iskolai végzettség stb. szerint.

a második rész néhány alaposabb elemzéssel próbálja megmagyarázni az elért eredményeket: úgynevezett tipológiai elemzés (klaszterelemzés), faktorelemzés és többszörös osztályozási elemzés ().¹

Azok az olvasók, akik azonnal el akarnak jutni a magyarázatokhoz és következtetésekhez, elkezdhetik olvasni a jelentést a második részben, hacsak később nem térnek vissza az első részhez.

¹ A tipológia Hélène RIFFAULT (Párizs), nemzetközi kutatási koordinátor irányításával készült; A faktoranalízist és az MCA-t Margaret és Ronald INGLEHART (Michigani Egyetem) végezte. A jelentés szerzője, Jacques-René RABIER, az Európai Bizottság tanácsadója szeretne köszönetet mondani ezeknek az értékes társszerzőknek.

1. rész: A kutatás főbb eredményei

I. A nők helyzetének problémája: a probléma fontossága, a változás érzékelése és értékelése

1. A probléma fontossága

Egy véleménytanulmányban az előzetes kérdés – amelyet nem mindig tesznek fel – az, hogy a válaszadók tisztában vannak-e azzal a problémával, amelyről kérdezik őket, és ha igen, milyen mértékben:

„Hazánkban jelenleg sok vita folyik a nők helyzetéről, azaz a nők társadalomban elfoglalt helyéről a férfiakéhoz képest. Véleménye szerint jelenleg a társadalmunkban van-e probléma a nők számára vagy a nőkszámára? (Nézőkártya). Mennyire fontos ez a probléma: A 0 jel azt jelzi, hogy nem probléma, a 10 azt jelenti, hogy nagyon fontos probléma.”¹

Ha a válaszokat három kategóriába sorolják, amelyek sorrendben 0–2 (alacsony fontosság), 3–7 (közepes fontosság) és 8–10 (nagy fontosság) pontszámra felelnek meg, a következő táblázatot kapjuk országokként és a Közösség egészére vonatkozóan (1. táblázat):

táblázat: A nők jogállásával kapcsolatos problémának tulajdonított fontosság (országokként)

	Nagyon fontos (8-10 pont)	Közepes fontosság (3–7. pont)	Kevésbé fontos (0-tól 2-ig terjedő pontszámok)	Átlagos pontszám ²
Franciaország	48	45	7	6,93
Italia	45	44	11	6,72
Luxemburg	49	31	19	6,45
Írország	42	41	17	6,11
Belgium/België	29	52	18	5,53
Deutschland	23	58	19	5,13
Danmark	26	43	28	4,92
Kötetlen királyság	20	51	27	4,57
Nederland	11	52	34	3,95
Közösség ³	32	50	17	5,68

Az első megfigyelés ennek a táblázatnak az olvasásából származik. Négy országban (Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Írország) az összes válaszadó – nők és férfiak – sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonít a nők helyzetének, mint más országokban. A két szélsőséges pozíciót egyrészt Franciaország és Olaszország (átlagosan 6,93 és 6,72), másrészt Hollandia (átlagosan 3,95) tölti be. Még jobb: körülbelül négyszer annyi francia, olasz, luxemburgi és ír állampolgár van, mint holland, akik nagy jelentőséget tulajdonítanak ennek a problémának (8–10. pont).

1 Ahelyett, hogy a kérdéstegeyszerű verbális skálán („nagyon fontos”, „fontos” stb.) tették volna fel, amely a válaszok árnyalatainak enyhítését kockáztatta volna, a 0-tól 10-ig terjedő skálát részesítették előnyben, ahol a központi pont ezért 5.

2 Az egyes pontszámoknak megfelelő százalékok súlyozott átlaga: 10, 9, 8...0. A központi pont az 5. pont.

3 Az egyes országokban az 15 éves vagy annál idősebb népesség méretének súlyozott átlaga.

Logikusan arra lehet következtetni, hogy azokban az országokban, ahol a problémát megoldatlannak tekintik, különösen fontosnak tartják. Ezek a katolikus hagyományok országai. ¹

Meg kell azonban jegyezni, hogy Belgium, bár katolikus hagyományokkal rendelkező ország, inkább azon országok oldalán helyezkedik el, ahol a problémát nem tartják nagyon fontosnak, és a közösségi átlaghoz közeli helyzetben van.

Közösségi szinten a nők – ahogy az várható volt – gyakrabban tekintik a nők helyzetének problémáját jelentősnek, mint a férfiak (átlagosan 6,00 és 5,41 pont). Az életkor fontosváltozó: a fiatalabbak (25 év alattiak) érzékenyebbek a problémára, mint az idősebbek, különösen a nők körében. A legfontosabb változó azonban az iskolai végzettség szintje, amelyet itt a tanulmányok időtartamával mérnek, azaz azzal az életkorral, amikor a válaszadó teljes sebességgel befejezte tanulmányait.

Amint azt a 2. táblázat mutatja, azok aránya, akik nagy jelentőséget tulajdonítanak a problémának, a 15–24 éves nők körében 39%, a 25–54 és 28 év közötti nők körében pedig 37%. Az iskolaivégzettségtekintetében (mindkét nem esetében) az arány a legalacsonyabb szint 30%-ától a legmagasabb szint 40%-áig terjed.

táblázat: A nők nem, nemésiskolázottsági szint szerinti státusza problémájának tulajdonított fontosság² (a Közösség egésze)

	Nagyon fontos (8-10 pont)	Közepes fontosság (3–7. pont)	Kevésbé fontos (0-tól 2-ig terjedő pontszámok)	Átlagos pontszám
Együtt	32 %	50 %	17 %	5,68
Férfiak	29	51	19	5,41
Ebből: 15–24 év	30	54	15	5,69
25 és 54 év között	29	52	18	5,46
55 éves és idősebb	28	49	22	5,31
Nők	35	48	16	6,00
Ebből: 15–24 év	39	47	14	6,30
25 és 54 év között	37	47	15	6,05
55 éves és idősebb	28	50	19	5,35
Az oktatás szintje ³				
- alacsony	30	49	20	5,46
- átlagos	32	52	16	5,68
- magas	40	49	11	6,43

1 A kultúra attitűdökre és viselkedésekre gyakorolt hatása nem feltétlenül jelenti azt, hogy az egyének szintjén összefüggés van két változó között (pl. itt a vallási hovatartozás vagy gyakorlat és a nők problémájának tulajdonított fontosság), Azonban, bár sajnálatos módon a vallási hovatartozással és gyakorlattal kapcsolatos kérdéseket nem vetették fel ebben a felmérésben, a hipotézis nagyon valószínű, hogy a katolikus vallásnak hagyományosan kedvező hozzáállás pozitívan korrelál a nők státuszának problémájával kapcsolatos felfogással, amely Európában objektíven intenzívebben jelenik meg a katolikus hagyományokkal rendelkező országokban.

2 A nem válaszolók kivételével (az összes válasz 0,9%-a).

3 A tanulmányi időszak vége szerint mérve: 15 év e+ alatt, 16–19 év, 20 év et után.

A három kiválasztott változó – nem, életkor és iskolai végzettség – alapján mért attitűdviszonyok országoként némileg eltérőek:

azokban az országokban, ahol a lakosság nagy része nagyon fontosnak tartja a problémát (Franciaország, Olaszország, Írország, nem is beszélve Luxemburgról, ahol a válaszadók száma mindössze 311), a nők a férfiakhoz képest arányosan nagyobb valószínűséggel tekintik a problémát fontosnak, mint máshol; Másszóval jobban tudatában vannak ennek az őket közvetlenül érintő problémának;

minden országban viszonylag kevesebb 55 éves vagy annál idősebb nő tartja a problémát nagyon fontosnak, mint más nők;

a férfiak esetében csak Írországban, Dániában, Franciaországban és Olaszországban mutatkozik jelentős különbség az életkor tekintetében;

az iskolai végzettség szintje a két nemhez tartozó személyek esetében együttesen befolyásolja az Olaszországban, Németországban, Belgiumban és az Egyesült Királyságban vizsgált hozzáállást; Míg azonban Olaszországban és Belgiumban a határérték az alsó és a felső középszint között van, Németországban és az Egyesült Királyságban az alsó és a felső középszint között. Franciaországban az átlagos iskolai végzettséggel rendelkezők a legtudatosabbak, ami valószínűleg a 25 és 54 év közötti nők tömegének felel meg; Végezetül Dániában, Hollandiában és Írországban az oktatás gyenge vagy nem létező meghatározó tényező.

Mindezeket az adatokat a 3. táblázatsorolja fel:

3. táblázat

Azon válaszadók százalékos aránya, akik nagy jelentőséget tulajdonítanak a nők nemének, életkorának és iskolai végzettségének¹ (országoként)

	Összesen	Férfiak			Összesen	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
Franciaország	43%	40%	42%	47%	52%	48%	56%	43 %"	47%	50%	45%
Italia	42	43	44	38	49	55	49	42	41	53	52
Luxemburg ²	48	p.m.	p.m.	p.m.	49	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Írország	38	30	37	44	46	44	48	43	42	41	43
Belgium/ België	26	25	26	27	31	41	33	24	24	33	32
Deutschland	18	17	17	20	27	34	28	22	23	19	32
Danmark	27	33	27	23	25	32	26	19	25	24	29
Egyited Királyság	18	16	19	15	22	23	24	19	19	20	27

1 Nagy fontosság = 8-10 pont. Az országokat a problémához rendelt átlagos fontossági pontszámok szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

2 A válaszadók viszonylag kis száma miatt a jelentett eredmények nem Luxemburgra vonatkoznak.

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Nederland	11	6	13	9	10	12	9	11	10	10	13
Közösség ³	29	30	29	28	35	39	37	28	30	32	40

2. A változás észlelése és értékelése

A nők státuszaproblémájának tulajdonított fontosság mérése után még nem derült ki, hogy érzékelték-e a fejlődést, és hogyan minősítették azt, mind a jelentés, mind a változás sebessége tekintetében.

„Mindig történik valami a nők társadalomban elfoglalt helyéről, arról, amit maga körül lát, és arról, ami tíz-tizenöt évvel ezelőtt történt? És ha igen, akkora helyes irányba vagy a rossz irányba változnak?”

A Közösség egészét tekintve tízből csaknem kilenc ember tud a változásról (86%, akiknek 88%-a férfi és 85%-a nő), és a válaszadók túlnyomó többsége úgy érzi, hogy a változás a helyes irányba halad.

A férfiak és a nők nagyjából ugyanúgy fejezik ki magukat, és az 55 éves vagy annál idősebb nők enyhén hajlamosak arra, hogy kevésbé érzékeljék a változást (vagy pontosabban, hogy kevesebbet reagáljanak, mint amennyit érzékelnek), és a képzettebb emberek enyhén hajlamosak arra, hogy pozitívan fejezzék ki magukat.

3 Súlyozott átlag, Luxemburgot is beleértve.

4. táblázat

A nők helyzetében bekövetkezett változás észlelése és e változás jelentésének értékelése a nem, az életkor és az iskolázottsági szint szerint

(Közösség)

	Változás észlelése			Nem érzékeli a változást	Megválaszolatlan
	Összesen	A helyes irányba	Rossz irányba		
Együtt	86%	76%	10%	8%	6%
Férfiak	88	78	10	7	5
Ebből 15–24 év	86	79	7	7	7
25 és 54 év között	89	81	8	7	4
55 éves és idősebb	86	72	14	7	7
Nők	85	74	11	9	6
Ebből 15–24 év	85	78	7	10	5
25 és 54 év között	88	78	10	8	4
55 éves és idősebb	79	65	14	11	10
Az oktatás szintje					
- alacsony	84	72	12	9	7
- átlagos	88	79	9	8	4
- magas	90	85	5	6	4

Ország szinten nincs kapcsolat a nők státusza kérdésének tulajdonított fontosság és a változás érzékelése között. A Franciaország, Olaszország, Luxemburg és Írország csoportban, amint azt fentebb láttuk, a probléma ismertsége jelentősen magasabb, mint más országokban; Dániában (86%) és Franciaországban (89%) azonban közel azonos azoknak az aránya, akik változást érzékelnek.

Hasonlóképpen úgy tűnik, hogy a változás jelentésének megítélése nem kapcsolódik a problémának tulajdonított fontosságához: Az olaszok, az írek, a dánok és a németek például ugyanezt mondják, és tízből nyolcan úgy vélik, hogy a változás a helyes irányba halad.

táblázat

A nők helyzetében bekövetkezett változás észlelése és e változás jelentésének értékelése¹

(Országoként)

	Változás érzékelése			Nem érzékeli a változást	Megválaszolatlan
	Összesen	A helyes irányba	Rossz irányba		
Italia	93 %	81 %	12 %	4 %	3 %
Írország	91	82	9	6	3
Franciaország	89	75	14	6	5
Danmark	86	80	6	6	8
Egyesült Királyság	85	73	12	7	8
Nederland	82	69	13	4	14
Deutschland	81	78	3	16	3
Belgium/België	79	67	12	9	12
Luxemburg	78	65	13	10	12
Közösség ²	86	76	10	8	6

Az egyének szintjén a probléma jelentőségére és a változás jelentésére adott válaszok metszéspontja csak azt mutatja, hogy azok, akik számára a probléma kicsi, kevésbé hajlamosak pozitívan leírni a változást.

¹ A változás észlelését kifejező válaszok százalékos arányának csökkenő sorrendjében rangsorolt országok (jó vagy rossz irányban).

² Súlyozott átlag

táblázat

A helyes irányba történő változás érzékelése a nők helyzetének problémájához kapcsolódó fontosság szerint
(Közösség)

	A változás jó irányba halad	A változás rossz irányba megy
Kevésbé fontos	67 %	14 %
Közepes fontosság	78	9
Nagy jelentőségű	78	9

Eztaváltozást, amelyet mind a férfiak, mind a nők széles körben érzékelnek és irányát tekintve pozitívan értékelnek, nem tartják túl gyorsnak:

Az, hogy a dolgok ezen a területen túl gyorsan változnak, nem elég gyorsan, vagy megfelelően használok?

A közösségi válaszadók többsége (43%) úgy véli, hogy a dolgok jól változnak, 28%-uk szerint a változás nem elég gyors, 19%-uk szerint pedig elég gyors.

A nők – különösen a fiatalok – a férfiaknál valamivel nagyobb valószínűséggel érzik úgy, hogy a változás nem elég gyors: 41% a 15-24 éves korosztályban. A korcsoportokban a férfiak viszonylag nagyobb valószínűséggel érzik úgy, hogy a dolgok helyesen változnak, valószínűleg a változáshoz való visszafogottabb hozzáállást fejezik ki.

Az iskolai végzettség – mindkét nem esetében figyelembe véve – szintén fontos szerepet játszik: Minél képzetlenebbek az emberek, annál inkább úgy érzik, hogy a változás túl lassú.

táblázat:

A változás sebességének értékelése a nők helyzete tekintetében nem, nemésiskolai végzettség szerint
(Közösség)

		Változás érzékelése			
		Túl gyors	Nem elég gyors	Csak a helyes utat	Megválaszolatlan
		19 %	28 %	43 %	10 %
Együtt					
Férfiak		19	26	46	9
Ebből:	15–24 év	16	30	43	11
	25 és 54 év között	18	27	48	7
	55 éves és idősebb	23	21	45	11
Nők		19	30	39	12
Ebből:	15–24 év	13	41	38	8
	25 és 54 év között	19	32	41	8
	55 éves és idősebb	24	18	38	20
Az oktatás szintje					
	- alacsony	22	23	43	12
	- átlagos	16	31	44	9
	- magas	16	38	40	6

Az életkor változás sebességének értékelésére gyakorolt hatásának részletesebb vizsgálata azt mutatja, hogy mind aférfiak, mind a nők esetében a gyorsabb változásra való törekvés az életkorral csökken, de a nők esetében erősebb:

8. táblázat

Törekvés a nők nem ésnem szerinti helyzetének gyorsabb megváltoztatására ¹

(Közösség)

	15/24 év	25/34 év	35/44 év	45/54 év	55/64 év	65 éves és idősebb
Férfiak	33 %	33 %	27 %	25 %	22 %	21 %
Nők	40	38	32	27	26	19
Különbség	7	5	5	2	4	2

¹ Azéletkor százalékos aránya, amelyeta kérdésre válaszoló személyek száma alapján számítanakki.

Ország szinten az eredményekből a következő észrevételek származnak:

Dániában és az Egyesült Királyságban, amelyek azon országok közé tartoznak, ahol a nők jogállásának problémáját – amelyet valószínűleg nagyrészt megoldottnak tekintenek – nem tartják nagyon fontosnak, a válaszadók abszolút többsége (57%, illetve 52%) úgy véli, hogy a dolgok „igazán jól” mennek. Míg azonban Dániában nincs különbség a férfiak és a nők válaszai között, az Egyesült Királyságban a férfiak gyakrabban fejezik ki azt a „konzervatív” nézetet, hogy a dolgok „elég gyorsan” mennek, mint a nők.

2 ° Németországban, Írországban és Franciaországban a válaszadók valamivel gyakrabban válaszolnak arra, hogy a dolgok nem mennek elég gyorsan (37%, 35%, illetve 33%). Németországban jobban, mint Írországban, a nők fejezik ki ezt a véleményt, míg Franciaországban nincs különbség a két nem válaszai között.

Olaszországban a férfiak és nők 30%-a egyetért abban, hogy a dolgok túl gyorsan mennek, mint máshol, de természetesen az idősebbek és a kevésbé képzetek a legvalószínűbbek.

9. táblázat

A változás sebességének értékelése a nők nemi hovatartozása tekintetében¹

(Fizess s)

	Az érzés, hogy a dolgok változnak								
	Túl gyors			Nem elég gyors			Csak a helyes utat		
	H+F	H	F	H+F	H	F	H+F	H	F
Italia	30 %	30 %	31 %	26 %	24 %	28 %	37 %	40 %	34 %
Írország	16	18	15	35	32	38	42	44	40
Franciaország	22	18	27	33	33	32	39	43	36
Danmark	13	16	11	15	14	15	57	57	57
Egyesült Királyság	16	16	18	19	17	21	52	56	47
Nederland	21	22	22	16	17	14	46	47	45
Deutschland	9	13	7	37	30	42	42	48	37
Belgium/België	18	19	17	25	24	26	38	38	38
Luxemburg	26	28	25	25	20	29	34	39	30
Közösség ²	19	19	19	28	26	30	43	46	39

A válaszok nem és korcsoport szerinti vizsgálata azt mutatja, hogy szinte minden országban erősebb a gyorsabb változás iránti vágy a fiatal férfiak körében, és még inkább a fiatal nők körében, mint az idősek körében; Franciaországban különösen erős az életkor hatása.

Azok a kategóriák, amelyek a leggyakrabban fejezik ki a változás iránti vágyat:

15–34 éves német nők 62%

15–34 éves francia állampolgárok 49%

1 Az országokat az előző kérdés szerint a változás észlelését kifejező válaszok százalékos aránya szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják. A nem válaszok százalékos aránya itt nem szerepel.

2 Súlyozott átlag

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

15–34 éves írők 47%

15–34 éves francia nők 45%

15 és 34 év közötti belgák (nők) 44%

35 és 54 év közötti írők 42%

		15–35 év	35–54 év	55 éves és idősebb
Deutschland	Férfiak	37 %	30 %	35 %
	Nők	62	43	40v
Írország	Férfiak	38	32	28
	Nők	47	42	33
Franciaország	Férfiak	49	33	26
	Nők	45	35	11
Italia	Férfiak	32	23	22
	Nők	35	28	23
Belgium / België	Férfiak	32	31	24
	Nők	44	27	23
Luxemburg	Férfiak	21	30	18
	Nők	33	39	31
Egyesült Királyság	Férfiak	22	19	15
	Nők	34	25	11
Nederland	Férfiak	26	22	12
	Nők	18	18	17
Danmark	Férfiak	23	14	11
	Nők	24	16	9

táblázat

Törekvés a nők nem ésnemszerinti helyzetének gyorsabb megváltoztatására¹
(országoként)

		15–35 év	35–54 év	55 éves és idősebb
Deutschland	Férfiak	37 %	30 %	35 %
	Nők	62	43	40v
Írország	Férfiak	38	32	28
	Nők	47	42	33
Franciaország	Férfiak	49	33	26
	Nők	45	35	11
Italia	Férfiak	32	23	22
	Nők	35	28	23
Belgium / België	Férfiak	32	31	24
	Nők	44	27	23
Luxemburg	Férfiak	21	30	18
	Nők	33	39	31
Egyesült Királyság	Férfiak	22	19	15
	Nők	34	25	11
Nederland	Férfiak	26	22	12
	Nők	18	18	17
Danmark	Férfiak	23	14	11
	Nők	24	16	9

Összefoglalva, az első kérdéssorra adott válaszok azt mutatják, hogy az Európai Közösség az itt vizsgált problémák tekintetében két országcsoportra oszlik: egyrészt a katolikus hagyományokkal rendelkező országok, ahol a nők helyzetének problémáját a lakosság fele nagyon fontosnak tartja; másrészt Belgium és a többi ország, ahol ez nem egy nagyon fontos probléma.

Szinte minden országban, de különösen azokban, ahol a problémát nagyon fontosnak tartják, a nők nagyobb jelentőséget tulajdonítanak neki, mint a férfiak. Általánosságban elmondható, hogy a fiatal és a középkorú nők tudatosabbak, mint az idősebb nők.

A fejlesztéseket tízből hét-nyolc ember üdvözli.

¹ A kérdésre válaszolók számához viszonyított százalékos arányok. Az országokat csökkenő sorrendben rangsorolják a gyorsabb változásra való törekvéskifejező válaszok százalékos aránya szerint.

A fejlődés sebességének megítélésediszkriminatív. 10-ből 4ember– és valamivel több férfi, mint nő – gondolja úgy, hogy a változás megfelelően alakul; Ez még hat dán és tízből hat brit véleménye is. Németországban és Írországban tízből négy nő és tízből három férfi szeretné, ha a dolgok gyorsabban mennének; Franciaországban ez három, mindkét nemhez tartozó ember véleménye. Olaszországban a lakosság közel egyharmada gondolja úgy, hogy ez túl gyorsan megy.”

Ezért a változáshoz való domináns hozzáállás alapján röviden három types de pays különböztethető meg:

1° Azok az országok, ahol a változtatásokat elfogadottnak tekintik (Dánia, Egyesült Királyság, Hollandia, Belgium és Luxemburg).

2° Azok az országok, ahol a gyorsabb változásra való törekvés meglehetősen széles körben kifejeződik (Németország, Írland, Franciaország).

3° Végül egy olyan ország, ahol magas a változásokkal szembeni ellenállás (Olaszország).

II A nők és férfiak chances élete előtt

1. Az átfogó ítélet

A nők és férfiak társadalmainkban betöltött szerepéről és helyzetéről szóló vitaalakulását meglehetősen jól tanulmányozták. Az Egyesült Államokban például az 1972-ben és 1975-ben végzett felmérések azt mutatták, hogy a nők körében egyre nagyobb az elégedetlenség, ami az elvárásaik szintjének emelkedését tükrözi, a haladás ellenére vagy akár azért. A férfi attitűdök változása a női attitűdök változásának felel meg.

1972-ben az Egyesült Államokban a nők 32%-a gondolta úgy, hogy a férfiak jobb életet élnek, mint a nők, míg 34%-uk ezzel ellentétes véleményt fogalmazott meg; 1975-ben ez az arány 35 % és 26 % volt. Ami a férfiakat illeti, míg 1972-ben 26% gondolta úgy, hogy a férfiak jobb életet élnek, mint a nők, addig 1975-ben 36% gondolta másként: 30%, szemben a 30%-kal.

Ebben a kutatásban az első kérdést annak felmérésére tették fel, hogy a nők, illetve a férfiak életkörülményeire vonatkozó átfogó ítélet mennyire részesíti előnyben a következőket:

„Kinek van jobb élete: Férfiak vagy nők?”				
1. A nők véleménye				
	Férfiak	Nők	Nincs különbség	Nincs vélemény
1975	35 %	26 %	31 %	8 %
1972	32	34	29	5
2. Férfiak véleménye				
	Férfiak	Nők	Nincs különbség	Nincs vélemény
1975	30 %	30 %	31 %	9 %
1972	26	36	31	7

Forrás: a Gallup véleményindexe; 118. szám, 1975. április, pp. 18-23.

„Abból, amit maga körül lát, a nők ugyanolyan valószínűséggel sikeresek az életben, mint a férfiak, a 20–30 évesek esetében nagyobb vagy kisebb valószínűséggel?”

A válaszadók közel fele – és ugyanannyi férfi, mint nő – véli úgy, hogy a nők ugyanolyan valószínűséggel vannak jelen, mint a férfiak (49%). Alig több mint egyharmaduk (36%) gondolja úgy, hogy a nők kevésbé valószínűek. Minden tizedik ember úgy gondolja, hogy a nők nagyobb valószínűséggel...

Csak a fiatal (15–24 éves) nők, valamint a két nem közül a legképzettebbek körében érvényesül enyhén a negatív vélemény („kevesebb esély”).

Összehasonlító különbségek a nők és a férfiak között az életben nem, nem és iskolai végzettség szerint
(Közösség)

	Oly sok lehetőség	A nők: több esély	Kevesebb esély	Megválaszolatlan
Együtt	49 %	9 %	36 %	6 %
Férfiak	49	10	36	5
Ebből: 15–24 év	46	7	41	6
25 és 54 év között	50	10	36	4
55 éves és idősebb	49	12	31	8
Nők	49	9	36	6
Ebből: 15–24 év	43	7	46	4
25 és 54 év között	49	10	37	4
55 éves és idősebb	51	10	28	11
Az oktatás szintje:				
- alacsony	51	12	29	8
- átlagos	47	7	42	4
- magas	44	7	47	2

Ország szinten nincs egyértelmű kapcsolat a probléma fontosságának megítélése és azon érzés között, hogy a nők kevésbé valószínűek, mint a férfiak. Igaz, hogy Írországon, ahol a nők jogállásának problémáját fontosnak tekintik, a „kevesebb lehetőség” válasz felülmúlja a „sok lehetőség” választ, de csak a nők körében. Olaszországban, ahol a lakosság nagyobb része fontosnak tartja a problémát, a „minél több esély” válasz messze felülmúlja azt, mind a nők, mind a férfiak körében. Az utóbbi országban a válaszok nagy százaléka – férfiak és nők – több lehetőséget kínál a nőknek, mint a férfiaknak: ez világosan mutatja az attitűdök megosztását egy olyan népességben, amely nagyon is tisztában van a problémával, és a változó szokásokkal szemben meglehetősen új keletű.

12. táblázat

Összehasonlító chancsa nők és a férfiak az élet arcán a nem szerint
(Országoként) ¹

	Oly sok lehetőség			A nők: Több esély			Kevesebb esély		
	H+F	H	F	H+F	H	F	H+F	H	F
Írország	44 %	45 %	43 %	6 %	10 %	4 %	47 %	44 %	49 %
Deutschland	49	52	47	6	6	5	41	38	43
Franciaország	55	55	54	5	5	6	36	37	35
Luxemburg	46	57	35	3	3	3	36	30	42
Egyesült Kíngdom	48	47	49	8	8	8	35	36	34
Nederland	49	48	50	6	7	5	35	35	34
Danmark	55	56	55	3	2	3	32	31	32
Belgium/ België	53	55	51	6	7	6	32	30	33
Italia	42	41	44	23	23	23	31	32	30
Közösség (súlyozott átlag)	49	49	49	10	10	9	35	35	36

Végső soron a következő kategóriákban a legjellemzőbb az elégedetlenség azzal a nézettel, hogy a nők kevésbé valószínű, hogy sikeresek lesznek az életükben, mint a férfiak:

magas iskolai végzettséggel rendelkező ír férfiak és nők	59 %
25 év alatti ír nők	58 %
25 év alatti német nők	56 %
25 év alatti francia állampolgárok	55 %
Magas iskolai végzettséggel rendelkező francia férfiak és nők	54 %
25 és 54 év közötti ír nők	53 %
25 év alatti ír nők	50 %

Meglepődnénk, ha nem látnánk az olaszokat a listán. A magyarázat egyszerű. Azokban a kategóriákban, ahol a „kevesebb esély” válasz nem a többségben van, nyilvánvalóan a „több esély” és a „több esély” válaszok összessége érvényesül, nagyon kevés nemválaszolással. Ezek az „elégedett” válaszok azonban két nagyon eltérő attitűdnek felelhetnek meg: vagy elégedettség egy megoldottnak tekintett problémával (Dánia, Hollandia, Egyesült Királyság), vagy elégedettség egy olyan helyzettel, amelyen az ember egyáltalán nem vagy nem akar gyorsan változtatni (Olaszország).

¹ Az országokat a „kevesebb eséllyel” járó válaszok százalékos aránya szerint csökkenő sorrendben rangsorolják (férfiak és nők együtt).

Más gazdaságokban a negatív válasz („a nők kevésbé valószínűek”) jól jelzi a nők jelenlegi helyzetével való elégedetlenséget, míg a többi válasz kétértelmű.

Ezeket az adatokat az alábbi táblázat tartalmazza:

13. táblázat

Azon válaszadók százalékos aránya, akik úgy érzik, hogy a nők nemük, nemükésiskolai végzettségük szerint kevésbé chances-szel rendelkeznek, mint a férfiak

(By pays)

	Össze sen	Férfiak			Össze se n	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	-25	25/54	55+
Írország	44 %	50 %	43 %	42 %	49 %	58 %	53 %	35 %	44 %	46 %	59 %
Deutschland	38	33	36	42	43	56	39	42	35	48	46
Franciaország	37	55	36	31	35	45	38	18	23	39	54
Luxemburg	30	23	28	39	41	40	47	35	35	43	30
Egyesült Királyság	36	38	41	28	34	43	38	22	32	40	44
Nederland	35	44	40	27	34	40	38	22	28	43	42
Danmark	31	40	34	21	32	47	34	423	25	38	49
Belgium/ België	30	35	31	25	33	41	35	26	24	34	42
Italia	32	37	33	26	30	40	28	23	26	35	44
Közösség (súlyozott átlag)	35	41	36	31	36	46	37	28	29	42	47

2. Miért kevésbé valószínűek a nők?

A nők legcsekélyebb esélye is sokféle oknak tulajdonítható, mint például a „dolgok megváltoztathatatlan rendjének” részét képező elkerülhetetlen okoknak, vagy a társadalom megszervezésével kapcsolatos szociokulturális okoknak. A globális attitűdök kialakulásának tisztázása érdekében egy másik kérdést is feltettek:

Ha a nők kevésbé valószínűek, mit gondolsz, mi a fő oka? És a második helyen? ¹

A leggyakrabban adott válasz elsősorban a „családi kötelezettségek”. Aztán jött: „a férfiak hozzáállása”, „szokások a munka világában” és „családi nevelés”.

Az első vagy a második helyen adott válaszok összevonásával látható, hogy nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés inkább társadalmi természetű okoknak tulajdonítható. Ritkán adnak olyan válaszokat, mint a „női jellem” vagy a „nőifizikai konstitúció”. De azoknak a 43%-a, akik úgy vélték, hogy a nők kevésbé valószínűek, mint a férfiak, nem tudják megmondani, hogy miért kevésbé valószínűek, ami azt jelentheti, hogy számukra az észlelt helyzetet egyfajta halálesetnek tekintik, amelynek több és megkülönböztethetetlen oka van.²

A nők és a férfiak válaszai összességében nagyon hasonlóak. Legfeljebb azt lehet megjegyezni, hogy a nők valamivel nagyobb valószínűséggel „foglalkoznak a férfiak hozzáállásával” vagy nem reagálnak, míg a férfiak valamivel nagyobb valószínűséggel hivatkoznak a „munkahelyi szokásokra” és a „nők fizikai összetételére”.

táblázat

A nőkegkisebbségének okai a nemek szerint

(A Közösség egészében csak azok, akik úgy érzik, hogy anőkkévesbé valószínűek, mint a férfiak)³

	Férfiak és nők	Férfiak	Nők
1. A nők családi kötelezettségei (enfants, férj, megőrzendő ház stb.)	43 %	42 %	44 %
2. A férfiak hozzáállása	31	28	32
3. Szokások a munka világában	22	25	20
4. Családok oktatása	19	19	18
5. Jogszályok, például a házasságra vonatkozóan	11	11	11
6. A nők fizikai konstitúciója	11	13	9
7. A nők jelleme	10	11	10
8. Tanítás az iskolákban	7	7	7
9. Egyéb okok	3	4	3
Megválaszolatlan	43	40	46

1 Egy kilenc választ tartalmazó térképet mutattak be az interjúalanyoknak. Természetesen a kérdést csak azoknak tették fel, akik vagy „a férfiaknál kisebb valószínűséggel” válaszoltak az előző kérdésre, vagy egyáltalán nem válaszoltak.

2 Szem előtt tartva, hogy a válaszadóknak csak 42%-át kérdezték meg a nők alacsonyabb lehetőségeinek okairól, és 43%-uk nem tud válaszolni, ez azt jelenti, hogy a válaszadók kevesebb mint 20%-a ismeri a nők alacsonyabb státuszát, és képes felismerni az okokat.

3 a válaszadók 42%-a, beleértve azt a 7%-ot is, akik nem válaszoltak az előző kérdésekre. A százalékok t-ben megfelelnek az első vagy második válasz total-jának.

Ahogy az várható volt, az életkor és a válaszadók iskolázottsági szintjekisebb mértékben vezet bizonyos változékonysághoz a válaszokban. Annak érdekében, hogy csak a három leggyakrabban adott választ vegyük figyelembe, a 25 év¹ alattiak– férfiak és nők – nagyobb valószínűséggel fejezik ki azokat, meg kell jegyezni, hogy a 25 és 54 év közötti nők hivatkoznak leggyakrabban a „nők családi kötelezettségeire”.

15. táblázat

A nőkkisebb esélyeinek három fő oka a nemek, a nemekés az iskolai végzettség szerint ²

(Közösség)

	Férfiak			Nők			Az oktatás szintje		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
1. A nők családi kötelezettségei	45 %	46 %	32 %	45 %	50 %	33 %	41 %	47 %	42 %
2. A férfiak hozzáállása	34	29	24	36	35	24	28	3	35
3. Szokások a munka világában	28	28	18	22	22	15	17	25	33

¹ Itt csak az érintettek legalább 20%-a által adott válaszok szerepeltek.

² Az első vagy második választ olyan emberek adták, akik úgy érzik, hogy a nők kevésbé valószínűek, mint a férfiak, vagy akik nem válaszoltak erre a kérdésre.

Az országok közötti különbségek kicsik. A nők családi kötelezettségeit első és második helyen említik minden országban, kivéve Luxemburgot, ahol a leggyakrabban a családi oktatással bízzák meg őket (azonnal követi őket a férfiak hozzáállása és az iskolai oktatás).

Írországból a válaszadók 48%-a, az Egyesült Királyságban (37%), Franciaországban (35%), Luxemburgban és Olaszországban (27%), valamint Németországban (26%) a második helyen említi a férfiak hozzáállását.¹

Valamennyi kategória és ország közül a 25 évalatti ír nők büntetik leggyakrabban a férfiak hozzáállását (az érintettek 60%-a); az azonos korú írek követik őket (az érintettek 56 %-a).²

¹ Az egyes kategóriákba tartozó összes válaszadó alapján számítva a százalékos arányok a következők: Írország 24%, Egyesült Királyság 16%, Franciaország 14%, Luxemburg 14%, Olaszország 10%, Németország 12%.

² Az egyes kategóriákban az összes válaszadó 37 %-a és 31 %-a.

16. táblázat

A nőkfélszívűségének fő okai

(Az egyes országok rangsora szerint osztályozva, a válaszok gyakorisága szerint) ¹

Írország (47%)	Németország (41%)	Franciaország (36%)
1. Családi kötelezettségek (51%)	1. Családi kötelezettségek (29%)	1. Családi kötelezettségek (55%)
2. Férfi attitűd (48%)	2. Férfi attitűd (26%)	2. Férfi attitűd (35%)
3. Oktatás (21%)	3. Élettartam (21%)	3. Élettartam (28%)
4. Jogszabályok (20%)		4. Oktatás (23%)
Luxemburg (36%)	Egyesült Királyság (35%)	Hollandia (35%)
1. Oktatás (29%)	1. Családi kötelezettségek (46%)	1. Családi kötelezettségek (37%)
2. Férfi attitűd (27%)	2. Férfi attitűd (37%)	2. Élettartam (31%)
3. Oktatás (25%)		2. Férfi attitűd (23%)
4. Családi kötelezettségek (20%)		3. Oktatás (23%)
Danmark (32%)	Belgium/België (32%)	Olaszország (31%)
1. Családi kötelezettségek (46%)	1. Családi kötelezettségek (41%)	1. Családi kötelezettségek (48%)
2. Élettartam (30%)	2. Élettartam (28%)	2. Férfi attitűd (27%)
3. Oktatás (22%)	2. Férfi attitűd (22%)	3. Oktatás (24%)
		4. Élettartam (22%)

Ennek a rendszernek a felépítése, amely összefoglalja mind az országok rangsorát a nők legkisebb esélyére vonatkozó ítélet szerint, mind pedig az egyes országokban és a Közösség egészében ennek a helyzetnek tulajdonított okok sorrendjét, néhány gondolatot vet fel.

Először is úgy tűnik, hogy a családi kötelezettségek mindenütt jelen vannak, függetlenül az erkölcsök és a jogszabályok változásának szintjétől, a domináns magyarázat - ha nem az igazolás -, amikor azt a véleményt fejezik ki, hogy a nőket mint olyanokat hátrányosan megkülönböztetik.

A férfiak attitűdjeire a munka világa előtt hivatkoznak a legtöbb olyan országban, ahol széles körben ismert a nőkkel szembeni megkülönböztetés: az Írlandé esete e tekintetben tipikusnak tűnik.

Éppen ellenkezőleg, a munka világát a férfiak hozzáállása előtt idézik azokban az országokban, ahol a hátrányos megkülönböztetés kevésbé érezhető, feltehetően azért, mert azt nagyrészt megszüntették (Hollandia, Dánia, Belgium).

Az a tény, hogy a családi oktatás és az iskolai oktatás magas rangú Luxemburgban, különleges jellemző, amelynek alakulását szorosan nyomon kell követni.²

¹ Az országokat az előző kérdésre adott „kevesebb esély” válasz gyakorisága szerint osztályozták; ezek a százalékok az ország neve mellett szerepelnek. A Közösség egész területén leggyakrabban idézett tételek kiemelésre kerülnek. A tételek mellett említett százalékos arányok megfelelnek az érintett személyek válaszadási gyakoriságának.

² A Luxemburgra vonatkozó eredményeket óvatosan kell értelmezni, tekintettel a válaszadók kis számára (N = 311).

3. A megkülönböztetés területei

Új lépést lehet tenni a kritikus attitűdök azonosításában azáltal, hogy megkérdezzük a válaszadókat, hogy véleményük szerint a nők mely konkrét területeken hajlamosak többé-kevésbé:

Pontosabban, azt mondanád, hogy a nők jelenlegi helyzete körülötte, összehasonlítva a férfiakéval, meglehetősen jobb, inkább rosszabb, vagy sem jobb, sem rosszabb, amikor...

- A. A tanulás lehetősége?
- B. Szakképzés?
- C. A munkakeresés lehetősége?
- D. Munkakörülmények (fáradtság, időbeosztás, stb.?)
- E. A munkahely biztonsága?
- F. Előléptetési lehetőségek?
- G. Fizetés?

A Közösség egészét tekintve tíz válaszadóból körülbelül hat (59%) véli úgy, hogy a nők fizetési helyzete meglehetősen rosszabb, mint a férfiaké; tízből mintegy öt úgy véli, hogy a nőket hátrányos megkülönböztetés éri az előléptetési lehetőségek(52%) és a munkakeresés lehetősége(46%) tekintetében; tízből négyazonos módon említik a munkahelyek biztonságát (43%) és a munkakörülményeket (37%). Ezzel szemben tízből kevesebb mint három véli úgy, hogy a szakképzés területén hátrányos megkülönböztetés áll fenn (26%), és tízből egy véli úgy, hogy az oktatás területén hátrányos megkülönböztetés áll fenn (11%).

Nem meglepő, hogy amekérdezettek több mint fele úgy véli, hogy a nők helyzete bizonyos konkrét területeken, például a fizetés és az előléptetési lehetőségek terén rosszabb, mint a férfiaké, míg – amint azt fentebb láttuk – a lakosságnak csak 36%-a gondolja úgy, hogy a nők összességében kevésbé valószínű, hogy sikeresek lesznek az életükben, mint a férfiak.

Egyértelmű, hogy „az életben való sikeresség lehetőségei” a szakmai sikeren kívül más lehetőségeket is magukban foglalnak. Ezért nem meglepő, hogy széles körű az egyetértés abban, hogy a nők hátrányokat vagy megkülönböztetést szenvednek el a munkával töltött életük során, míg a többség úgy véli, hogy ennek ellenére a nők sikeresek lehetnek az életükben.

Meglepő módon ezek az ítéletek mind a férfiak, mind a nők számára közösek. Csak amikor a munkahelyek biztonságáról van szó, a nők sokkal kritikusabbak, mint a férfiak: 46, szemben a 39%-kal. Éppen ellenkezőleg, úgy tűnik, hogy a férfiak a nőknél valamivel érzékenyebbek a szakképzésbenrészt vevő nőkkel szembeni megkülönböztetésre.

táblázat

A nők helyzete a különböző területeken élő férfiak helyzetéhez képest¹

(Együtt a Közösségből)

		A nők helyzete a férfiakkal képest a következő:			Megválaszolatlan
		Sokkal jobb	Kevésbé jó	Se jobb, se rosszabb	n
1. Fizetés		7 %	59 %	27 %	7 %
	Férfiak	7	58	29	6
	Nők	7	60	25	8
2. Promóciós lehetőségek		8	52	31	9
	Férfiak	8	51	33	8
	Nők	7	53	30	10
3. A munkakeresés lehetősége		13	46	35	6
	Férfiak	14	45	36	5
	Nők	12	47	35	6
4. Munkahely-biztonság		9	43	40	8
	Férfiak	11	39	43	7
	Nők	8	46	37	9
5. Munkakörülmények		14	37	41	8
	Férfiak	17	36	41	6
	Nők	12	38	41	9
6. Szakképzés		10	26	57	7
	Férfiak	10	28	56	6
	Nők	10	25	58	7
7. Tanulási lehetőség		12	11	72	5
	Férfiak	14	10	72	4
	Nők	11	12	72	5

1 A különböző területeket a „inkább rosszabb” válasz gyakorisága szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

Az életkor és az iskolai végzettség némileg eltér ezektől az eredményektől, különösen a munkalehetőségek, a szakképzés és az előléptetési lehetőségek tekintetében. Amint az várható volt, a fiatal nők és általában a munkaképes korú nők sokkal érzékenyebbek a foglalkoztatáshoz való hozzáféréssel és a foglalkoztatás során szerzett képesítésekkel kapcsolatos nehézségekre; Ugyanez vonatkozik azokra is, akik iskolázottabbak (férfiak és nők), mint a kevésbé iskolázottak. A promóciós lehetőségek sorban az iskolai végzettség alapján diszkriminatívnak tekintik; Az életkor azonban kevés különbséget mutat.

táblázat

Azon válaszadók százalékos aránya, akik úgy vélik, hogy a nők jelenlegi helyzete a nemek, a nemekéssz iskolai végzettség alapján meglehetősen rosszabb, mint a férfiaké

(Közösség)

	Férfiak			Nők			Az oktatás szintje		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
1. Fizetés	61 %	59 %	54 %	63 %	63 %	54 %	56 %	64 %	64 %
2. Promóciós lehetőségek	51	55	45	56	55	48	47	58	61
3. A munkakeresés lehetősége	49	47	41	57	49	38	40	50	61
4. Munkahely-biztonság	38	41	37	50	49	39	39	47	48
5. Munkakörülmények	34	37	34	40	40	32	34	38	40
6. Szakképzés	33	29	23	33	26	16	21	31	37
7. Tanulási lehetőség	14	10	9	15	12	10	10	12	14

Ha, amint az imént láttuk, a két nem közötti különbségek meglepően kicsik, az országok közötti különbségek jelentősek.

A hét elemre adott „kevésbé jó” válaszok átlagos aránya Franciaországban és Németországban, majd Írországban a legmagasabb (52, 46, illetve 42%), Luxemburgban pedig a legalacsonyabb (22%).

Az EU-ban leggyakrabban említett három terület országainak rangsorát tekintve Írország két terület esetében vezeti az utat: fizetés és előléptetési lehetőségek, míg Olaszország ugyanazon két országutolsóelőtti vagy utolsó előtti pozíciójában van.

Hogyan magyarázható, hogy ebben a két országban, Írországban és Olaszországban, ahol a közvélemény nagyjelentőséget tulajdonít a nők státusza problémájának, amelyek bizonyos közös jellemzőkkel rendelkező országok (alacsonyabb gazdasági fejlődés, viszonylag alacsony egy főre jutó termelés, katolikus hagyomány), a nőkkel szembeni megkülönböztetés felfogása annyira eltérő? A magyarázat csak a két ország által elszenvedett történelmi és kulturális hatásokból származhat, egy olyan problémából, amelyről többet fogunk találni.

19. táblázat

A nőkkel szembeni hátrányos megkülönböztetés főbb területei

(sorrend szerint rangsorolva, minden p ays-ben, a válaszok gyakorisága szerint)¹

Franciaország (52%)	Németország (46%)	Írország (42%)
1. Fizetés (77%)	1. Fizetés (75%)	1. Fizetés (78%)
2. Találjon munkát (77%)	2. Promóció (64%)	2. Promóció (67%)
3. Promóció (77%)	3. Találjon munkát (52%)	3. A foglalkoztatás biztonsága (48%)
4. Munkakörülmények (77%)	4. Foglalkoztatásbiztonság (50%)	4. Munkakeresés (45%)
5. Foglalkoztatásbiztonság (77%)	5. Munkakörülmények (43%)	5. Munkakörülmények (24%)
6. Szakképzés (77%)	6. Szakmai képzés (30%)	6. Szakképzés (19%)
7. Tanulmányok (77%)	7. Tanulmányok (12%)	7. Tanulmányok (11%)
Dánia (36%)	Belgium (34%)	Itália (32%)
1. Promóció (53%)	1. Fizetés (51%)	1. Fizetés (41%)
2. Fizetés (52%)	2. Promóció (44%)	2. A foglalkoztatás biztonsága (37%)
3. Találjon munkát (38%)	3. Foglalkoztatásbiztonság (40%)	2. Álláskeresés (37%)
4. Munkakörülmények (35%)	4. Találjon munkát (38%)	4. Munkakörülmények (36%)
5. Foglalkoztatásbiztonság (34%)	5. Munkakörülmények (33%)	5. Promóció (34%)
6. Szakképzés (23%)	6. Szakmai képzés (18%)	6. Szakképzés (25%)
7. Tanulmányok (14%)	7. Tanulmányok (12%)	7. Tanulmányok (11%)
Hollandia (31%)	Egyesült Királyság (30%)	Luxemburg (22%)
1. Promóció (49%)	1. Promóció (49%)	1. Fizetés (40%)
2. Fizetés (45%)	2. Fizetés (48%)	2. A foglalkoztatás biztonsága (35%)
3. Foglalkoztatásbiztonság (36%)	3. Találjon munkát (38%)	3. Promóció (34%)
4. Találjon munkát (34%)	4. Foglalkoztatásbiztonság (34%)	4. Munkakörülmények (24%)
5. Munkakörülmények (27%)	5. Szakképzés (16%)	5. Álláskeresés (24%)
6. Szakmai képzés (17%)	6. Munkakörülmények (15%)	6. Szakképzés (20%)
7. Tanulmányok (10%)	7. Tanulmányok (10%)	7. Tanulmányok (12%)

¹ Az országokat a hét elemre adott „szegénységi” válaszok átlaga szerint rangsorolják; ezek az átlagos százalékos arányok az ország neve mellett szerepelnek.

A nem, az életkor és az iskolai végzettség országonként és a Közösség egészében eltérő: a fiatal nők és a képzett emberek gyakrabban fejezik ki azt a véleményt, hogy a nők helyzete rosszabb, mint a férfiaké a munka újbóli megnyitásának, a szakképzésnek és az előléptetési lehetőségeknek a lehetősége tekintetében. A tanulás lehetősége nem tűnik problémának, függetlenül az életkortól vagy az iskolai végzettségtől, bár a fiatal francia férfiak és nők gyakrabban kritikusak ezzel szemben, mint az idősebbek. A bérdiszkrimináció széles körben érezhető mindenhol, de különösen a fiatal belga, holland és brit nők körében.

Azon válaszadók kategóriái, akik általában a legnagyobb arányban fejezik ki azon véleményüket, hogy a nőket hátrányos megkülönböztetés éri, a következők:

1. A fizetés tekintetében:

25 év alatti ír nők 86%

25 év alatti francia állampolgárok 84%

2 ... A promóciós lehetőségek tekintetében:

25 év alatti német nők 77%

Andok Írsl mindkét nemből, magas iskolai végzettséggel 74%

3. A munkakeresés lehetőségével kapcsolatban:

25 év alatti francia nők 78%

Magas iskolai végzettséggel rendelkező francia férfiak és nők 74%

III. A nők és a férfiak törekvése a társadalmi szerepek közötti különbségek enyhítésére

A férfiak és a nők ezért nagymértékben tisztában vannak azzal (átlagosan tízből több mint három ember a Közösség egészében), hogy a nők kevésbé valószínű, hogy sikeresek lesznek az életükben, mint a férfiak. A férfiak és a nők még nagyobb mértékben (tízből öt-hat ember) egyetértenek abban, hogy a nők a férfiaknál kevésbé részesülnek bánásmódban a munkához való hozzáférés, a munkahelyi előmenetel és mindenekelőtt a munkáért járó díjazás tekintetében. Melyek a két nem törekvései a társadalom átalakítására ezen a területen? A többség azt akarja, hogy kevesebb és kevesebb különbség legyen? Azok a nők, akik azt állítják, hogy egyre kevesebb különbség van, helyesek vagy rosszak? Melyek a férfiak és a nők képei a mindennapi élet néhány tipikus helyzetében?

1. Mit akar a többség?

„Ön szerint a nők többsége azt szeretné, ha egyre kevesebb különbség lenne a férfiak és a nők társadalomban betöltött szerepe között?”

„Ön szerint a férfiak többsége azt szeretné, ha egyre kevesebb különbség lenne a férfiak és a nők társadalomban betöltött szerepe között?”

A Közösségben tízből hét férfi és hét nő úgy véli, hogy a nők többsége egyre kevesebb különbséget szeretne látni; a fiatal nők valamivel erősebben fejezik ki magukat (81%). Másrészt tízből csak három férfi és két nő gondolja úgy, hogy a férfiak többsége ugyanazt akarja, kevés különbséggel az életkor szerint. Más szóval, valamivel több mint kétszer annyi férfi és három és félszer annyi nő gondolja úgy, hogy a nők inkább a különbségek enyhítését akarják, mint a férfiak. A nők ezért szkeptikusabbak, mint a férfiak, de mindkét nem elég világos: a társadalom egy csoportjának kedvező helyzetet sokkal ritkábban érintik azok, akik hasznot húznak belőle, mint azok, akik annak áldozatai.

táblázat:

A nők és férfiak általános törekvései a nemek közötti, a nemiés az oktatási különbségek enyhítésére
(Közösség)

A nők többsége egyre kevesebb különbséget szeretne látni	Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
	Összesen	-25	25/54	55+	Összesen	-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
Igen	74 %	76 %	75 %	70 %	73 %	81 %	76 %	63 %	73 %	74 %	71 %
Nem	16	16	16	14	17	12	17	19	15	17	22
Megválaszolatlan	11	8	9	15	10	7	7	18	12	9	7

A férfiak többsége egyre kevesebb különbséget akar látni

Igen	34	38	34	32	21	26	22	17	28	28	26
Nem	52	49	53	51	61	63	62	57	54	59	62
Megválaszolatlan	14	13	13	17	18	11	15	26	18	13	12

Országos szinten a válaszok megnyilvánulási-szóródása kissé nagy a nők attitűdjével kapcsolatos kérdés tekintetében: Olaszország, Írország és Franciaország mindkét nemből nagyobb valószínűséggel hiszi azt, hogy a nők többsége egyre kevesebb különbséget szeretne látni. A francia nők (84%) és különösen a fiatal francia nők (90%) fejtik ki leggyakrabban ezt a véleményt.

Ami a férfiak hozzáállását illeti, a két nemhez tartozó írek és luxemburgiak az elsők, különösen a 25 év feletti ír férfiak (52%).

Ezeket az adatokat az alábbi táblázat foglalja össze, amelyből további információk nyerhetők a nőknek tulajdonított attitűdre és a férfiaknak tulajdonított attitűdre adott két-két válasz összehasonlításával: Olaszországban és Franciaországban a nők körében a legnagyobb a szakadék a férfiak és a nők hozzáállásával kapcsolatban kifejtett vélemények között, azaz a nőknek vannak a legkevesebb illúzióik:

	olasz	Kategória: Francia nők
A nők többsége egyre kevesebb különbséget szeretne látni	79 %	84 %
A férfiak többsége egyre kevesebb különbséget akar látni	20 %	25 %
Különbség	59	59

21. táblázat

A nők és férfiak általános törekvése a különbségek enyhítésére

(Azokra a válaszokra, hogy „egyre kevesebb a különbség”, p ays.)

	A nők többsége egyre kevesebb különbséget szeretne látni			A férfiak többsége egyre kevesebb különbséget akar látni		
	H+F	H	F	H+F	H	F
Italia	80 %	32 %	79 %	24 %	28 %	20 %
Írország	80	50	81	40	51	31
Franciaország	79	75	84	33	43	25
Belgium/België	74	76	73	32	41	25
Deutschland	74	76	72	25	32	19
Luxemburg	66	66	67	37	40	33
Nederland	66	67	64	27	35	20
Egyesült Királyság	64	64	63	26	32	21
Danmark	51	51	53	30	39	23
Közösség ¹	73	74	73	28	34	21

1 Súlyozott átlag

2. „Feminizmus”

„Mit tart helyesnek vagy helytelennek azok a nők, akik azt állítják, hogy egyre kevesebb különbség van a férfiak és a nők társadalmi szerepe között?”

A Közösségben tízből közel hét ember általában egyetért a nők céljaival, akik azt állítják, hogy egyre kevesebb a különbség.¹ A férfiak és nők hozzáállása nagyon közel áll egymáshoz. A legtöbb korábbi kérdéshez hasonlóan a nők jobban tudatában vannak a problémának, mint az 55 éves vagy annál idősebb nők. Az iskolai végzettség is szerepet játszik, kisebb mértékben.

¹ Meg kell jegyezni, hogy széles körben támogatták a mozgalom általános célkitűzéseit, amelyek a férfiak és nők társadalmi szerepe közötti különbségek enyhítésére vagy megszüntetésére irányulnak. Nem lehetséges – mivel a kérdést nem tették fel – ezt a jóváhagyást az ilyen és ilyen feminista mozgalmak konkrét cselekedeteire, vagy akár – amint azt az alábbiakban látni fogjuk – a magatartás nagyon mélyreható változásaira extrapolálni.

22. táblázat

A „feminizmussal” kapcsolatos attitűdök nem,nemés iskolai végzettség szerint

(Közösség)

	Össze sen	Férfiak			Össze sen	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
Nők, akik azt követelik, hogy egyre kevesebb legyen a különbség:											
- igaza van	65 %	69 %	69 %	58 %	67 %	74 %	70 %	56 %	62 %	70 %	76 %
Tévednek	23	18	22	28	20	15	20	23	23	20	17
Megválaszolatlan	12	13	9	14	13	11	10	21	15	10	7

A válaszok országok közötti megoszlása nagyon hasonló a nemi szerepek közötti különbségek enyhítésére irányuló törekvésekkel kapcsolatos kérdésre adott válaszok megoszlásához: Franciaország, Olaszország és Írország ismét azok az országok, ahol a probléma a leginkább mobilizálódik, míg Hollandia, az Egyesült Királyság és Dánia az a három ország, ahol úgy tűnik, hogy a probléma nem merül fel - vagy nem érezhető - ugyanolyan élességgel. A válaszadók többsége – férfiak és nők – azonban mindenhol úgy véli, hogy a nőknek joguk van azt követelni, hogy csökkentsék (vagy szüntessék meg) a férfi és női szerepek közötti különbségeket.

Aza tény, hogy egy problémát nem érez szubjektíven egy egyén vagy egy csoport, nem jelenti azt, hogy nem objektíven merül fel. De az a tény, hogy ez az aggregáció érezhető, mégis jó mutatója annak, hogy az egyének és csoportok hogyan érzékelik a megélt helyzeteket, beleértve az azokat leíró társadalmi diskurzusokat is.

Nem kétséges, hogy ez a változásra való törekvés idővel erősödni fog. Európában nincsenek összehasonlítási pontok a múltban, devannakösszehasonlítási pontok az Egyesült Államokban, ahol ugyanezt a kérdést tették fel 1971-ben, 1972-ben és 1975-ben: „Az elmúlt években sok szó esett arról, hogy a mai társadalomban megváltozik a nők helyzete. Összességében támogatja vagy ellenzi a nők társadalmi helyzetének megerősítésére és megváltoztatására irányuló erőfeszítéseket?”

Íme a válaszok:

	1971	1972	1975
	%	%	%
Mellette	42	48	59
Ellenzése	41	36	28
Bizonytalan	17	16	13

Úgy tűnik tehát, hogy a legtöbb közösségi országban a „női mozgalom” még nagyobb támogatottságot élvez az Egyesült Államok lakossága körében. Egy másik különbség az, hogy az Egyesült Államokban a férfiak jobban támogatják mozgalmat (63% mellette és 24% ellene), mint a nők (55 és 32%).¹

¹ A Harris-felmérés. 1975. április. Lásd: Current Opinion, III. kötet, 7. szám, 1975. július.

23. táblázat

A „feminizmussal” kapcsolatos attitűdök nem ésnem szerint

(By pays)¹

Igazuk van azoknak a nőknek, akik egyre kevesebb különbséget követelnek

	Összesen	Férfiak			Összesen	Nők		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+
Franciaország	77 %	75%	80%	74 %	75 %	81 %	80%	59%
Olaszország	65	75	69	52	73	79	74	64
Írország	65	59	67	64	72	77	75	62
Belgium/België	69	78	72	55	66	80	68	55
Deutschland	63	71	66	56	69	73	72	63
Luxemburg	60	65	62	52	62	84	64	48
Nederland	65	69	68	57	56	67	56	52
Egyesült Királyság	59	53	63	53	56	67	60	43
Danmark	49	54	54	41	48	56	52	37
Közösség ²	65	69	69	58	67	74	70	56

1 Az országokat az egyes országokra (férfiak és nők) vonatkozó találatok százalékos aránya szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

2 Súlyozott átlag.

3. Három situations a mindennapi élet

„Most már számos helyzettel találkozhatunk a mindennapi életben. Ön szerint ez normális vagy nem normális:

A. Quegy nő kimegy a férje nélkül este egytalálkozóra?

B. Hogy egy nő arra ösztönzi a férjét, hogy váltson munkahelyet, mert jobb helyzetben van egy másik régióban, mint ahol él?

C. Hogy azok a szülők, akik csak az egyik gyermeküknek tudják fizetni az oktatást, a lány javára döntenek, hajobbanteljesít az iskolában, mint a fiú? »

A Közösség egészében tízből hét ember (férfiak vagy nők, jelentős különbség nélkül) normálisnak tartja, hogy egy nő este férj nélkül megy el, és tízből hat szülő úgy dönt, hogy a lány folytatja tanulmányait, ha jobban sikerül, mint a fiú. Ezzel szemben tízből csak három embervéli úgy, hogy a nő szakmai pályafutása felülmúlja a férjét. Ami a lakóhely megválasztását illeti, ott van a szerepek aljac ente, i mágusa, ami azt jelenti, hogy a házasság foglalkozását a háztartásban másodlagosnak tekintik (még akkor is, ha a „kiegészítő” fizetés nem elhanyagolható). Ez a mágusmindkét nemnél közös, de országtól, életkortól és iskolázottsági szinttől függően eltérő.

Írorszában(94%), az Egyesült Királyságban(85%), Dániában (82%), Franciaországban és Hollandiában(76%) tízből nyolc vagy kilenc ember normálisnak fogadja el azt, ahogyan egy nő éjszaka férj nélkül kimozdulhat. csak Olaszország (58%) és Luxemburg (57%) van jelentősen lemaradva. Az életkor és – kisebb mértékben – az iskolai végzettség Olaszországban, Belgiumban és Németországban a legelterjedtebb. Németországban (68%), Franciaországban (67%), Olaszországban és Dániában (63%) tízből hat-hét ember normálisnak fogadja el azt a tényt, hogy a szülők a fiú helyett a lány mellett döntenek; de Luxemburgban tízből csak négyen (38%). Vannak különbségek a nők életkora szerint Belgiumban és Hollandiában, valamint az iskolai végzettség szerint Belgiumban és az Egyesült Királyságban.

Végül az a tény, hogy egy nő arra ösztönzi a férjét, hogy váltson munkahelyet, tízből csak két-három ember tartja normálisnak, kivéve Franciaországban (35%) és Olaszországban (48%).

Ezeknek a válaszoknak a jelentése minden országban megkérdőjelezhető. Írország az első, Olaszország pedig a második helyen áll a „Férje nélkül kimenni esténként” napirendi pont tekintetében; Olaszország az első, Írország pedig az utolsó helyen áll a „Munkahelyet váltani, ha a nők jobb pozíciót találnak” kategóriában.

Arra a tényre, hogy az olaszok valószínűleg jobban szimpatizálnak a migráció problémáival, nem lehet hivatkozni, mert az íreknek is van ilyen tapasztalatuk.

Gyaníthatjuk-e bizonyos válaszok őszinteségét? Nincs semmi ebben az egész nyomozásban, ami alátámasztaná az ügyet. Míg egyes országokban (Dánia, Luxemburg) a válaszadók közel 30%-a nem válaszol a kérdésre, az olaszok és az írek lelkesen, de különbözőmódokon válaszolnak.¹

Az elemzésnek ebben a szakaszában jegyezzük meg, hogy az ír emberek általában nyitottabbak a társadalmi változásokra, amelyeknek fontos szempontja a nők helyzetének alakulása, mint amire számítani lehetett.

¹ Gyakran nehéz értelmezni a hozzáállással kapcsolatos válaszokat egy hipotetikus helyzettel szemben. Néhányan úgy reagálhatnak, hogy valóban elképzelik a helyzetet, míg mások jó lelkiismeretet adhatnak maguknak, és jól néznek ki, ha normatív választ fejeznek ki, anélkül, hogy részt vennének.

24. táblázat

A férfiak és a nők a mindennapi élet három helyzetével szembesülnek a szextől függően

(Közösség)

	Az alábbiak szerint értékelve:		megválaszolatlan
	normál	nem normális	
... hogy egy nő férj nélkül megy ki este, hogy részt vegyen egy találkozón	71%	24%	5,00 %
Férfiak	70	25	5
Nők	72	23	5
... hogy azok a szülők, akik csak az egyik gyermeküknek tudják fizetni az oktatást, a lány javára döntenek, ha jobb az iskolában, mint a fiú	61	29	10
Férfiak	61	29	10
Nők	61	28	11
... hogy egy nő arra ösztönzi a férjét, hogy váltson munkahelyet, mert jobb helyzetben van egy másik régióban, mint ahol élnek	31	55	14
Férfiak	32	55	13
Nők	30	55	15

25. táblázat

A férfiak és a nők a mindennapi élet három aspektusával szembesülnek, amelyek a nemtől, a nemtőlés az iskolai végzettségtől függően normálisnak tekinthetők¹

(By pays)

	Össze- se n	Férfiak			Össze- se n	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
		„hogyan egy nő férj nélkül menjen el estére”									
Írország	93%	93%	94%”	94%	96%	98%	95%	93%	92%	96%	96%
Egyült Királyság	85	84	89	78	84	81	89	79	90	90	81
Danmark	80	87	82	72	85	94	89	73	78	87	90
Franciaország	76	83	78	69	76	70	83	59	67	77	88
Nederland	75	75	80	66	76	88	81	62	69	84	86
Deutschland	59	62	64	51	65	75	73	46	57	66	77
Belgium/België	64	78	69	49	59	83	63	40	47	67	86
Italia	57	79	60	38	60	77	63	37	49	66	81
Luxemburg	60	73	62	50	53	72	51	48	53	69	47
Közösség ²	70	79	73	59	72	78	77	57	64	76	84

„hogyan a szülők a lány mellett döntenek”											
Deutschland	67%	81 %	68%	63%	68%	69 %	74%	58%	65%.	69%	77 %
Franciaország	67	67	65	71	66	60	68	68	63	68	71
Italia	64	63	68	58	65	72	63	61	62	68	69
Danmark	59	55	62	57	67	62	73	58	60	66	68
Írország	56	47	57	60	54	55	55	51	54	54	59
Egyült Királyság	50	56	49	49	53	48	66	44	49	53	66
Nederland	50	46	52	48	48	59	49	39	46	52	55
Belgium/België	51	54	53	44	46	57	47	36	39	51	62
Luxemburg	36	54	32	34	40	40	44	33	43	44	26
Közösség	61	64	62	59	61	62	65	54	58	63	70

	Összese n	Férfiak			Összese n	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
		„egy nő arra ösztönzi férjét, hogy váltson munkahelyet”									
Italia	48%	56%	51%.	40%	50%	57%	51%	38%	47%	53%.	53%,
Deutschland	32	44	33	26	38	45	42	27	33	34	-48
Franciaország	35	42	35	29	31	29	34	23	30	33	38
Belgium/België	27	40	24	22	21	30	23	13	20	23	36
Danmark	24	36	25	16	21	35	23	12	19	26	35
Nederland	15	29	21	19	14	20	14	12	15	19	29
Luxemburg	21	15	17	25	14	.	16	19	18	14	16
Egylted Királyság	19	24	17	20	13	24	13	7	14	19	24
Írország	17	16	14	16	10	14	10	6	10	14	15

1 Az országokat minden egyes tétel esetében a „normál” válaszok százalékos aránya szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

2 Súlyozott átlag

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Közösség	32	41	32	28	30	38	33	21	29	30	41
----------	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

IV. A nők és férfiak viszonyulása a szakmai munkához és annak kölcsönössége

Amint azt fentebb említettük, annak a ténynek, hogy a nők a férfiaknál kisebb valószínűséggel sikeresek az életükben, az egyik fő oka közvetlenül a családi kötelezettségek és a férfiak hozzáállása után a munkahelyi szokások. Másrészt megállapítást nyert, hogy mind a férfiak, mind a nők széles körben érzik a nőkkel szembeni megkülönböztetést a munkával kapcsolatos területeken: fizetés, előléptetés, munkavállalás, munkahelybiztonság stb.

Ebben a felmérésben számos kérdést tettek fel annak érdekében, hogy egyidejűleg elmélyítsék a nők és a férfiak hozzáállását a szakmai munkához, valamint a férfiak által a nőknek tulajdonított attitűdöket, és fordítva.

A kérdések sorrendje a következő volt:

MINDENKI SZÁMÁRA

Teljes munkaidőben (legalább heti 30 órában) vagy részmunkaidőben (heti 8–29 órában) dolgozik? Hanem, akkor munkanélkülivagy nyugdíjas?

Si IGEN: „Összességében elégedettvagy nem elégedett a munkájával? Meg tudná nekemmondani, hogymennyire vagy az ötisfajtja(e) vagy nem az ötisfajtja(e)?”

„Az Önházastársa teljes munkaidőben foglalkoztatott (...)?”

- ha IGEN: Véleménye szerint a házastársa elégedett vagy nem elégedett a munkájával ...? ¹

¹ A férfiak, illetve a nők által feltett kérdések szigorúan szimmetrikusak, azzal a kivétellel, hogy – egy főként a nők helyzetére összpontosító felmérés esetében – nem tűnt szükségesnek megvizsgálni a férfiak saját munkájukkal kapcsolatos preferenciáit, illetve a nők házastársuk munkájával kapcsolatos preferenciáit.

FÉRFIAKNAK

„Ha lenne választása, mit szeretne: függetlenül attól, hogy a felesége folytat-e szakmai tevékenységet?”

„És a feleséged, szerinted mit szeretne, ha választhatna: szakmai tevékenységet folytat, vagy nem folytat szakmai tevékenységet?”

NŐKNEK

Halenne választása, mit szeretne: rendelkezik-e szakmai tevékenységgel, vagy sem?”

„Véleménye szerint a férje mit szeretne: Függetlenül attól, hogy van-e szakmai tevékenysége vagy sem?”

1. Foglalkoztatás és nem foglalkoztatottság

Mielőtt részletesen megvizsgálunk a munkával kapcsolatos attitűdöket, nem érdektelen, hogy 1975 májusában néhány információt nyújtsunk a férfiak és nők foglalkoztatásáról a Közössége egész területén.¹

A Közösség egészében tíz férfiből hét (70%) és tíz nőből négy (38%) dolgozik fizetett állásban: időben (66 és 26%) vagy részmunkaidőben (4 és 12%). Más szóval, a szó hétköznapi értelmében vett 100 „dolgozó” közül 63 férfi és 37 nő.

¹ Ez az információ – figyelembe véve az egyes országokban megkérdezett személyzet létszámát – tájékoztató jellegű; semmilyen módon nem helyettesíthetik az Európai Bizottság által közzétett statisztikákat, különösen a „Közösség szociális helyzetének alakulásáról szóló 1974. évi kiadványban” közzétett statisztikákat. Brüsszel–Luxemburg, 1975. március.

26. táblázat

Foglalkoztatás és nem foglalkoztatottság a népesség egészében nem,nemés iskolai végzettség szerint
(Közösség)

	Össze sen	Férfiak			Össze sen	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacso ny	Jogalap	Magas
Teljes munkaidős tevékenység	66	54	90	33	26	38	31	9	42	54	44
Részmunkaidős foglalkoztatás	4	2	4	4	12	9	15	8	9	7	8
Munkanélküli	3	7	2	2	5	8	5	1	3	5	3
Nyugdíjas	18	-	1	55	15		2	51	22	11	7
Nincs keresőtevékenysé g	8	35	2	5	40	43	45	30	23	22	37
Megválaszolatlan	1	2	1	1	2	2	2	1	1	1	1
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Még érdekesebbek a munkaerő szerkezetére vonatkozó adatok, beleértve a munkanélkülieket is:

1° A női munkaerő (beleértve a munkanélkülieket is) a teljes munkaerő mintegy 39%-át teszi ki.

Mivel a teljes minta 48% férfiból és 52% nőből áll, a férfiak foglalkoztatása a férfi népesség 73%-át, a nők foglalkoztatása pedig a női népesség 43%-át teszi ki, a nők foglalkoztatási rátája ezért:

$$\frac{52 \times 43}{100} + \frac{48 \times 73}{100}$$

Ez az eredmény valamivel magasabb, mint az 1973 tavaszán a Közösségek Statisztikai Hivatala által a 14 éves és annál idősebb népességre vonatkozóan kapott eredmény (34%).
Lásd: „Munkaerő mintavételes felmérés”, Eurostat 1/1975, 654. o.

2° A munkanélküliségi ráta magasabb az "aktív" nők körében (11%), mint a dolgozó férfiak körében (4%), és magasabba fiatal nők körében(15%), mint a fiatal férfiak körében (11%). Száz (15–25 éves) fiatal közül, akik nem „fizetettállás nélkül” dolgoznak, 13 munkanélküli van, köztük 8 nő és 5 férfi.

3 ° A részmunkaidős foglalkoztatás elsősorban női tevékenység (négyből három nő részmunkaidőben dolgozik), és olyan tevékenység, amelyet gyakrabban gyakorolnak a magasabb korcsoportba tartozó nők.

27. táblázat

A munkaerő aktivitása és munkanélkülisége ¹ nemek, nemek és iskolai végzettség szerint

(Közösség)

	Össze sen	Férfiak			Össze sen	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Teljes munkaidős tevékenység	91	85	94	84	61	69	61	50	78	82	81
Részmunkaidős foglalkoztatás	5	4	4	11	28	16	29	44	16	10	14
Munkanélküli	4	11	2	5	11	15	10	6	6	8	5
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
A teljes népesség %- ában	73 %	63 %	96 %	39 %	43 %	55 %	51 %	18 %	54 %	66 %	55 %

¹ A munkaerőbe azok a személyek tartoznak, akik keresőtevékenységet folytatnak vagy munkanélküliek.

2. Elégedettség a saját munkájával

Közösség-szerte a megkérdezettek valamivel több mint fele nagyon elégedett a munkájával, 46%-uk nagyon elégedett a munkájával, 6%-uk nagyonelégedett, 47%-uk pedig mérsékeltén elégedett.¹ A nők valamivel kevésbé elégedettek a munkájukkal, mint a férfiak (átlagos pontszám: 6,75 vs. 7,03).

Az életkor kevés különbséget mutat a férfiak között, de az idősebb nőket(15-24 év) valamivel kevésbé érinti a munkájuk, mint az idősebb nőket.

A középfokú vagy magas iskolai végzettséggel rendelkező, mindkét nemhez tartozó személyek valamivel nagyobbvalószínűséggel vannak jelen, mint a kevésbé képzettek;

Úgy tűnik, hogy a lakóhely szerinti agglomeráció mérete nem gyakorol jelentős hatást a munkával való elégedettségre; a városokban azonban enyhe tendencia figyelhető meg a munkával való elégedettség növelésére.

A társadalmi-szakmai kategóriák szerinti elemzés azt mutatja, hogy általábanvéve a felsővezetők és a szabadfoglalkozásúak sokkal elégedettebbek, mint a lakosság többi kategóriája, és hogy a mezőgazdasági termelők még kevésbé elégedettek, mint a munkavállalók.

Ezzel szemben annak a létesítménynek a mérete, amelyben az ember dolgozik, kevésbé függ össze az elégedettséggel, kivéve a kis (50 főnél kevesebb alkalmazottat foglalkoztató) létesítményeket, azaz a mezőgazdasági, kereskedelmi és kézműipari üzemek tömegét, ahol az elégedettség alacsonyabb, mint a közepes méretű létesítményekben, sőt a nagy létesítményekben.

¹ A válaszadóknak 0–10-es skálán kellett beszámolniuk elégedettségi szintjükről. Az eredmények bemutatásához a válaszokat három kategóriába sorolták: Magas elégedettség a 10-től 8-ig terjedő pontszámok esetében, átlagos elégedettség 7-től 3-ig, alacsony elégedettség 2-től 0-ig.

28. táblázat

Elégedettség asaját munkával a nem, a nem, az iskolai végzettség és az élőhely típusa szerint

(A Közösség egésze: jövedelemszerző tevékenységetfolytató személyek)¹

		Erős (8-10 pont)	Átlagos (3-7. pont)	Alacsony (0-tól 2-ig terjedő pontszámok)	Átlagos pontszám ²
Együtt		46%	47 %	6 %	6,93
Férfiak		49	45	5	7,03
Ebből:	15–24 év	46	44	8	6,6
	25 és 54 év között	50	44	4	7,11
	55 éves és idősebb	46	47	7	6,97
Nők		42	50	7	6,75
Ebből:	15–24 év	39	53	8	6,48
	25 és 54 év között	43	49	7	6,77
	55 éves és idősebb	45	48	5	7,16
Az oktatás szintje:					
	- alacsony	43	51	5	6,83
	- átlagos	50	42	6	7,08
	- magas	50	43	7	6,95
Lakhatás:					
	falu	48	46	5	7,08
	- kisváros	47	45	7	6,86
	Nagyváros	43	50	6	6,82

¹ A válaszadás elmulasztásának százalékos aránya (0,6 % az összes érintett, azaz a jövedelemszerző tevékenységet folytató személy esetében) nem szerepel.

² Az egyes pontszámoknak megfelelő százalékok súlyozott átlaga: 10. 9, 8....0. A központi pont az 5. pont.

29. táblázat

Elégedettség a saját munkájával az interjúalany szakmája szerint

(Közösség; jövedelemszerző tevékenységet folytató személyek)

	Erős (8-10 pont)	Átlagos (3–7. pont)	Alacsony (0-tól 2-ig terjedő pontszámok)	Átlagos pontszám
Együtt	46%	47%	6%	6,93
Felsővezetők	65	32	2	7,86
Szabadfoglalkozásúak	67	27	4	7,55
Alkalmazottak, középvezetők, köztisztviselők	49	44	6	7,06
Kereskedők, kézművesek (patronok)	45	49	6	6,94
Munkavállalók	42	50	7	6,66
Gazdálkodók, halászati főnökök	42	52	4	5,66

A saját munkával való elégedettség azon intézmény méretétől függően, ahol a válaszadó dolgozik
(Közösség; jövedelemszerző tevékenységet folytató személyek)

	Erős (8-10 pont)	Átlagos (3–7. pont)	Alacsony (0-tól 2-ig terjedő pontszámok)	Átlagos pontszám
Együtt	46%	47%	6%	6,93
Kevesebb, mint 5 alkalmazott	43	49	7	5,14
5–50 alkalmazott	46	48	5	7,01
51–500 alkalmazott	51	44	4	7,11
Több mint 500 alkalmazott	52	41	7	6,98

Amint láttuk, a saját munka elégedettségét gyengén befolyásolják a válaszadó személyes helyzetének megfelelő változók (nem, életkor, iskolai végzettség, lakhatás), a szakmai tevékenység kivételével. A felső vezetők és a mezőgazdasági termelők átlagos elégedettségi pontszámai közötti különbség a Közösség egészében 2,20.

Éppen ellenkezőleg, a nemzeti tagság sok variációt vezet be. Mintha az elégedettség érzése, beleértve a saját munka elégedettségét is, nagymértékben függne attól a társadalmi-kulturális légkörtől, amelyben az ember él.

Az eredményeket országonként vizsgálva azt látjuk, hogy majdnem annyi különbség van a dánok és az olaszok átlagos elégedettségi szintje között, mint a felsővezetők és a mezőgazdasági termelők elégedettségi szintje között. A nemzeti szinten, valamint – amint azt más munkákban már bizonyították – a regionális szinten tapasztalt tér erősen meghatározza az objektív helyzetek észlelésének módját.¹

A munkaerő-enyhítés átlagos pontszámai

(Országonként; jövedelemszerző tevékenységet folytató személyek)

1. Danmark	8,34
2. Írország	8,16
3. Belgium/België	7,94
4. Luxemburg	7,82
5. Nederland	7,62
6. Egyesült Királyság	7,18
7. Deutschland	6,93
Közösségi átlag	6,93
8. Franciaország	6,62
9. Italia	6,34

¹ Lásd: „Elégedettség és elégedetlenség az Európai Közösség tagállamainak életkörülményeivel”. Európai Közösségek Bizottsága, 1974. június, pp. 65-66.

Amint látható, a Közösség valamennyi „kis” országa a csúcson van, őket követi az Egyesült Királyság és Németország, míg Franciaország és Olaszország az alján.

A nem, mint tel, nem jelentős változó; kivéve Németországban, ahol a nők sokkal kevésbé elégedettek a munkájukkal, mint a férfiak.

Másrészt viszonylag keveset diszkriminál, és a különbségek értelmezése nehéz. Ami a férfiakat illeti, látható, hogy Dániában és az Egyesült Királyságban az idősek lényegesen kevésbé elégedettek munkájukkal, míg Franciaországban az életkorral növekszik az elégedettség. Ami a nőket illeti, az életkor egyértelműen jelen van Írországon és az Egyesült Királyságban; Az idősebb nők a leginkább elégedettek a munkájukkal.

Az ismertetési szintje nem jelentősen magasabb az Egyesült Királyságban és Belgiumban: Minél magasabb a szint, annál nagyobb a munkahelyi elégedettség.

31. táblázat

Azon keresőtevékenységet folytató személyek százalékos aránya, akik munkájukban nagyfokú csökkenést mutatnak a nem, a nemés az iskolai végzettség szerint

(Fizess s)¹

	Összes en	Férfiak			Összes en	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54	55+		-25	25/54	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
Danmark	71%	79 %	73%	61%	69%	61%	72%	53%	65%	77%	73
Írország	69	60	73	68	69	70	61	88	66	72	75
Belgium/ België	68	69	66	74	69	60	73	67	64	57	79
Luxemburg	57	p.m.	p.m.	p.m.	62	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Nederland	58	56	58	61	60	59	61	57	55	61	64
Egyesült Királyság	54	55	58	41	50	42	52	57	49	58	66
Deutschland	52	45	52	54	36	32	37	38	41	48	49
Franciaország	43	36	43	50	39	32	41	37	41	40	46
Olaszország	36	31	39	28	32	36	30	37	33	40	36
Közösség ²	49	46	50	46	42	39	43	45	43	50	50

1 Az országok az átlagos elégedettségi pontszámuk szerinti csökkenő sorrendben vannak rangsorolva.

2 Súlyozott átlag.

3. A házastársnak tulajdonított elégedettség az általa végzett munkával kapcsolatban

A kérdés elsősorban férfiakat érint. Valójában olyan személyekre irányul, akiknek házastársa szakmai tevékenységet folytat, és a fentiekből kitűnik, hogy tízből csak négy nő rendelkezik ilyen foglalkozással, szemben tízből hét férfival.

A Közösség egészében ez a népesség 68% nőből és 32% férfiból áll.

Az első megállapítás a saját munkával való elégedettség és a házastárs által az n szitával való elégedettség összehasonlítása során az, hogy a két kifejezés nagyon közel áll egymáshoz.

Erre két magyarázat adható, amelyek közül az egyik megerősíti a másikat. Az első az, hogy a házastársak elfogadják az egyikük által kifejezett elégedettség érzését, vagy saját érzésüket kivetítik a másikra. A második az, hogy az elégedettség érzését legalább annyira meghatározzák annak a környezetnek a pszichoszociális jellemzői, amelyben élünk, mint az elvégzett munka objektív feltételei.

Oktalanság lenne azonban túl nagy jelentőséget tulajdonítani ezeknek az eredményeknek. Ezek az egyes kategóriák átlagos pontszámai, amelyek általános információkat adnak a férfiak és a nők attitűdjéről, de nem teszik lehetővé számunkra, hogy összehasonlítsuk az egyes párok szintjén a megfelelő és a kölcsönös attitűdöket.¹

¹ A mintavételes felmérésekben alkalmazott mintavételi módszer tiltja ugyanannak a családnak a tagjainak a kikérdezését. Technikailag természetesen lehetséges lenne férfiakat és nőket megkérdezni, de a felméréshez minden országban sokkal nagyobb mintára lenne szükség, hogy ne torzítsák az általános eredményeket, miközben lehetővé teszik az összehasonlítást az egyes párok szintjén.

32. táblázat

A házastárs által végzett munka tekintetében a házastársnak tulajdonított elégedettség a házastárs által kifejezett elégedettséghez képest

(Átlagos pontszámok. A Közösség egésze: jövedelemszerző tevékenységet folytató személyek)

		Emlékeztető: Az azonos korú nők válaszai		Jelentés
A férfiak által a nőknek tulajdonított elégedettség		6,87	6,75	1,02
Ebből:	15–24 év	6,88	6,48	1,06
	25 és 54 év között	6,89	6,77	1,02
	55 éves és idősebb	6,71	7,16	0,94
		Emlékeztető: Az azonos korú férfiak válaszai		
A férfiak által a nőknek tulajdonított elégedettség		6,98	7,03	0,99
Ebből:	15–24 év	6,82	6,6	1,03
	25 és 54 év között	6,98	7,11	0,98
	55 éves és idősebb	7,27	6,97	1,04
Együtt		6,95	6,93	1

4. A nők foglalkozási tevékenysége

Foglalkoztatni kell-e a nőket? Ez az egyik olyan kérdés, amellyel kapcsolatban a „feministák” és az „antifeministák” összeütköznek. Egyesek számára a nők csak szakmai tevékenység végzésével nyerhetnek függetlenséget; Mások számára a nő hagyományos helye otthon van. A felmérésben feltett kérdésekre adott válaszok lehetővé teszik számunkra, hogy fontos információkat gyűjtsünk és hasonlítsunk össze arról, hogy mit gondolnak a férfiak a nők szakmai munkájáról, mit gondolnak a nők a nők szakmai munkájáról, mit gondolnak a férfiak a feleségükről, és mit gondolnak anők a férjükről. Más szóval megpróbáltuk megkönnyíteni az önkép és a másokról alkotott kép közötti kapcsolatot, amikor a nők munkájáról van szó.

Kezdjük el ezt a párhuzamos tükörajátékot azzal, hogy összehasonlíttjuk, mit gondolnak a férfiak és a nők a nők munkájáról;

Összességében a megkérdezett nők 60%-a szívesebben végezne szakmai tevékenységet, halenne választása, míg a férfiaknak csak 35%-a szeretné, ha a felesége végezne ilyen tevékenységet. A nők szakmaimunkáját ezért anők nagyra értékelik, a férfiak pedig leértékelik.

A két nem preferenciái közötti különbséget erősen befolyásolja azéletkor és kisebb mértékben az iskolázottság szintje. A fiatal nők, sőt a 25–55 évesnők körében tízből hét a szakmaimunkát választja; A fiatal (15-24 éves) férfiak körében a nők szakmai munkáját támogatók többsége ezt teszi.

33. táblázat

Férfi és női preferenciák a női munka iránt

(Közösség)

	Férfi preferenciák			Női preferenciák		
	Felesége szakmai tevékenységet folytat	Felesége nem végez szakmai tevékenységet.	Nincs válasz	Professzionális tevékenységet folytat	Nem rendelkezik szakmai tevékenységgel	Nincs válasz
Együtt	35%	46%	19%	60%	27%	13%
Életkor						
15–24 évesek	44	26	30	73	14	13
25–54 év	38	46	16	67	26	7
55+	24	59	17	41	36	23
Az oktatás szintje						
- alacsony	32	51	17	57	29	14
- átlagos	34	49	17	62	27	11
- magas	43	32	25	73	15	12
Háztartásvezetői foglalkozás						
független	36	48	16	63	27	10
alkalmazott	38	45	17	67	24	9
inaktív	27	50	23	45	33	22
Lakosság:						
falu	35	47	18	59	26	15
- kisváros	35	48	17	63	26	11
Nagyváros	34	45	21	61	28	11

A nők minden országban nagyobb valószínűséggel támogatják a nők szakmai munkáját, mint a férfiak, de Olaszországban és Németországban erőse különbség a két nem válaszai között.

Az életkor hatása szinte mindenhol – Dániát kivéve – ugyanabban az irányban és erősebben érvényesül a nőknél, mint a férfiaknál. Ha összehasonlítjuk a két nem attitűdjét korcsoportonként az egyes országokban, látható, hogy a férfiak és nők közötti különbségek a legnagyobbak a 15–24 éves írek, a 15–24 éves olaszok és a 25–54 éves németek esetében.

34. táblázat

Férfi és női preferenciák a női munka iránt

(Fizess s)¹

		Férfiak, akik jobban szeretnék, ha a feleségük dolgozna	Nők, akik szívesebben dolgoznak	Különbség a nők és a férfiak válaszai között
Italia		42 %	76 %	34 %
	15–24 évesek	46	84	38
	25–54 év	48	81	33
	55 éves és idősebb	32	57	25
Deutschland		26	56	30
	15–24 évesek	42	56	30
	25–54 év	27	65	38
	55 éves és idősebb	18	35	17
Írország		36	63	27
	15–24 évesek	38	80	42
	25–54 év	42	63	21
	55 éves és idősebb	26	48	22
Franciaország		43	66	23
	15–24 évesek	55	72	17
	25–54 év	45	67	22
	55 éves és idősebb	32	58	26
Egyesült Királyság		32	54	22
	15–24 évesek	35	69	34
	25–54 év	40	62	22
	55 éves és idősebb	17	34	17
Belgium/België		34	52	18
	15–24 évesek	52	75	23
	25–54 év	34	54	20
	55 éves és idősebb	20	37	17
Nederland		25	41	24
	15–24 évesek	35	63	28
	25–54 év	31	46	15
	55 éves és idősebb	14	22	8
		28	40	12
Danmark	15–24 évesek	19	50	11
	25–54 év	37	57	20
	55 éves és idősebb	20	17	-3
Luxemburg		28	32	4
	15–24 évesek	35	40	5
	25–54 év	31	36	5
	55 éves és idősebb	18	22	4

1 Az országokata két nem válaszaiknak százalékos aránya közötti különbség csökkenő sorrendjében rangsorolják.

Most térjünk át azokra a preferenciákra, amelyeket a férfiak a feleségüknek, a nők pedig a férjüknek tulajdonítanak a fizetett hivatás nők általi gyakorlása tekintetében.

Ennek az elemzésnek csak akkor van értelme, ha figyelembe vesszük a megkérdezett férfi vagy nő szakmai helyzetét – „aktív”-e? „aktív”-e? - és a házastársé.¹

Így a lakosság tizenkét szegmense különböztethető meg:

1. Aktív férfiak aktív feleségekkel	1030
2. Aktív férfiak inaktív feleségekkel	1440
3. Aktív férfiak feleségek nélkül	690
4. Inaktív férfiak aktív feleségekkel	80
5. Inaktív férfiak inaktív feleségekkel	740
6. Inaktív férfiak feleségek nélkül	490
7. Aktív nők aktív házastársakkal	1000
8. Aktív nők inaktív házastársakkal	100
9. Házastársak nélküli dolgozó nők	750
10. Inaktív nők aktív házastársakkal	1420
11. Inaktív nők inaktív házastársakkal	480
12. Házastársak nélküli inaktív nők	1070

Az első megállapítás az, hogy a nők egyértelmű többsége – házas vagy nem házas – dolgozni kíván:

a nők 80%-a olyan háztartásban él, ahol mindkét házastárs dolgozik;

az egyedül élő dolgozó nők 75%-a;

azon nők 56%-a, akiknek a házastársa aktív, de akik maguk nem dolgoznak;

A nők 50%-a egyedül él és nem dolgozik.²

Másrészt a nők mindig hajlandóbbak dolgozni, mint azt a férfiak képzelik.

azokban a háztartásokban, ahol mindkét házastárs dolgozik, míg a nők 80%-a szívesebben dolgozik, a férfiaknak csak 63%-a gondolja úgy, hogy a felesége valóban szívesebben dolgozik;

azokban a háztartásokban, ahol csak férfiak dolgoznak, a nők 56%-a szívesebben dolgozna, és csak a férfiak 45%-a tulajdonítja ezt a preferenciát nekik.

Harmadszor, a férfiak mindenestre gyakrabban gondolják azt, hogy a nők szívesebben dolgoznak (vagy szívesebben dolgoznának), mint amennyit maguknak szeretnének, de alábecsülik ecsökkentés fontosságát:

azokban a háztartásokban, ahol mindkét házastárs dolgozik, a férfiak 63%-a gondolja úgy, hogy a felesége szívesebben dolgozik, de csak 51%-uk részesíti őt előnyben a munkával szemben; alábecsülik az eltérést, mivel a nők 80%-a szeretne dolgozni, és 62%-uk gondolja úgy, hogy a házastársa szeretne nekik dolgozni.

1 Az „aktív” vagy „aktív” kifejezés alatt (a munkanélküliek kivételével) keresőtevékenységet kell érteni. A „munka” itt ugyanazzal a jelentéssel bír, mint az „aktív” vagy az „aktív”.

2 Az inaktív nők kategóriájában, akiknek férje inaktív, az arány 37% -ra csökken: Ezek többsége idős emberek otthona.

azokban a háztartásokban, ahol csak férfiak dolgoznak, a férfiak 45%-a gondolja úgy, hogy a felesége szeretne dolgozni, 27%-uk szívesebben dolgozna, míg a nők 56%-a szeretne dolgozni, és csak 28%-uk gondolja úgy, hogy a férje egyetért ezzel.

Végezetül, azokban az esetekben, amikor férfiakat és nőket egyaránt foglalkoztatnak, a nők alábecsülik a férfiak azon vágyát, hogy otthon maradhassanak:

A nők 27%-a gondolja úgy, hogy a férje szeretné, ha a felesége nem dolgozna, míg a valóságban a férfiak 40%-a szeretné, ha a felesége otthon maradna.

Ezt a hosszú elemzést az alábbi táblázat foglalja össze. Megállapítható, hogy a feminista mozgalmak álláspontjai és feltételezései ezen a ponton megerősítést nyertek: a dolgozó nők túlnyomó többsége szeretne dolgozni, sőt a nők valamivel több mint fele, akiknek a házastársa dolgozik, és akik maguk nem dolgoznak; a férfiak alábecsülik a nők törekvését, tükrözve a háziasszony hagyományos képét, aki erősebben internalizálódik bennük, mint maguk a nők képzelik.

35. táblázat

A nők és férfiak vonatkozó és kölcsönös preferenciái a nőszakmai munkájával kapcsolatban

(Közösség) ¹

	A nő jobban szereti		Az ember jobban szereti	
	dolgozó	Nem dolgozni	hogyan a nő dolgozik	A nő nem dolgozik
Háztartások, ahol férfiak és nők dolgoznak:				
nők (1000)	80%	15%	62%	27%
Férfi (1030)	63	27	51	40
Háztartások, ahol a férfi dolgozik, míg a nő nem dolgozik:				
Hölgyek (1420)	56%	38%	28%	61%
Férfi (1440)	45	44	27	64
Otthonok, ahol sem a férfiak, sem a nők nem dolgoznak:				
Hölgyek (480)	37%	AT%	17%	63%
Férfi (740)	30	51	22	62
Egyedül élő személyek:				
Aktív nők (750)	75%	11%		
Inaktív nők (1070)	50	26		
Aktív férfiak (690)			36%	23%
Inaktív férfiak (490)			38	23

¹ Az egyszerűsítés érdekében egyetlen véleményt sem hagytak ki a táblázatból.

Amint az várható volt, ezeket a nők szakmai munkájához való kölcsönös viszonyulásokat erősen befolyásolja az életkor. E megállapítás illusztrálására két példára szorítkozom:

- Azokban a háztartásokban, ahol férfiak és nők dolgoznak, a nők pozitív hozzáállása a nők munkájához a 15–24 év közötti nők 87%-ától az 55 év feletti nők 70%-áig terjed; ugyanezekben a háztartásokban a 15 és 24 év közötti férfiak 76%-a véli úgy, hogy felesége szeretne dolgozni, szemben az 55 év feletti férfiak 58%-ával; Emellett a 15–24 éves férfiak 58 %-a szeretné, ha felesége dolgozna, szemben az 55 éves vagy annál idősebb férfiak 40 %-ával.

Azokban a háztartásokban, ahol csak férfiak dolgoznak, a 15–24 éves nők 59%-a és az 55 éves vagy annál idősebb nők 50%-a szeretne dolgozni; ugyanezekben a háztartásokban a 15–24 éves férfiak 55%-a és az 55 éves vagy annál idősebb férfiak 33%-a gondolja úgy, hogy felesége szeretne dolgozni; A 15–24 éves férfiak 33%-a, az 55 éves és annál idősebb férfiak 22%-a szeretné, ha saját maga dolgozna.

Az alábbi táblázat minden egyes korcsoportra vonatkozóan összefoglalja a nők és a férfiak tényleges gondolkodása közötti különbséget, valamint azt a szakadékot, amely aközött áll fenn, hogy az egyes nők és a férfiak mit gondolnak a másikról.

Azokban a háztartásokban, ahol mindkét házastárs lassan dolgozik, a különbség aközött, hogy a nők és a férfiak valójában mit gondolnak a női munkáról (A és D oszlop), nagyjából állandó, korcsoporttól függetlenül: 29., 26. és 30. cikk; más tekintetben úgy tűnik, hogy a férfiaknak a nők munkájával szembeni viszonylagos ellenségessége mélyen gyökerező kulturális jelenség. Ugyanezekben a háztartásokban az idősök körében némileg erősebb a különbség aközött, hogy a férfi mit gondol a felesége preferenciájáról és a nő mit gondol a házastársa preferenciájáról (B és C oszlop): 5, 3 és 12; az utóbbi kivétellel tehát viszonylagos harmónia van a házastársak között a képek, ha nem mély attitűdök között.

Azokban a háztartásokban, ahol a férfiak egyedül dolgoznak, a nők munkájával kapcsolatos attitűdök közötti különbség (A és D oszlop) nagyjából állandó a különböző korcsoportokban: 26., 29. és 28.; Ez megerősíti azt a korábbi megállapítást, hogy az attitűdök jól gyökereznek, függetlenül az életkortól, függetlenül attól, hogy a nő dolgozik-e vagy sem. Ugyanabban a háztartásban a képek közötti különbség (B és C oszlop) hangsúlyosabb, mint azokban a háztartásokban, ahol mindkét házastárs dolgozik, kivéve az időseket: 23., 21. és 8.; más szóval vannak olyan képek az idősokről, amelyek harmonikusak (kedvezőtlenek a nők munkájához), míg a fiatalabb háztartásokban a nők (akik többsége dolgozni szeretne) azt képzelik, hogy a férfiak nagyrészt kedvezőtlenek a nők munkájához, ezért igazuk van.

36. táblázat

A nők és férfiak vonatkozó és kölcsönös preferenciái a nők szakmai munkájával kapcsolatban az interjúalany munkaköreszerint

(Közösség)

	A nő szívesebben dolgozik (A)	A férfi azt hiszi, hogy a nő szívesebben dolgozik (B)	A nő azt hiszi, hogy a férfi jobban szereti, ha dolgozik (C)	A férfi jobban szereti, ha a nő dolgozik (D)
Otthonok, ahol férfiak és nők dolgoznak	80 %	63 %	62 %	51 %
15–24 évesek	87	76	71	58
25–54 év	79	64	61	53
55 éves és idősebb	70	58	46	40
Háztartások, ahol a férfi dolgozik, míg a nő nem dolgozik:	56 %	45 %	28 %	27 %
15–24 évesek	59	55	32	33
25–54 év	58	49	28	29
55 éves és idősebb	50	33	25	22

A megkérdezett foglalkozásától függően további elemzést végeztek azokban a háztartásokban, ahol mindkét házastárs szakmai tevékenységet folytat.

Ez az elemzés először is azt mutatja, hogy a dolgozó nők túlnyomótöbbsége minden foglalkozásban szívesebben dolgozik (A oszlop). Másrészt jelentőskülönbségek vannak a férfiak között: Minden második munkavállaló és a gazdálkodók túlnyomó többsége szeretné, ha felesége nem dolgozna (D oszlop).

A szabadfoglalkozásúak kivételével a férfiak minden kategóriában alábecsülik a nők szakmai munka iránti preferenciáját (B és A oszlop).

A mezőgazdasági termelők kivételével a férfiak minden kategóriában nagyobbvalószínűséggel dolgoznak, mint a nők (B és C oszlop).

Ezek az eredmények világosan mutatják a különböző típusú kultúráknak a férfiak és nők értékrendjére gyakorolt hatását; két háttér nagyon eltérő attitűdökkel és attitűdökkel rendelkezik a férfiak és a nők között: a szabadfoglalkozásúak és a mezőgazdasági termelők

A legtávolabbi társadalmi-kulturális körökben minimális a különbség a két nem női munkához való hozzáállása között (A és D oszlop); Még egy kicsit több férfi lesz a szabadfoglalkozásúak között, akik azt akarják, hogy a nőnekem dolgozzanak, mint azok a nők, akik valóban dolgozni akarnak. Éppen ellenkezőleg, szinte minden női gazdálkodó dolgozni akar, míg négyből csak egy gazdálkodó akarja a feleségét dolgozni.

Ami a képeket illeti (B és C oszlop), arányaiban kevés férfi van a szabadfoglalkozású szakmákban, mint a többi szakmában, kivéve a mezőgazdasági termelőket, akik úgy vélik, hogy feleségeik inkább dolgoznak, hacsak fantáziadúsnők vannak. Éppen ellenkezőleg, a mezőgazdasági termelők között jelentős és ellentétes különbség van azon férfiak százalékos aránya között, akik úgy gondolják, hogy feleségük dolgozni akar, és azon nők százalékos aránya között, akik ezt a gondolatot anyjuknak tulajdonítják. Ez utóbbi anomália

valószínűleg a nők vidéki munkájával kapcsolatos értékrendszerek különbségét fejezi ki, és talán a feltett kérdés megítélésében is: a női gazdálkodó (95%) szívesebben dolgozik, de valóban a mezőgazdaságban? - és úgy véli, hogy a férje jobban szereti őt dolgozni (76%); ami a mezőgazdasági termelőt illeti, az ő értékrendje arra készíti, hogy nagyon gyakran azt részesítse előnyben, hogy a felesége ne dolgozzon (négy esetből három, beleértve a válaszadás elmulasztását is), és úgy gondolja, hogy inkább nem dolgozna, anélkül, hogy tudná, hogy tudatosan vagy nem, a gazdaságban vagy azon kívül dolgozik.

37. táblázat

A nők és férfiak megfelelő és kölcsönös hozzáállása a nők szakmai munkájához az interjúalany foglalkozása során

(AKözösség egésze: olyan otthonok, ahol mindkét házastárs dolgozik)

	A nő szívesebben dolgozik (A)	A férfi azt hiszi, hogy a nő szívesebben dolgozik (B)	A nő azt hiszi, hogy a férfi jobban szereti, ha dolgozik (C)	A férfi jobban szereti, ha a nő dolgozik (D)
Együtt	80 %	63 %	62 %	51 %
Az interjúalany (férfi vagy nő) foglalkozása				
Gazdálkodó	95	40	76	24
Szabadfoglalkozásúak	89	95	79	100
Kereskedő, kézműves	80	62	59	57
Munkavállaló	79	60	59	45
Munkavállaló	81	58	64	58
Felső vezetés	91	85	77	63

A mezőgazdasági köröknek a nők munkájához – és általánosabban a társadalmi átalakulásokhoz – való hozzáállása további kutatást igényel.

Egyutolsó példával élve, azokban a háztartásokban, ahol csak férfiakat foglalkoztatnak, látható, hogy szinte minden foglalkozásban a férfiak lényegesen kedvezőbben viszonyulnak a nők munkájához, amikor a feleségeik dolgoznak, mint amikor nem: si l'on beszélhet választási lehetőségekről, ez a háztartás választása. Az egyetlen kivétel a mezőgazdasági termelők esetében, függetlenül attól, hogy a feleségük dolgozik-e vagy sem, a mezőgazdasági termelőknek csak egynegyede mondja azt, hogy támogatja a munkáját.

38. táblázat

A férfiak hozzáállása a nők szakmai munkájához a megkérdezett férfi szakmája szerint

(Közösség)

	Otthonok, ahol férfiak és nők dolgoznak		Otthonok, ahol csak az ember dolgozik	
	Az alábbiak esetében:	Ellenzi:	Az alábbiak esetében:	Ellenzi:
Együtt	51 %	40 %	27 %	64 %
Gazdálkodó	24	65	27	61
Szabadfoglalkozásúak	100	.	26	70
Kereskedő, kézműves	57	34	24	69
Munkavállaló	45	46	26	65
Munkavállaló	58	34	35	58
Felső vezetés	63	21	23	63

V. A nők helyzetének javítása szempontjából fontosnak tartott társadalmiformák

A nők helyzetéről szóló társadalmi vita minden olyan országban fellángolt, ahol reformokat és reformprojekteket dolgoz ki, amelyek közül néhány jogalkotási jellegű, míg mások közvetlenebbül foglalkoznak az attitűdökkel és magatartásformákkal, valamint az erkölcsökkel.

E reformok tesztelése érdekében valamennyi válaszadó feltette a kérdést:

Ön szerint az alábbi intézkedések közül melyek a legfontosabbak?

- A. A bölcsődékhez, napközi otthonokhoz és napközi otthonokhoz való hozzáférés megkönnyítése és olcsóbbá tétele annak érdekében, hogy a dolgozni kívánó anyák ezt megtehessék.
- B. A munkaidő rugalmasabbá tételea dolgozni kívánó anyák számára.
- C. A munkához jutás megkönnyítése azon anyák számára, akik kisgyermekük születésekor abbahagyták a munkát.
- D. Azoknak a nőknek, akik otthon akarnak maradni, a háztartási feladataiknak megfelelő rögzített díjazást kell biztosítani, hogy kevésbé függjenek a férjüktől.
- E. Könnyebb hozzáférés a munkához az elvált vagy különélő nők számára.
- F. Igyekezzen biztosítani, hogy a házimunkát jobban elosszák a férfiak és a nők között. »

A nők és a férfiak által adott leggyakoribb válasz elsősorban a bölcsődékhez, bölcsődékhez és óvodákhoz való hozzáférés(26%); Ezt követi a heti munkaidő megszervezése (23%) és a háztartási feladatoknak megfelelő javadalmazás nyújtása (18%).

Az első vagy a második kérdésre adott válaszokat összesítve megállapítható, hogy a heti munkaidő szervezése és a bölcsődékhez való hozzáférés szinte egyenrangú, a preferenciák sorrendjében 42%-os és 40%-os; a férfiakvalamivel gyakrabban beszélnek, mint a nők, amikor a munkaidő szervezéséről van szó. Ezután jön, és anélkül, hogy jelentős különbségek lennének a férfiak és a nők válaszai között: a családi feladatokért járó javadalmazás (33%), a munkát abbahagyni kényszerülő anyák munkához jutása (26%), a háztartási feladatok megosztása (22%), valamint az elvált vagy külön élő nők munkához jutása(19%).

A férfiak és nőkválaszai közötti különbségek hiánya azt mutatja, hogy az attitűdök széles körben elterjedtek a társadalomban, feltehetően azért, mert tükrözik a fősodratú média által közvetített tájékoztató üzeneteket: sajtó, rádió és televízió.

Ezt a széles körű konszenzust megerősíti az életkor vagy iskolázottsági szint szerinti válaszok vizsgálata. Legfeljebb azt lehet megjegyezni, hogy a fiatal nők, akik nyilvánvalóan különösen érintettek, az első vagy a második helyet foglalják el a bölcsődékhez, napközikhöz és óvodákhoz való hozzáférés iránti igényeik között, és hogy a legképzettebb emberek egy kicsit ritkábban támogatják azt az elképzelést, hogy az anya házimunkájáért fizessenek. Másrészt a bölcsődékhez, napközi otthonokhoz és gyermekfelügyeleti központokhoz való jobb hozzáférés iránti igény – amintaz várható volt – némileg erősebb a városokban, mint a falvakban.

38. táblázat

A nők helyzetének javítására szolgáló legfontosabb társadalmiformák

(Az első vagy második helyen a Közösség összes válaszadója által adott válaszok)

	Férfiak és nők	Férfiak	Nők
1. Munkaidő-szervezés	42 %	45 %	40 %
2. A bölcsődékhez, napközi otthonokhoz stb. való hozzáférés megkönnyítése és olcsóbbá tétele.	40	40	40
3. Háztartási munka díjazása	33	32	33
4. A munkához jutás megkönnyítése azon anyák számára, akik abbahagyták a munkát	26	27	26
5. Megpróbálja a háztartási munkákat megosztottabbá tenni	22	20	23
6. Az elvált vagy különélő nők munkához jutásának megkönnyítése	19	19	20
Megválaszolatlan	18	17	18

Az országok közötti különbségek kicsik. Szinte mindenhol a heti munkaidő megszervezése a dolgozni kívánóanyák számára az első vagy a második a kívánt reformok listáján; az egyetlen kivétel Olaszország, ahol ez az intézkedés a harmadik helyen áll. A bölcsődékhez, bölcsődékhez és óvodákhoz való hozzáférés hiánya mindenhol hangsúlyos, kivéve Írland-t, de különösen Olaszországban (a válaszadók 57 %-a, sőt 66 %-a a nagyvárosokban). Az otthon maradni kívánónők fizetése első vagy második helyen áll Belgiumban(47%), Franciaországban(42%), Írországon(37%) és Olaszországban (50%), azaz főként azokban az országokban, ahol a nők jogállásával kapcsolatos általános hozzáállás még mindig meglehetősen hagyományos.

Összefoglalva, a Közösség egészében három egyértelmű igény vagy elvárás van a nők helyzetének javítására: ezek közül kettő szorosan összefügg egymással: a rugalmasabb munkaidő, valamint a bölcsődékhez, bölcsődékhez és gyermekfelügyeleti központokhoz való jobb hozzáférés, amelyek valószínűleg a nők szakmai munkától való szabadságán alapulnak; a harmadik, az otthon maradni kívánó nők családi fizetésben való részesítése úgy tűnik, hogy egyformán kapcsolódik egymáshoz, de kevésbé fontos, mintők egymás számára, és valószínűleg egy másik, hagyományosabb női fizetésnek felel meg.¹

¹ Minden válaszadó esetében egy a háromhoz az esélye annak, hogy a rugalmas munkaidőt előnyben részesítő válaszadók egyike jobb hozzáférést biztosít számukra a bölcsődékhez, és fordítva. Kissé kevesebb mint egy a háromhoz az esélye annak, hogy a családi fizetést választó válaszadók egyike a másik két reformot is előnyben részesíti.

40. táblázat

A nők helyzetének javítására szolgáló legfontosabb társadalmi formák
(Országanként)¹

Belgium/België	Danmark	Deutschland
1. Háztartások javadalmazása (47%)	1. Munkaidő (46%)	1. Munkaidő (34%)
2. Munkaidő (42%)	2. Belépés a bölcsődékbe (32%)	2. Hozzájárása hajhoz(31%)
3. Belépés a bölcsődékbe (40%)	3. Újrabeilleszkedési arány (30%)	3. Háztartások javadalmazása (22%)
4. Reintegrációs prof. (29%)	4. Háztartások javadalmazása (25%)	4. Újrabeilleszkedési arány (22%)
5. Megosztása tãches (21%)	5. Az elvált nők hozzájárása (23%)	5. Feladatmegosztás (21%)
6. Az elvált nők hozzájárása (16%)	6. Megosztása tãches (21%)	6. Az elvált nők hozzájárása (18%)
Franciaország	Írország	Italia
1. Munkaidő (48%)	1. Munkaidő (37%)	1. A bölcsődékhez való hozzájárás (57%)
2. Háztartások javadalmazása (42%)	2. Háztartások javadalmazása (37%)	2. Háztartások díjazása (50%)
3. Hozzájárás a hajhoz(40%)	3. Újrabeilleszkedési arány (34%)	3. Munkaidő (39%)
4. Újrabeilleszkedési arány (31%)	4. Az elvált nők hozzájárása (32%)	4. Reintegrációs prof. (23%)
5. Az elvált nők hozzájárása (21%)	5. Feladatmegosztás (31%)	5. Megosztása tãches (16%)
6. Megosztása tãches (16%)	6. A bölcsődékhez való hozzájárás (28%)	6. Az elvált nők hozzájárása (15százalék)
Luxemburg	Nederland	Egyesült Királyság
1. Hozzájárás a hajhoz(41%)	1. Munkaidő ??(47%)	1. Munkaidő (50%)
2. Munkaidő (40%)	2. Belépés a bölcsődékbe (34%)	2. Belépés a bölcsődékbe (36%)
3. Az elvált nők hozzájárása (26%)	3. A tãches aránya (27%)	3. Részesedése tãches (31%)
4. A tãches aránya (25%)	4. Reintegrációs prof. (26%)	4. Reintegrációs prof. (29%)
5. Újrabeilleszkedési arány (24%)	5. Háztartások javadalmazása(19%)	5. Az elvált nők hozzájárása (24%)
6. Háztartások javadalmazása (22%)	6. Elvált nők hozzájárása (15százalék)	6. Háztartások javadalmazása (21%)

¹ Az országok ábécésorrendben vannak felsorolva. A Közösség egész területén leggyakrabban idézett tételek kiemelésre kerülnek. A százalékos arányok az egyes országokban az első vagy a második helyre adott válaszokban kifejezett fontossági sorrend gyakoriságának felelnek meg.

VI A politikával és a társadalmi részvétel formáival kapcsolatos attitűdök

Mélyen gyökerező közhely, hogy „a politika inkább a férfiak dolga”. Néhány férfi és nő, akik valószínűleg kevesebben vannak a mi korunkban, mint 30 vagy 50 évvel ezelőtt, normává teszik; mások csupán megjegyeznek egy tényszerű helyzetet, és megpróbálják megmagyarázni, hogy meg lehessen változtatni. Bármilyen előrelépést istettek a nők a társadalmi-politikai életben való egyenlő esélyek felé, Maurice Duverger 1955-ös UNESCO-jelentése nagyrészt érvényes maradt:

a választásokon a nők tartózkodásának száma átlagosan magasabb, mint a férfiak tartózkodásának száma, még olyan fontos korrekciós intézkedéseket is figyelembe véve, mint az életkor, az iskolai végzettség szintje, a társadalmi-szakmai kategória stb.;

a nők részvétele a „kormányzati körben”, azaz a politikai hatalom gyakorlásában és a politikai döntéshozatalban kisebb, mint a férfiaké.¹

Egy közelmúltbeli dokumentumban, húsz évvel a DUVERGER nemzetközi vizsgálata után az Egyesült Nemzetek Szervezete ismét kiemelte „a gyakorlatilag egyetemes politikai jogok hivatalos elismerése és a nők kormányban betöltött közvetlen szerepének fontossága” közötti nagy különbséget. A dokumentum ezt követően a következőket állapította meg: „néhány kivételtől eltekintve a nők tényleges politikai részvétele, amely helyi szinten már most is alacsony, tovább csökken, ahogy az ember közeledik a politikai döntéshozatal középpontjához.”²

Hogy csak az Európai Közösség országaiban említsünk példákat, a nemzeti parlamentekbe megválasztott nők aránya 3% (Belgiumban és Olaszországban) és 9% (Hollandiában) között mozog, és csak egy országban éri el a 17%-ot: Dánia.³

DUVERGER szerint, akinek munkája továbbra is releváns, „a nők befolyásának ezen alacsony szintje (...) először úgy tűnik, hogy a férfiak ellenállásának eredménye. A választási fronton ez az ellenzék már meglehetősen erős volt (...). Mindazonáltal a férfi ellenzék fokozatosan teret ad e tekintetben, mivel a nők választójogának eredményei rávilágítottak arra a néhány változásra, amelyet az a korábbi helyzethez képest maga után von. Kormányzati szinten ez az ellenzék továbbra is nagyon erős, mivel alapvető versenyjelleggel bír (...). A nők alapvetően versenyalapon történő kiiktatása (...) egy nagyon hatékony igazolásmechanizmus mögött rejtőzik: a cél annak bizonyítása, hogy a politika természeténél fogva alapvetően férfi terület, ahol a nőket csak kivételesen és szigorúan korlátozott területeken szabad beengedni (...). Ittmár nem arról van szó, hogy egyenlőtlenséget kell teremteni a férfiak és a nők között, az előbbieket magasabb rendűek az utóbbiaknál, hanem arról, hogy különböző képességeken alapuló munkamegosztást kell fenntartani közöttük.”

A szerző ésszerűen hozzáteszi, hogy „bármilyen finomak is az igazolások, a nők politikában való részvételével szembeni férfi ellenállás nem lehetett volna ilyen sikeres, ha nagyon erős női ellenállásba ütközött volna. Ez utóbbi azonban összességében továbbra is alacsony (...). Meg kell jegyezni, hogy a nők gyenge befolyása az államok vezetésében nagyrészt a nők tehetetlenségén alapul. Az a tény, hogy a nőket kevésbé érdekli a politika, mint a férfiakat, vitathatatlan első tény (...). A nők nemcsak kevés hajlandóságot mutatnak a „kormányzati körbe” való belépésre, hanem nagyrészt elfogadják a férfiak által e tartózkodás racionalizálásárákitalált igazolási rendszert is.”⁴

1 A nők politikai részvétele. UNESCO 1955-ben.

2 A Nők Nemzetközi Éve Világkonferenciájának E/CONF.66/3. sz. dokumentuma. Azideiglenes napirend 9. pontja. Egyesült Nemzetek, 1975, 12. oldal.

3 Lásd a fent említett dokumentumot (13. o.) és Dánia esetében az IWY/15. sz. feljegyzést: „A nők helyzete és státusza a mai világban: néhány alapvető tény”, az Egyesült Nemzetek Gazdasági és Szociális Információs Központja, 1974. december (9. o.).

4 Maurice DUVERGER, i. m., pp. 127-131.

Ebben a kutatásban három kérdést tettek fel a Közösség kilenc országára vonatkozóan annak érdekében, hogy azonosítsák és mérjék a férfiak és nők hozzáállását a politikai életben betöltött szerepekhez.

Ezenkívül a politikai részvétellel kapcsolatos további kérdések, amelyeket minden válaszadónak feltettek, lehetővé teszik számunkra, hogy tisztázzuk e társadalmi probléma adatait.

1. Politikusvagyok,mi lehet mindennekfelett a férfiak dolga?

„Néha azt mondják, hogy „a politikának inkább a férfiakra kell szólnia, mint a nőkre”. Ön személy szerint határozottan egyetért, inkább egyetért, inkább nem ért egyet vagy egyáltalán nem ért egyet?”

A Közösség egészében aválaszadók 35%-a értett egyet azzal, hogy a politikát inkább a férfiaknak kellene dominálniuk,míg 61%-uk nem értett egyet ezzel. Nincs szignifikáns különbség a férfi és a női válaszok között.

41. táblázat

A politika legyen inkább a férfiak dolga?

(Közösség)

	Férfiak és nők	Férfiak	Nők
Határozottan egyetértek	15%	15%	15%
Eléggé egyetértek	20	21	19
Inkább nem értek egyet	22	23	20
Egyáltalán nem értek egyet	39	37	41
Megválaszolatlan	4	4	5
Összesen	100	100	100

Az életkor hatása, különösen anők körében, és az iskolai végzettség minden válaszadó esetében nagyon erős.

A fiatal (15–24 éves) férfiak 42%-a egyáltalán nem ért egyet a nőkkel szembeni előítéletekkel; az azonos korú nők körében ez az arány 52%. Ezzel szemben az 55 évesek és idősebbek körében a férfiak mindössze 33%-a és a nők 30%-a határozottan ellenzi az elfogultságot. Ezért részben igazolt, hogy a nők negatívan viszonyulnak nemük politikai részvételéhez, amiről Maurice DUVERGER beszélt: az idősebb nők, ha határozott véleményük van, kevésbé kedvezneka nők egyenlő részvételének, mint az azonos korú férfiak; De még közöttük is a kis „progresszív” többség (48% inkább nem ért egyet vagy egyáltalán nem ért egyet) felülmúlja a „hagyományosokat” (45%).

Az iskolai végzettség is fontos szerepet játszik, mivel az „egyáltalán nem értenek egyet” válasz az iskolai végzettségtől függően 32-ről 43-ra, illetve 56 %-ra nő. Mivel a fiatal nők összességében iskolázottabbak, mint az idősebb nők, nem kétséges, hogy a két változó – az életkor és az iskolai végzettség –additív hatással bír.

A többi vizsgált változónak (társadalmi-foglalkoztatási kategória, lakóhely mérete) nincs jelentős hatása.

42. táblázat

A politikának inkább a férfiakra kellene szólnia nem,nemés iskolai végzettség szerint?

(Közösség)-

	Férfiak			Nők			Az oktatás szintje		
	-25	25/54	55+	-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
Határozottan egyetértek	11 %	14 %	20 %	8 %	13 %	23 %	20 %	11 %	5 %
Eléggé egyetértek	19	21	22	14	19	22	21	20	14
Inkább nem értek egyet	24	23	21	21	22	18	21	22	23
Egyáltalán nem értek egyet	42	38	33	52	42	30	32	43	56
Megválaszolatlan	4	4	4	5	4	7	6	4	2
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ahogy az várható volt, az országok közötti különbségek jelentősek. Ráadásul úgy tűnik, hogy az itt mért attitűdök függetlenek azoktól, amelyeket eddig a nők státuszával kapcsolatban vizsgáltunk. Egyrészt találunk olyan országokat, mint Dánia, az Egyesült Királyság, Írország és Franciaország, ahol a feltett kérdéssel való egyet nem értés, és így a nők politikai részvételét támogató hozzáállás nagyon széles körben érvényesül. Ezt követi Olaszország, amely meglehetősen közel áll a közösségi átlaghoz. Másrészt Hollandiában és Németországban, ahol a nők részvételéhez való hozzáállás még mindig többségben van, valamint Belgiumban és Luxemburgban, ahol a nők részvételéhez való hozzáállás még mindig többségben van.

A nagyobb egyértelműség és a kifejezett attitűdök intenzitásának figyelembevételéért először egy olyan indexet mutatunk be, amelyet úgy számítunk ki, hogy a „határozottan egyetértek” vagy „határozottan nem értek egyet” válaszokhoz –2 vagy 2 együtthatót, a köztes válaszokhoz pedig –1 vagy 1 együtthatót rendelünk, a kapott teljes összeg pedig az egyik vagy másik irányban válaszolók százalékos arányához kapcsolódik. Építés szerint a maximális pontszám +2, a minimális pontszám pedig -2.

Az országok megoszlása a pontszámok csökkenő sorrendjében, azaz azokban az országokban, ahol a nők politikai részvételéhez való hozzáállás közelebb áll a maximumhoz, a következő:

1. Danmark	1,03
2. Egyesült Királyság	0,85
3. Írország	0,75
4. Franciaország	0,69
5. Italia	0,56
Közösségi átlag	0,52
6. Nederland	0,44
7. Deutschland	0,11
8. Belgium/België	-0,13
8. Luxemburg	-0,16

A Közösség kilenc országát egyenként és azonos sorrendben vizsgálva látható, hogy szinte minden országban az életkor erősebben befolyásolja a nők hozzáállását, mint a férfiaké; A fiatalok szintén mindig jobban támogatják a nők politikai részvételét, mint az idősebbek.

A férfiak esetében a legrégebbi és a legrégebbi közötti különbség Luxemburgban és Hollandiában hangsúlyosabb, mint más országokban. Mindkét országban, valamint Dániában az életkor hatása még a férfiaknál is valamivel erősebb, mint a nőknél. Végül két országban, az Egyesült Királyságban és Írországon különös, hogy a fiatal férfiak valamivel kevésbé támogatják a nők részvételét, mint az idősebb férfiak.

Ami a nőket illeti, az életkor befolyása mindig ugyanabba az irányba mutat: Minél fiatalabbak, annál inkább támogatják a nők politikai részvételét. A legfiatalabb és a legidősebb közötti különbség különösen Belgiumban, Franciaországban és Olaszországban figyelhető meg.

Az iskolai végzettség hatása az Egyesült Királyság és Németország kivételével szinte minden országban kisebb, mint az életkor. Három országban erősebb, mint a többiben: Belgiumban, Olaszországban és Franciaországban; ez az a három ország, ahol az életkor a legnagyobb hatással van a nők hozzáállására; ezért azt a következtetést lehet levonni, hogy a két változó ugyanabba az irányba hatott: a fiatalok és – kisebb mértékben – az iskolai végzettség meghatároz egy bizonyos típusú hozzáállást a nők körében, amely kedvez a társadalmi változásnak, azaz a nők politikai életben való fokozott részvételének.

Röviden, azokban az országokban, ahol a nők politikai részvétele szélesebb körben elfogadott, sem az életkor, sem az iskolai végzettség nem befolyásolja jelentősen a mért attitűdöket: ez a helyzet Dániában, az Egyesült Királyságban és Írországon.

Éppen ellenkezőleg, azokban az országokban, ahol a politikai életről alkotott férfi kép még mindig uralkodónak tűnik, az életkor és/vagy az iskolai végzettség – különösen a nők körében – nagyon fontos szerepet játszik a nők számára kedvezőbb attitűdök kialakításában.

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

43. táblázat

Ha a politika inkább a férfiakról szólna nem, nemésiskolai végzettség szerint (országoként)

	Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
	Összesen	-25	25/54	55+	Összesen	-25	25/54	55+	Alacsony	Jogalap	Emelt
Danmark	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
++	11	5	8	15	7	5	5	9	10	7	5
++	8	8	9	11	8	6	7	11	9	9	9
-	29	27	28	33	30	21	31	31	32	25	24
--	44	49	50	32	47	63	51	35	40	55	58
? - Igen.	8	11	5	8	8	5	5	14	9	4	4
Index	0,94	1,2	1,07	0,6	1,26	1,38	1,19	0,84	0,93	1,17	1,29
Egyesült Királyság											
++	11	12	10	13	15	11	12	20	16	9	3
++	15	18	16	10	10	9	10	12	14	9	9
-	23	25	21	25	17	20	16	16	20	19	21
--	46	36	49	47	53	54	59	45	44	60	66
? - Igen.	5	9	4	5	5	6	3	7	6	3	1
Index	0,81	0,59	0,85	0,85	0,89	1,02	1,04	0,56	0,65	1,15	1,42
Írország											
++	17	17	16	16	14	6	14	23	20	15	2
++	15	17	14	15	13	10	12	16	14	13	16
-	24	29	23	18	17	21	13	18	19	18	25
--	43	32	46	49	55	61	60	41	45	53	55
? - Igen.	1	5	1	2	1	2	1	2	2	1	2
Index	0,51	0,43	0,7	0,7	0,86	1,25	1,05	0,39	0,45	0,82	1,17
Franciaország											
++	11	4	9	16	13	4	11	27	21	7	4
++	19	21	18	20	19	14	18	23	21	19	15
-	23	17	27	21	23	15	27	20	26	22	20
--	44	55	44	39	43	62	42	29	29	50	57
? - Igen.	3	3	2	4	2	5	2	1	3	2	4
Index	0,73	1,02	0,8	0,46	0,66	1,24	0,74	0,02	0,22	0,92	1,16
Italia											
++	18	11	16	25	15	8	15	24	22	7	6
++	17	12	16	20	19	9	20	26	20	21	10
-	21	22	21	20	19	22	21	13	19	22	23
--	42	52	44	33	43	59	41	31	35	48	61
? - Igen.	2	3	3	2	4	2	3	7	4	2	+
Index	0,54	0,93	0,63	0,17	0,57	1,17	0,54	0,01	0,26	0,85	1,25
Nederland											
++	16	13	16	17	15	11	14	19	17	16	7
++	21	10	19	27	22	12	25	21	23	20	16
-	15	10	18	11	14	13	15	12	12	18	15
--	40	52	42	33	37	60	36	29	33	42	57
? - Igen.	8	15	5	12	12	4	10	19	15	4	5
Index	0,45	1,14	0,54	0,2	0,42	1,04	0,4	0,13	0,23	0,51	1,05
Deutschland											
++	18	13	16	23	16	6	15	23	21	15	7
++	33	29	33	34	26	24	25	29	31	29	23
-	25	35	25	22	22	26	22	20	22	24	26
--	21	23	22	19	29	37	32	20	21	25	43
? - Igen.	3	+	4	2	7	7	6	8	5	7	1
Index	-0,01	0,25	0,04	-0,2	0,23	0,69	0,33	-0,17	-0,07	0,18	0,76
Belgium/België											
++	26	18	24	36	29	12		25	42	37	24
++	22	21	25	18	21	19	26	16	21	23	20
-	24	30	24	18	23	33	24	19	18	26	33
--	22	26	21	21	18	31	19	9	13	22	33
? - Igen.	6	5	6	7	9	5	6	14	11	5	3
Index	-0,07	0,28	-0,06	-0,34	0,21	0,56	-0,15	-0,72	-0,58	-0,02	0,59
Luxemburg											
++	25	27	17	39	20	8	22	22	23	23	21
++	28	31	27	29	25	24	26	26	33	28	17
-	19	23	19	18	21	32	21	15	20	22	18
--	16	15	21	7	22	36	19	20	13	22	24
? - Igen.	11	4	16	7	12	+	12	17	11	5	20
Index	-0,32	-0,32	-0,02	-0,8	0	0,64	-0,14	-0,18	-0,38	-0,09	-0,07

2. Az egyes politikai szerepek

Egy dolog azt mondani, hogy a politika nem lehet egyedül az emberek dolga. De ugyanazt vagy más szerepet kell játszaniuk a politikában? Ezért egy másik kérdés;

Ön szerint a nőknek ugyanolyan szerepet kell játszaniuk a politikában, mint a férfiaknak, vagy más szerepet kell játszaniuk?

A közösségi országok lakosságának túlnyomó többsége (57%) úgy véli, hogy a nőknek ugyanolyan szerepet kell játszaniuk a politikában, mint a férfiaknak. Egy jelentős kisebbség (34%) azonban más szerepet támogat.

A férfiak és a nők közötti válaszadási különbségek szintén kicsik, de az életkor, különösen anők körében, és az iskolai végzettség erősen diszkriminatív: A 15–24 éves korcsoportban tízből hét nő, a legképzettebbek közül pedig tízből hét „ugyanazt a szerepet” támogatja.

44. táblázat

A férfiak és a nők politikai szerepe a nemek, a nemekéssz iskolai végzettség szerint
(Közösség)

	Ugyanaz a szerep	Különböző szerepek	Megválaszolatlan
Együtt	57 %	34 %	9 %
Férfiak	57	36	7
Ebből: 15–24 év	63	29	8
25 és 54 év között	59	35	6
55 éves és idősebb	51	42	7
Nők	57	32	11
Ebből: 15–25 év	70	21	9
25 és 54 év között	60	32	8
55 éves és idősebb	45	40	15
Az oktatás szintje:			
- alacsony	53	36	11
- átlagos	59	34	7
- magas	69	26	5

A fizetések közötti különbségek jelentősek, és nagymértékben összhangban vannak azokkal, amelyeket a „politika, férfiak ügyei” terén láttunk:

Dániában (78%), az Egyesült Királyságban (68%), Írországon (65%) és Hollandiában (61%) figyelhető meg a legkedvezőbb hozzáállás az egyenlő szerepekhez;

Olaszország közel van a közösségi átlaghoz (58%)

ezt követi Franciaország (52%), Németország (50%), Luxemburg (47%) és Belgium (45%).

Ezért még mindig két olyan ország van a Közösségben, ahol a közvélemény többsége nem fogadja el az egyenlő politikai részvételt ugyanazon a területen, mint a nők és a férfiak: Luxemburg és Belgium.

Minden nemzeti kultúra középpontjában az életkor és az iskolai végzettség hatása áll.

Az életkor hatása erősebb a nőknél, mint a férfiaknál. A férfiak és a nők körében az idősebbek és az idősebbek közötti attitűdbeli különbség különösen jelentős Olaszországban.”

Az életkor egyértelműen csak Belgiumban és Olaszországban jelent hátrányos megkülönböztetést.

45. táblázat

Nemi, nemi és oktatáspolitikai szerepek (országoként) ¹

	Összesen	Férfiak			Összesen	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54.	55+		-25	25/54.	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
Danmark											
Ugyanaz a szerep	80 %	73 %	86 %	73 %	76 %	86 %	84 %	60 %	76 %	81 %	84 %
Különböző szerepek	12	8	10	18	15	10	11	25	14	15	9
Nincs válasz	8	15	4	9	9	4	5	15	10	4	7
Egyesült Királyság											
Ugyanaz a szerep	69	63	69	70	68	72	74	59	63	77	82
Különböző szerepek	24	24	24	25	23	18	21	28	27	19	16
Nincs válasz	7	13	7	5	9	10	5	13	10	4	2
Írország											
Ugyanaz a szerep	63	57	67	64	65	73	68	57	59	68	75
Különböző szerepek	31	30	31	31	30	22	29	36	35	28	21
Nincs válasz	6	13	2	5	5	5	3	7	6	4	4
Nederland											
Ugyanaz a szerep	61	60	65	56	61	83	62	47	55	67	71
Különböző szerepek	28	25	28	28	24	9	25	30	27	25	23
Nincs válasz	11	15	7	16	15	8	13	23	18	8	6
Italia											
Ugyanaz a szerep	59	66	64	45	57	79	58	35	49	72	75
Különböző szerepek	35	29	30	48	33	14	34	49	41	23	4
Nincs válasz	6	5	6	7	10	7	8	16	10	5	4
Franciaország											
Ugyanaz a szerep	56	65	53	54	49	61	50	36	47	52	61
Különböző szerepek	40	29	42	43	41	32	41	51	43	44	33
Nincs válasz	4	6	5	3	10	7	9	13	10	4	6
Deutschland											
Ugyanaz a szerep	47	56	51	38	53	65	55	43	50	47	63
Különböző szerepek	47	38	45	54	35	23	35	43	41	43	32
Nincs válasz	6	6	4	8	12	12	10	14	9	10	5
Luxemburg											
Ugyanaz a szerep	47	54	48	41	47	68	47	37	49	50	41
Különböző szerepek	37	35	33	45	33	28	31	39	39	39	35
Nincs válasz	16	11	19	14	20	4	22	24	12	20	24
Belgium/België											
Ugyanaz a szerep	48	55	51	38	43	66	42	31	36	47	63
Különböző szerepek	38	32	38	44	37	26	42	37	40	39	31
Nincs válasz	14	13	11	18	20	8	16	32	24	14	6

¹ Az országok besorolása az „azonos szerepre” adott válasz csökkenő gyakorisága szerint történik.

3. A férfiba vagy nőbe mint a parlament politikai képviselőjébe vetett bizalom mértéke

A politika és a politikai szerepek világának globálisim korszakaután itt van a döntő kérdés, ha valaki hisz Maurice DUVERGER-nek és sok más szerzőnek: A férfiak és a nőkjobban bíznak-e abban, hogy egy férfi vagy egy nő képviseli őket a Parlamentben?

„Általában jobban bízna-e abban, hogy egy férfi vagy nő politikailag képviselheti Önt a Parlamentben?” ¹

A közösségben a válaszadók közel fele (48%) állítja - talán jó lelkiismerettel -, hogy nem változtat a helyzeten. A megkérdezettek 38 százaléka gondolja úgy, hogy jobban bízna egy férfiban.

A nők valamivel gyakrabban válaszolnak, mint a férfiak (50%), hogy nem tesznek különbséget, de sokkal ritkábban, hogy jobban bíznának egy férfiban (33%). Ráadásul minden tizedik nő azt mondja, hogy jobban bízna egy nőben.

Az életkor és az iskolai végzettség, ahogy az várható volt, befolyásolja ezeket az attitűdöket:

a férfiak 50%-a és az 55 éves vagy annál idősebb nők 46%-a jobban bízna egy férfiban;

A 15–24 éves férfiak 37%-a és a nők mindössze 21%-a bízna jobban egy férfiban.

Másrészt a legkevésbé képzett emberek 44%-a jobban bízna egy férfiban, szemben a legképzettebb emberek 24%-ával.

Ismételten elmondható, hogy az oktatási változó valószínűleg túlságosan meghatározó szerepet játszik az életkorral kapcsolatos attitűdök alakításában, különösen a fiatalok körében.

¹ A „nincs különbség” választ a vizsgáló megjegyezte, de azt a kérdés szövegében nem javasolta.

46. táblázat

A parlamenti képviselő megválasztása nem, nemésiskolázottsági szint szerint

(Közösség)

		Több bizalom egy férfin	Több önbizalom egy nőben	Nincs különbség	Megválaszolatla n
Együtt		38%	8%	48%	6%
Férfiak		42	6	46	6
Ebből:	15–24 év	37	7	49	7
	25 és 54 év között	39	6	50	5
	55 éves és idősebb	50	5	39	6
Nők		33	11	50	6
Ebből:	15–24 év	21	16	57	6
	25 és 54 év között	31	10	54	5
	55 éves és idősebb	46	9	39	6
Az oktatás szintje:					
	- alacsony	44	8	42	6
	- átlagos	33	9	52	6
	- magas	24	8	63	5

Az országok közötti különbségek kisebbek, mint az előző két kérdés esetében. Ez azt jelenti, hogy a politikai képviselőről alkotott férfi kép valószínűleg megfelel egy olyan értékrendszernek, amelynek értékei ma kisebbségben vannak, de amely Dánia kivételével a Közösség szinte valamennyi országában tízből három vagy többszemélyben még mindig közös.

Az életkor befolyása a politikai képviselő magatartására erősebb minden országban a nők, mint a férfiak esetében; Olaszországban erősebb, mint bárhol másutt; Írorszában a fiatal férfiak ismét úgy tűnik, hogy hagyományosabbak, mint az idősebbek.¹

Ami az iskolai végzettség hatását illeti, az alacsonyabb, mint az életkor, és főként Olaszországban és Németországban jelenik meg.

¹ Luxemburggal kapcsolatban a válaszadók alacsony száma miatt nincs észrevétel.

47. táblázat

A parlamenti képviselő megválasztása nem, nemésiskolázottsági szint szerint (fizetésenként) ¹

	Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
	Összesen %	-25 %	25/54. %	55+ %	Összesen %	-25 %	25/54. %	55+ %	Alacsony %	Jogalap %	Magas %
Danmark											
+ férfi bizalom	20	18	14	31	15	4	11	28	20	13	12
+ a nők bizalma	4	1	4	6	6	5	8	3	5	5	6
Nincs különbség	70	70	78	58	73	81	76	62	69	77	74
Megválaszolatlan	6	11	4	5	6	10	5	7	6	5	8
Nederland											
+ férfi bizalom	28	19	26	34	23	13	22	29	27	27	14
+ a nők bizalma	3	2	3	4	4	3	4	4	4	2	3
Nincs különbség	57	56	61	51	59	72	61	50	54	63	67
Megválaszolatlan	12	23	10	11	14	12	13	17	15	8	16
Franciaország											
+ férfi bizalom	35	32	31	43	28	19	26	42	41	26	22
+ a nők bizalma	7	7	8	7	9	11	7	12	7	12	5
Nincs különbség	51	54	53	46	56	58	60	41	44	54	69
Megválaszolatlan	7	7	8	4	7	12	7	5	8	8	4
Egyesült Királyság											
+ férfi bizalom	37	38	34	44	31	17	28	42	37	28	22
+ a nők bizalma	5	5	4	6	12	18	11	11	9	9	6
Nincs különbség	53	48	58	45	52	58	58	41	48	59	67
Megválaszolatlan	5	9	4	5	5	7	3	6	6	4	5
Luxemburg											
+ férfi bizalom	44	62	36	48	26	20	31	21	40	34	21
+ a nők bizalma	12	11	16	7	12	12	12	11	13	12	11
Nincs különbség	32	27	34	29	47	64	42	46	37	43	39
Megválaszolatlan	12	.	14	16	15	4	15	22	10	11	23
Írország											
+ férfi bizalom	42	48	38	45	33	23	30	47	42	36	26
+ a nők bizalma	10	11	8	9	24	28	26	18	19	16	14
Nincs különbség	45	37	50	44	40	45	42	34	37	45	53
Megválaszolatlan	3	4	4	2	3	4	2	1	2	5	7
Belgium/België											
+ férfi bizalom	42	34	42	46	35	19	35	44	45	35	27
+ a nők bizalma	4	5	4	3	8	15	7	4	4	8	7
Nincs különbség	46	53	48	39	48	61	51	39	38	51	61
Megválaszolatlan	8	8	6	12	9	5	7	13	13	6	5
Italia											
+ férfi bizalom	47	36	42	61	41	25	39	63	51	35	28
+ a nők bizalma	9	10	9	8	15	23	14	9	11	12	16
Nincs különbség	38	46	45	24	40	50	42	26	33	49	52
Megválaszolatlan	6	8	4	7	4	2	5	2	5	4	4
Deutschland											
+ férfi bizalom	53	50	50	59	37	26	34	47	48	44	26
+ a nők bizalma	2	4	4	.	8	14	7	7	7	6	2
Nincs különbség	41	46	41	38	50	57	54	40	42	45	66
Megválaszolatlan	4	.	5	3	5	3	5	6	3	5	6

¹ Az országokat a „Több bizalom az emberben” válasz növekvő gyakorisági sorrendjében rangsorolják.

Így a politika képeire vonatkozó három kérdés ismét megmutatta nekünk, hogy a nemzeti kultúrák közötti különbségek sokkal hangsúlyosabbak, mint a nemek közötti különbségek, még a válaszadók életkorát is figyelembe véve.

A 48. sz. ügy összefoglalja az országok közötti különbségeket. Dánia egyértelműen a leginkább „feminista” ország, amelyet Írország követ, míg Luxemburg, Németország és Belgium az alsó sorban szerepel. Írország három esetből kettőben viszonylag magas helyet foglal el.

Érdekes módon Dánia, az Egyesült Királyság és Írország három olyan ország, ahol az általános választójog kiterjesztése a nőkre a történelem viszonylag korai szakaszában történt. Azt, hogy Írországban mennyire nyitottak a társadalmi változásokra a nők helyzetét illetően, valószínűleg ez a jellemző magyarázza: Egy olyan nemzet, ahol a nők már régóta élnek a szavazati joggal, annak ellenére, hogy még mindig szembesülnek néhány megoldatlan problémával a házassági és családi jogszabályokkal kapcsolatban, olyan hozzáállást fejez ki, amely meglehetősen hasonló az olyan országokban tapasztaltakhoz, ahol a nők státuszának problémáját kevésbé tekintik kiemelkedőnek.

48. táblázat

A közösség országainak rangsora a politikai részvétel imázsára vonatkozó három kérdésben

A politika inkább a férfiak dolga (pontszám a nézeteltérés mértéke szerint)		A nőknek és a férfiaknak azonos szerepet kell játszaniuk a politikában		Több bizalom egy férfiban, mint egy nőben, mint politikai képviselőben	
1. Danmark	1,03	1. Danmark	78%	1. Danmark	17%
2. Egyesült Királyság	0,85	2. Egyesült Királyság	68	2. Nederland	26
3. Írország	0,75	3. Írország	65	3. Franciaország	31
4. Franciaország	0,69	4. Hollandia	61	4. Egyesült Királyság	34
5. Italia	0,56	5. Italia	58	5. Luxemburg	34
EK-átlag	0,52	EK-átlag	57	6. Írország	38
6. Nederland	0,44	6. Franciaország	52	EK-átlag	38
7. Deutschland	0,11	7. Deutschland	50	7. Belgium/België	38
8. Belgium/België	-0,13	8. Luxemburg	47	8. Italia	44
9. Luxemburg	-0,16	9. Belgium/België	45	9. Deutschland	44

4. Társadalmi részvétel

Egyetlen attitűd sem nyeri el értelmét másban, mint egy attitűdrendszerben, amelyet maga is egy társadalmi csoportot vagy egy globális társadalom egészét jellemző értékrendszer támaszt alá. Ezért a közvetlenül a politikáról (férfiak vagy nők ügyeiről) kialakult képhez, az egyes szerepekhez és a képviselőről kialakult képhez kapcsolódó kérdéseken kívül helyénvaló volt más, általános, de pontos kérdéseket feltenni a férfiaknak és a nőknek arra vonatkozóan, hogy hogyan illeszkednek be a társadalomba.

Végül négy kérdést fogadtak el:

a társadalmi-politikai befolyás általános érzéséről,

a mások meggyőzésére való hajlandóságról,

a politikai vitákban való részvételről,

azilyen megbeszéléseken való részvétel mértéke.

A. Társadalmi-politikai befolyás

Gondolja, hogy ha valami nem stimmel (az Ön országában), akkor segíthet valamit megváltoztatni vagy sem?

A Község egészét tekintve a kábítószerfüggőknek csupán 37%-a érzi úgy, hogy befolyásolni tudja országa eseményeinek menetét. Az érzelmek kevésbé gyakoriak a nőkkörében (32%), mint a férfiak körében (43%). Az II nagymértékben változik az instrukción szintjétől függően, és minden nem esetében az életkortól függően: A fiatal nők ugyanolyan gyakorisággal fejezik ki ezt a hozzáállást, mint az idősebb férfiak.

u-49. táblázat

A társadalmi-politikai befolyás érzése nem, nemésiskolai végzettség szerint

(Közösség)

	Igen	Nem	Megválaszolatlan
Együtt	37%	50%	13%
Férfiak	43	47	10
Ebből:			
15–24 év	48	41	11
25 és 54 év között	44	46	10
55 éves és idősebb	39	50	11
Nők	32	54	14
Ebből:			
15–24 év	41	45	14
25 és 54 év között	34	52	14
55 éves és idősebb	21	63	16
Az oktatás szintje:			
- alacsony	32	54	14
- átlagos	41	48	11
- magas	50	41	9

Az országok közötti különbségek nagyon markánsak. A legnagyobb befolyással rendelkező országok Dánia (53%), az Egyesült Királyság(46%) és Írország(45%). Olaszország és Franciaország(36%), Németország (35%), majd Hollandia(29%), Luxemburg(24%) és végül Belgium (19%).

Általánosságban, de különösen az Egyesült Királyságban, Németországban és Olaszországban a nők sokkal kisebb valószínűséggel rendelkeznek befolyással, mint a férfiak.

Franciaország és Hollandia kivételével szinte minden országban nagyobb a különbség a szélsőséges korcsoportok között a nők, mint a férfiak esetében.

Az iskolai végzettség főként Hollandiában és Olaszországban található.

Az alábbi táblázat azonnal bemutatja a befolyásérzés pozitív megítélésének megfelelő százalékos arányok eloszlását az egyes országokban, nem, életkor és iskolázottsági szint szerint.

Egy másik táblázat kiemeli a százalékos arányok közötti különbségeket minden férfi és nő esetében, valamint korcsoportonként. Ennek a táblázatnak az olvasásaarra a következtetésre vezethet, hogy a fiatalabb generációk életkorával a nemek közötti szakadéknak csökkennie kell. Ez nem mondható el bizonyossággal, mivel egyes országokban, különösen egy olyan fejlett országban, mint Dánia, a két nem közötti különbség majdnem azonos a 15-24 és a 25-54 évesek között. Kevésbizonyíték van erre, vagy arra, hogy a nők relatív alsóbbrendűségének küszöbét nem lépik túl pusztán a fejlemények miatt, vagy hogy

atársadalmi-politikai impotencia érzése bizonyos körülmények között újjászülethet a férfiakban és / vagy a nőkben. ¹

50. táblázat

Társadalmi-politikai befolyás nem, nemésképzettségi szint szerint

(Ppozitív válasz, országonként)²

	Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
	Összesen	-25	25/54.	55+	Összesen	-25	25/54.	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
Danmark	60 %	69 %	61 %	57 %	45 %	57 %	50 %	35 %	50 %	56 %	61 %
Egyesült Királyság	55	56	56	52	38	48	41	27	43	48	55
Írország	49	52	50	43	41	47	43	33	42	45	52
Italia	43	48	45	38	29	41	30	17	28	46	57
Franciaország	40	56	41	29	32	37	38	15	25	40	47
Deutschland	39	29	40	41	30	41	31	24	30	39	45
Nederland	34	54	38	25	25	36	27	13	23	31	56
Luxemburg	27	27	31	18	22	28	25	15	23	18	34
Belgium/België	23	29	21	21	15	27	14	8	12	18	33
Közösség ³	43	48	44	39	32	41	34	21	32	41	50

1 Érdemes megjegyezni, anélkül, hogy ragaszkodnánk hozzá, hogy a 15 és 24 év közötti fiatal németek körében a befolyás érzésének abnormálisan alacsony százaléka az idősekhez képest.

2 Az országokat a pozitív hangulatnak megfelelő válaszadás gyakorisága szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

3 Súlyozott átlag.

51. táblázat

Differenz a két nem között és a befolyásolási érzés gyakoriságának minden egyes csoportjára

	Összesen	15/24 év	25/54 év	55 éves és idősebb
Danmark	15	4	11	22
Egyesült Királyság	17	8	15	25
Írország	8	5	7	10
Italia	14	7	15	21
Franciaország	8	19	3	14
Deutschland	9	-12	9	17
Nederland	9	18	11	12
Luxemburg	5	-1	6	3
Belgium/België	8	2	7	13
Közösség	11	7	10	18

B.-L.hajlamos meggyőzni másokat

„Amikor egy olyan véleményről van szó, amelyet kedvesnek tartasz, helytelen-e, ha meggyőzöd a barátaidat, a munkatársaidat, a kapcsolataidat, hogy fogadják el ezt a véleményt? Ha igen, ez gyakran, időről időre vagy ritkán történik veled?

Csak egy kis kisebbség (a válaszadók 12 %-a) állítja magáról, hogy „vezető”. A nők kevésbé hajlamosak (vagy felkészültek) arra, hogy meggyőzzék szeretteiket arról, hogy a férfiak. Az életkor kevés, de egy kicsit markánsabban avatkozik be a nőknél. A legnagyobb súlyú változó kétségtelenül az oktatás szintje.

52. táblázat

Hajlam arra, hogy másokat nemük, nemükés iskolázottsági szintjük alapján győzzön meg

(Közösség)

	Gyakran	Időről időre	Ritkán	Soha	Megválaszolatlan
Együtt	12%	37%	24%	22%	5%
Férfiak	14	42	22	18	4
Ebből: 15–24 év	16	43	23	15	3
25 és 54 év között	15	45	22	15	3
55 éves és idősebb	12	36	23	23	6
Nők	9	33	27	26	5
Ebből: 15–24 év	13	39	25	19	4
25 és 54 év között	10	36	26	24	4
55 éves és idősebb	6	23	30	32	9
Az oktatás szintje:					
- alacsony	8	32	28	26	6
- átlagos	13	41	23	19	4
- magas	22	48	16	11	3

Az országok közötti különbségek meglehetősen markánsak; nehezen magyarázhatóak, és valószínűleg mély kulturális jellemzőkből erednek: mérlegelési jogkör másokkal szemben, mások véleményének tiszteletben tartása, talán „alulbecsülés” a kérdés megválaszolásának módjában, és talán az élőhely nemzeti területen belüli eloszlása is.

Mindenesetre a „gyakran” válasz, amely az „leader” magatartásának e területén a legerősebb hozzáállást fejezi ki, gyakrabban fordul elő Olaszországban és Luxemburgban(16%), Hollandiában és Dániában (14%), mint Belgiumban(12%), Franciaországban (11%), Németországban (10%), az Egyesült Királyságban (9%) és Írországon (7%).

E hozzáállás jobb mérése érdekében egy olyan mutatót fogunk használni, amely 3, 2, 1, illetve 0 együtthatót rendel a „gyakran”, „időről időre”, „ritkán” és „soha” válaszokhoz, a teljes értéket pedig az önmagukat kifejező személyek százalékos arányához viszonyítva határozzuk meg.

Az országokat ezt követően a következőképpen sorolják be:

	Index
1. Nederland	1,96
2. Luxemburg	1,72
3. Italia	1,53
4. Deutschland	1,52
5. Belgium/België	1,47
Közösségi átlag	1,41
6. Franciaország	1,40
7. Danmark	1,24
8. Egyesült Királyság	1,14
9. Írország	0,99

Kivétel nélkül, de anélkül, hogy országonként jelentős különbség lenne, a nők átlagos pontszáma minden egyes fizetés esetében alacsonyabb, mint a férfiaké; Legfeljebb egy kicsit nagyobb rés figyelhető meg az Royaume-Uni-nál.

Az életkorbeli különbségek csekélyek a férfiak között, kivéve Dániában, Belgiumban és Franciaországban. A legtöbb esetben azonban, különösen Belgiumban és Németországban; erősebbek a nők körében, mivel a fiatal nők sokkal jobban tudatában vannak a meggyőzésre való hajlamuknak, mint az idősebbek.

Az iskolai végzettség hatása szinte mindenhol a legerősebb, és különösen úgy tűnik, hogy vezető szerepet játszik Németországban.

Ami a lakóhely méretét illeti, a hatás alacsony, kivéve Franciaországban, ahol a faluból a kisvárosba és a nagyvárosba való költözköztetkor nő a meggyőzés hajlandósága. Más országokban általában azt feltételezik, hogy a kisvárosok lakóinak pontszámával magasabb, mint a falvak vagy nagyvárosok lakóinak pontszáma.

Az iskolázottsági változó tehát messze a legfontosabb, és ez a változó magyarázza nagymértékben, de valószínűleg nem teljesen a nők és férfiak közötti különbséget.

53. táblázat

Hajlam arra, hogy másokat nemük, nemükéskolázottsági szintjük alapján győzzön meg

(Tüntesse fel, országonkéntibontásban)¹

	Összes en	Férfiak			Összes en	Nők			Az oktatás szintje		
		-25	25/54.	55+		-25	25/54.	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
Nederland	1,83	11,77	1,98	1,75	1,62	1,89	1,63	1,46	1,62	1,88	1,98
Luxemburg	1,8	1,83	1,82	1,76	1,63	1,57	1,73	1,5	1,5	1,9	1,82
Italia	1,66	1,75	1,68	1,58	1,38	1,56	1,37	1,2	1,37	1,77	1,84
Deutschland	1,63	1,58	1,7	1,52	1,43	1,6	1,59	1,06	1,39	1,57	2,04
Belgium/ België	1,55	1,88	1,74	1,3	1,31	1,67	1,39	0,93	1,16	1,53	1,96
Franciaország	1,52	1,63	1,66	1,21	1,29	1,43	1,32	1,21	1,13	1,42	1,81
Danmark	1,44	1,72	1,57	1,13	1,29	1,18	1,16	0,74	1,08	1,43	1,63
Egyesült Királyság	1,32	1,33	1,4	1,19	0,96	1,2	0,97	0,84	1,03	1,29	1,48
Írország	1,04	1,17	1,13	0,84	0,95	1,17	0,95	0,7	0,91	0,98	1,28
Közösség ²	1,55	1,6	1,63	1,39	1,27	1,47	1,33	1,04	1,24	1,5	1,82

1 Az országok az indexpontszámok csökkenő sorrendjében vannak rangsorolva.

2 Súlyozott átlag.

C. *Participation a politikai vitákhoz*

Maurice DUVERGER 1955-ben „megkérdőjelezhetetlennek” minősítette azt a tényt, hogy „a nőket kevésbé érdekli a politika, mint a férfiakat”.¹ Vizsgálatunk ezt két kiegészítő kérdéssel erősítette meg.

Amikor barátokkal találkozol, gyakran előfordul, időről időre, vagy szeretem megvitatni a politique-t?

E kifejezések közül melyik írja le legjobban azt a szerepet, amelyet ezekben a vitákban játszik?

A. Bár vansajátfogaskerekem, általában csakhallgatók.

B Legtöbbször csak hallgatók, de egyszer vagy máskor beszélek, hogy elmondjam a véleményemet.

C. Általában részt veszek a beszélgetésben.

D. Többet veszek, mint a part a beszélgetésben: Általában megpróbálom meggyőzni másokat arról, hogy igazam van.”²

A Közösség egészében a válaszadók 20%-a nyilatkozott úgy, hogy „gyakran” részt vesz a barátok közötti politikai vitákban: A férfiak 28%-a és a nők mindössze 14%-a. Az életkor hatása meglehetősen kicsi, bár valamivel hangsúlyosabb a nők körében; minden korcsoportban, és különösen az idősek körében a nők ritkábban vitatkoznak a politikáról, mint a férfiak. Az oktatás szintje nagyon erősen ingadozik.

Az országok közötti különbségek egyes országok esetében meglehetősen kicsik, de Hollandia és Belgium jelentősen elmarad a többi országtól.

Az egyes országokban az életkor kevés különbséget tesz a férfiak között, kivéve Németországot, Írországot és az Egyesült Királyságot, ahol nem a legfiatalabbak beszélnek leggyakrabban a politikáról. A nők körében az életkor hatása csak Olaszországban erős. Minden országban és minden korcsoportban, még a fiatalabb generációkban is, a nők ritkábban vitatják meg a férfiakat.

Írország kivételével az oktatás szintje mindenhol nagyon magas, különösen Németországban, Franciaországban és Olaszországban.

Ezek a hozzáállásbeli különbségek pontosabban jelennek meg a következő kérdésre adott válaszok vizsgálatakor, amely a politikai discussions-ben való részvétel mértékére vonatkozik.

¹ Id. 129. o.

² Ezeket a kérdéseket részben WOODWARD Julian L. és ROPER Elmo adaptálta: "Political activity of American Citizens", American Political Science Review, 1950, 44. o. 872-885.

54. táblázat

A nemek közötti egyenlőség, a nemek közötti egyenlőséghez az iskolai végzettség közötti politikai viták gyakorisága

(Közösség)

	Gyakran	Időről időre	Soha	Megválaszolatlan
Együtt	20 %	46 %	32 %	2 %
Férfiak	28	47	24	1
Ebből: 15–24 év	23	48	28	1
25 és 54 év között	30	49	20	1
55 éves és idősebb	26	44	28	2
Nők	14	44	40	2
Ebből: 15–24 év	16	47	35	2
25 és 54 év között	14	48	36	2
55 éves és idősebb	11	34	51	4
Az oktatás szintje:				
- alacsony	14	42	41	3
- átlagos	22	53	24	1
- magas	38	47	14	1

55. táblázat

A politika nem, nemésiskolai végzettség szerinti „gyakran” megvitatására való hajlandóság

(Válasz „gyakran”, országonként) ¹

	Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
	Összes en	-25	25/54.	55+	Összes en	-25	25/54.	55+	Alacsony	Jogalap	Magas
Luxemburg	34 %	31 %	36 %	32 %	20 %	16 %	22 %	20 %	20 %	25 %	38 %
Franciaország	30	33	23	27	20	27	19	16	14	26	41
Deutschland	32	17	33	35	13	10	14	42	15	25	46
Olaszország	27	28	28	24	12	25	8	8	14	15	40
Danmark	24	18	28	20	15	15	18	12	16	23	29
Egyesült Királyság	27	13	30	29	12	9	14	10	17	20	32
Írország	27	16	28	33	10	7	14	11	18	21	18
Nederland	13	19	14	7	91	8	10	6	7	12	25
Belgium/ België	15	16	16	12	6	9	6	4	5	10	21
Közösség ²	28	23	30	26	14}	16	14	11	14	22	38

Azok közül, akik gyakran vitatkoznak a politikáról, azaz a teljes népesség 20%-áról, csak a fele vesz részt aktívan a vitában, és nagyjából ugyanaz a különbség van a férfiak és a nők között minden korcsoportban: a férfiak mintegy 15%-a és a nők 6%-a vesz részt ténylegesen, az életkortól függően csekély különbséggel, legalább beszéd útján.

A magas iskolai végzettség háromszor nagyobb valószínűséggel vesz részt aktívan, mint az alacsony iskolai végzettség.

¹ Az országokat a „gyakran megvitatják a politikát barátaikkal” válasz gyakorisága szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

² Súlyozott átlag

56. táblázat

A szakpolitikai vitákban betöltött szerep nemek, nemekésiskolai végzettség szerint

(Közösség)

	Csak hallgasd meg	Időről időre átveszi a szót	Rendszeresen részt vesz	Többet vesz el, mint a része	Megválasztatlan
Együtt	8%	24%	27%	10%	31%
Férfiak	7	24	31	15	23
Ebből: 15–24 év	6	24	27	15	28
25 és 54 év között	6	25	35	15	19
55 éves és idősebb	8	23	28	15	26
Nők	10	24	22	6	38
Ebből: 15–24 év	6	25	27	8	34
25 és 54 év között	11	26	24	6	33
55 éves és idősebb	10	21	14	5	50
Az oktatás szintje:					
- alacsony	10	23	20	7	40
- átlagos	7	27	33	11	22
- magas	5	24	38	20	13

Kiszámították a részvételi mutatót, amely a vitákban való részvétel növekvő mértékétől függően 1, 2, 3, illetve 4 együtthatót rendel a válaszok százalékos arányához.

A Közösség egészét tekintve a férfiak 2,71 pontot, a nők pedig 2,38 pontot értek el. A pontszámok közötti különbség tehát 0,33. A 25 év feletti korcsoportokban eléri a 0,36-ot és a 0,38-at, de csak 0,16 a 35-24 éves korcsoportban. Az oktatás szintje 0,42-es különbséget mutat a szélsőséges kategóriák között.

Ami az országokat illeti, az átlagok a közösségi átlag felett és alatt két országcsoporthoz tartoznak, amelyek között nincs jelentős különbség, az egyes csoportokon belül:

	Index
Danmark	2,70
Írország	2,68
Egyesült Királyság	2,67
Italia	2,64
Közösségi átlag	2,56
Belgium/België	2,55
Deutschland	2,55
Franciaország	2,46
Luxemburg	2,33
Nederland	2,32

Mindenhol a nők átlagos pontszáma alacsonyabb, mint a férfiaké (2,38, szemben a Közösség egészére vonatkozó 2,71 ponttal), de különösen Franciaországban, Németországban és Luxemburgban.

Az életkor gyengén különbözteti meg a férfiakat, de erőteljesebben a nőket, különösen Belgiumban és Franciaországban. Szinte mindenkorcsoportban a nők átlagos pontszáma alacsonyabb, mint a férfiaké.

A legidősebb korcsoportok (15-24 évesek) között a két nem közötti különbségek a következők:

	15–24 év közötti férfiak	15–24 év közötti nők	Különbség (H-F)
Írország	2,63	2,64	0,01
Egyesült Királyság	2,73	2,69	-0,04
Italia	2,73	2,69	-0,04
Danmark	2,78	2,71	-0,07
Belgium/België	2,6	2,69	0,09
Deutschland	2,53	2,4	-0,13
Közösségi átlag	2,7	2,54	-0,16
Franciaország	2,78	2,49	-0,29
Nederland	2,52	2,15	-0,37
Luxemburg	2,69	2,06	-0,63

Megállapítható, hogy kilencből hat országban a nők a politikai vitákban való részvétel tekintetében szinte egyenlőnek érzik magukat a férfiakkal. Éppen ellenkezőleg, Franciaországban, Hollandiában és valószínűleg Luxemburgban még a nők is le vannak maradva.¹

Tekintettel arra, hogy az oktatás szintje szinte mindenhol nagyon erősen diszkriminatív (Írország és Luxemburg kivételével, de különösen Franciaországban), az oktatás ezen szintjének általános emelkedése várhatóan a nők, és talán más nők képzésben való részvételének növekedéséhez vezet. De nem minden várható a vizsgálattól: Luxemburg példája, amennyiben megbízható, azt mutatja, hogy mások, a „társadalmi tények” korlátozhatják a nők politikai részvételét.

¹ A kisebb luxemburgi minta kevésbé megbízható, mint a többi ország.

57. táblázat

Participation index a politikai vitákhoz nemek,nemekés iskolai végzettség szerint

(Fizess s)¹

		Össze sen	Férfiak			Össze sen	Nők			Az oktatás szintje		
			-25	25/54.	55+		-25	25/54.	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
Danmark	(2,70)	2,81	2,78	2,88	2,71	2,6	2,71	2,97	2,46	2,64	2,75	2,83
Írország	(2,68)	2,77	2,63	2,9	2,67	2,59	2,64	2,57	12,57	2,63	12,73	2,67
Egyesült Királyság	(2,67)	2,76	2,73	2,75	2,8	2,56	2,69	2,53	2,56	2,6	2,71	2,98
Italia	(2,64)	2,71	2,73	2,69	2,78	2,53	2,69	2,47	2,41	2,51	2,71	2,82
Belgium/ België	(2,55)	2,65	2,6	2,65	2,68	2,48	2,69	2,33	2,15	2,44	2,51	2,71
Deutschland	(2,55)	2,75	2,93	2,8	2,7	2,34	2,4	2,32	2,27	2,46	2,56	2,89
Franciaország	(2,46)	2,68	2,78	2,7	2,59	2,25	2,49	2,25	2,05	2,09	2,61	2,82
Luxemburg	(2,33)	2,49	2,69	2,37	2,6	2,13	2,06	2,32	1,88	2,28	2,43	2,27
Nederland	(2,32)	2,46	2,52	2,52	2,28	2,18	2,15	2,2	2,13	2,21	2,36	2,6
Közösség ²		2,71	2,7	2,73	2,68	2,38	2,54	2,37	2,3	2,42	2,61	2,84

1 Az országok az indexértékek csökkenő sorrendjében vannak rangsorolva az egyes országok valamennyi válaszadója esetében.

2 Súlyozott átlag.

VII. Elégedettség vagy elégedetlenség érzése

A IV. fejezetben bemutattuk a szakmai tevékenységet folytató személyek által kifejezett munkahelyi elégedettségre vonatkozó adatokat, kiemelve az elégedettség érzésének szubjektív és szocio-kulturális meghatározóit.

Más kérdések lehetővé teszik számunkra, hogy megerősítsük feltételezéseinket. Ezek az élet egészével és az élet bizonyos aspektusaival (ház, lakóhely, jövedelem, emberekkel való kapcsolatok stb.) való elégedettség általános érzéséhez kapcsolódnak.

1. Az általános elégedettség érzése

Az élethez való általános hozzáállás méréséhez ugyanazt a kérdést tették fel, mint 1973 szeptemberében:

„Összességében nagyon elégedett, inkább üdögélt, inkább elégedetlen, vagy egyáltalán nem elégedett azzal az élettel, amelyet él?”¹

A Közösség egészét tekintve a válaszadók több mint háromnegyede nyilatkozott úgy, hogy nagyon elégedett (20 %) vagy inkább nagyonelégedett(57%) az életével. Kevés különbség van a férfiak (79% attenuált) és a nők(75%), valamint a korcsoportok között, kivéve, hogy a fiatal férfiak és az idősebb nők valamivel kevésbé elégedettek.

Általánosságban elmondható, hogy az alacsony iskolai végzettségűek, az alacsony jövedelműek vagy az egyedül élők, valamint a nagyvárosokban élők kevésbé elégedettek, mint mások.

1973 szeptemberéhez képest a stabilitás tökéletes:

	(1973. szeptember)	(1973. szeptember)
Nagyon elégedett	21 %	20 %
Meglehetősen elégedett	58	57
Elégedetlen	16	16
Egyáltalán nem elégedett	4	5
Nincs válasz	1	2
Összesen	100	100
Szám	13484	9543

Az egyes országok szintjén 1973-hoz hasonlóan egyértelmű különbséget találunk a „kis” és a „nagy” országok között: A lista élén Dánia, a lista élén pedig Olaszország áll.

Kilencből hat országban elhanyagolható az 1973 és 1975közötti különbség. Az elégedettségi szintek kismértékben csökkentek Hollandiában, erősebben Luxemburgban (ahol a mintanagyság konzervatív értelmezéshez vezet), és különösen Írországbán.

¹ Ugyanezt a kérdést tettékfelegy 0-tól 10-ig terjedő skálán is. Resultats in tt t e használt elemzésekbenmutatotta második általtie.

58. táblázat

Az általános elégedettség érzése a nem, a nem, az iskolai végzettség, a tartózkodási hely, a jövedelem és a családi helyzet szerint

(Közösség)

	Nagyon elégedett 20 %	Meglehetősen elégedett 57 %	Elégedetlen 16 %	Egyáltalán nem elégedett 5 %	Megválaszolatl an 2 %
Együtt					
Férfiak	21	58	16	3	2
Ebből: 15–24 év	16	62	15	5	2
25 és 54 év között	20	60	14	4	2
55 éves és idősebb	24	52	16	5	3
Nők	19	56	17	5	3
Ebből: 15–24 év	19	57	16	4	4
25 és 54 év között	20	56	16	5	3
55 éves és idősebb	17	55	18	7	3
Az oktatás szintje:					
- alacsony	18	54	19	6	3
- átlagos	23	60	11	4	2
- magas	19	61	13	4	3
A település mérete					
falu	20	57	16	5	2
- kisváros	21	57	15	4	3
Nagyváros	17	57	17	6	3
Családi jövedelem:					
- modest	17	50	21	9	3
- átlagos	18	60	16	4	2
könnyű	25	62	9	2	2
Családi helyzet:					
- szingli	15	58	19	5	3
házas	22	58	14	4	2
Maritálisan él	27	49	12	4	8
elvált	10	44	33	11	2
- külön	10	35	39	12	4
özvegy	14	53	21	9	3

59. táblázat

Az általános elégedettség érzése 1973-ban és 1975-ben

(Fizess s)¹

		Nagyon elégedett	Meglehetőse n elégedett	Elégedetlen	Egyáltalán nem elégedett	Megválaszola tlan
Danmark	1975	51 %	41 %	4 %	.	4 %
	1973	51	44	4	1%	,
Belgium/België	1975	39	52	5	2	2
	1973	43	49	6	2	.
Írország	1975	36	52	9	3	.
	1973	53	39	6	2	.
Nederland	1975	33	52	7	2	6
	1973	41	52	5	1	1
Egyesült Királyság	1975	33	53	9	3	2
	1973	33	52	1	3	1
Luxemburg	1975	26	45	15	7	7
	1973	40	49	9	2	.
Franciaország	1975	16	59	16	7	2
	1973	15	62	17	4	2
Deutschland	1975	13	66	16	2	3
	1973	16	66	15	2	1
Italia	1975	7	52	28	10	3
	1973	8	57	27	7	1

¹ Az országok az 1975. évi „teljes mértékben elégedett” válaszok gyakorisága szerinti csökkenő sorrendben szerepelnek. 1973-ban a felmérés Nagy-Britanniára terjedt ki. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy Észak-Írország pontszáma 1975-ben nagyon közel volt az Ír Köztársasághoz (37%, 49%, 8%, 3% és 3%), tehát magasabb volt, mint Nagy-Britannia pontszáma.

Németország és Olaszország kivételével minden országban a nők valamivel elégedettebbek, mint a férfiak.

Az életkor befolyása nemenként és országonként eltérő:

- Dánia (és Luxemburg) kivételével az 55 éves és idősebb férfiak valamivel elégedettebbek, mint a fiatalabb férfiak;

a nők körében viszont az idősebb nők kevésbé elégedettek, mint a fiatalabbak, kivéve az Egyesült Királyságban, Franciaországban (és Luxemburgban).

Az a hipotézis, hogy a férfiak körében az élettel való elégedettség hajlamos követni az egyéni életpályák alakulását és a társadalom életkörülményeinek általános alakulását, míg a nők körében az életkor előrehaladtával, ami gyakran együtt jár az özvegységgel és a megélhetés hirtelen csökkenésével, gyakoribb elégedetlenséghez vezet.

60. táblázat

Az általános elégedettség érzése nem és nem szerint

(Nagyon elégedett, országonként)

	Összesen n	Férfiak			Összesen n	Nők		
		-25	25/54.	55+		-25	25/54.	55+
Danmark	50 %	54 %	50 %	46 %	54 %	56 %	57 %	45 %
Belgium/België	38	39	38	48	40	48	43	34
Írország	34	27	35	38	37	42	36	34
Nederland	33	27	31	37	34	40	34	30
Egyesült Királyság	32	30	33	31	33	28	38	33
Luxemburg	25	27	26	23	27	8	35	26
Franciaország	13	10	1	19	19	16	20	18
Deutschland	17	6	16	23	9	16	10	3
Italia	10	6	9	13	4	6	4	4
Közösség	21	16	20	24	19	19	20	17

2. Az elégedettség érzésének konkrét aspektusai

A kérdést 0-tól 10-ig terjedő skálán tették fel, és a következő problémákra vonatkozott:

„A. Az Ön háza vagy lakása;

B. Az a hely, ahol a városban vagy a faluban élsz.

C. Jövedelmük.

D. Az életszínvonalad, a dolgok, amid van: lakberendezési cikkek, háztartási berendezések stb.

E. Az idő, amikor meg kell tenned, amit meg kell tenned.

F. Ahogy használatatlanságot.

És egy külön kérdésben:

„A. Az a társadalmi forma, amelyben jelenleg élünk (ebben az országban).

B. A demokrácia működése (az Ön országában).

C. Általánosságban elmondható, hogy az emberekhez fűződő kapcsolatait.”

A közvetlen környezethez (lakóhely, emberekkel való kapcsolat, ház vagy lakás) kapcsolódó életszemléletet a Közösség egészében tízből öt-hatember kedvezően ítéli meg.

Aztán van három probléma az életszínvonalal, a szabadidővel és a rendelkezésre álló idővel kapcsolatban, amelyek esetében az elégedettség vegyesebb. Ugyanez vonatkozik, még hangsúlyosabban, a rendelkezésre álló jövedelemre.

Az egyensúly a társadalmi formával, amelyben élünk, és mindenekelőtt a demokrácia működésével való elégedetlenség felé billen.

61. táblázat

Az elégedettség konkrét területei

(Közösség)¹

	Magas elégedettség (8- 10 pont)	Átlagos elégedettség (3- 7. pont)	Alacsony elégedettség (0- től 2-ig terjedő pontszámok)	Átlagos pontszám
1. A hely, ahol élsz	61%	32%	7%	7,49
2. Kapcsolatok az emberekkel	57	39	3	7,46
3. A ház vagy lakás	53	39	8	7,09
4. Az életszínvonal	45	49	6	6,83
5. Hogyan használd a hobbidat	47	42	10	6,74
6. A rendelkezésre álló idő	43	46	10	6,52
7. Jövedelem	30	54	15	5,75
8. A társadalom formája	19	63	17	5,08
9. A demokrácia működése	17	60	21	4,82
9 elem átlaga	41	47	11	6,42

Az eredmények expózánek az egész Közösség és az egyes országok szintjén történő egyszerűsítése érdekében az átlagos elégedettségi pontszámokat csak együttértékelésként használjuk. Elegendőmegjegyezni, hogymivel a pontszám fókuszpontja 5,0, minden magasabb érték (legfeljebb 10,0) az elégedettség érzését méri, és minden alacsonyabb érték (legalább 0) az elégedetlenség érzését.

A Közösség egészének szintjén a 62. táblázat vizsgálata számos relevánsinformációt tartalmaz, amelyek a második részben fogunk megvitatni:

1° Aférfiak és a nők elégedettségi szintje szinte azonos az egyes vizsgált területeken.

Általánosságban elmondható, hogy az 55 éves és idősebb emberek valamivel elégedettebbek, mint fiatalabbak, de a nemek közötti elégedettség szintje korcsoportonként egyenlő.

3 ° Az elégedettséget alig befolyásolja az oktatás szintje; kis mértékben inkább a legképzettebb emberek tűnnek a legkevésbé elégedettnek, kivéve a lakhatást, az életszínvonalat, a jövedelmet, a szabadidőt és a rendelkezésre álló időt.

Az elégedettség valamivel alacsonyabb a nagyvárosokban, mint a kisvárosokban és falvakban, különösen a lakhatás tekintetében, ahol az ember él, és mi áll rendelkezésre.

¹ Az elégedettségi területek az átlagos pontszámok csökkenő sorrendjében vannak rangsorolva. Emlékeztetőül, a saját munka elégedettsége (a fizetett munkát végzők számára) közvetlenül megelőzi az életszínvonalat: magas elégedettség 46%, közepes elégedettség 47%, alacsony elégedettség 6%; átlagpontszám: 6,93, a nem válaszok nem szerepelnek a táblázatban.

62. táblázat

Specifikus elégedettségi mutatók nem, életkor, iskolázottsági szint és a település mérete szerint

	Férfiak				Nők				Az oktatás szintje			A település mérete		
	Össze n	-25	25/54.	55+	Össze n	-25	25/54.	55+	Alacsony	Jogalap	Magas	Falu	Kisváros	Nagyváros
1. A hely, ahol élsz	7,55	6,84	7,48	8,04	7,42	6,86	7,46	7,71	7,55	7,48	7,27	7,77	7,56	7,04
2. Kapcsolatok az emberekkel	7,52	7,12	7,45	7,82	7,4	7,23	7,3	7,7	7,48	7,53	7,25	7,54	7,49	7,35
3. A ház vagy lakás	7,08	6,8	6,91	7,51	7,1	6,85	6,93	7,55	7	7,21	7,2	7,32	7,2	6,67
4. Az életszínvonal	6,85	6,51	6,82	7,07	6,81	6,77	6,8	6,88	6,61	7,1	7,13	6,74	7,03	6,67
5. Hogyan használd a hobbidat	6,98	6,87	6,65	7,59	6,51	6,62	6,13	7,16	6,64	6,85	6,9	6,68	6,86	6,66
6. A rendelkezésre álló idő	6,43	6,23	5,8	7,62	6,59	6,2	6,12	7,72	6,65	6,46	5,71	6,6	6,57	6,36
7. Jövedelem	5,72	5,06	5,92	5,72	5,77	5,33	5,95	5,71	5,53	6,19	5,76	5,7	5,93	5,65
8. A társadalom formája	4,98	4,72	4,91	5,23	5,16	5	5,04	5,49	5,07	5,36	4,59	5,16	4,98	5,09
9. A demokrácia működése	4,72	4,46	4,7	4,89	4,91	4,63	4,81	5,29	4,78	5,16	4,36	4,86	4,78	4,8
	6,43	6,08	6,29	6,83	6,41	6,17	6,28	6,8	6,37	6,59	6,24	6,49	6,49	6,25

Bár az elégedettségi szintek általában nagyon hasonlóak, nemtől, életkortól, iskolázottsági szinttől és a válaszadók lakóhelyének méretétől függetlenül, nagy különbségek vannak az országok között.

Az országok között két különböző rangsort lehet felállítani:

1° A kilenc vizsgált elégedettségi szempontra kapott pontszámok átlaga szerint: ¹ Dániában a legmagasabb az átlag, ezt követi Írország és Belgium; Luxemburg és Hollandia; Németország és az Egyesült Királyság még mindig aközösségi átlag felett van; Franciaország és Olaszország lejjebb van.

A kilenc elégedettségi pontszám országos átlaga

1. Danmark	7,51
2. Írország	7,32
3. Belgium/België	7,30
4. Luxemburg	7,10
5. Nederland	7,05
6. Deutschland	6,73
7. Egyesült Királyság	6,68
Közösségi átlag	6,42
8. Franciaország	6,18
9. Italia	5,54

2 ° Az országok rangsora szerint az egyes elégedettségi szempontok szerint, ami lehetővé teszi, hogy nemzetközi összehasonlításban megszüntesse a lehetséges különbségeket az azonos léptékű kérdések megválaszolásának módjában; a besorolási sorrend majdnem pontosan ugyanaz:

Az átlagos ország rangsorolja a kilenc elégedettségi típust

1 Itt nem vesszük figyelembe a fent tárgyalt munkahelyi elégedettséget, mert a kérdést csak a jövedelemszerző tevékenységet folytató személyektől tették fel.

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

1. Danmark	2,33
2. Írország	3,00
3. Belgium/België	3,22
4. Luxemburg	4,11
5. Nederland	4,33
6. Egyesült Királyság	5,67
7. Deutschland	6,00
8. Franciaország	7,56
9. Italia	8,78

Így az alkalmazott besorolástól függetlenül az összes „kis” ország – függetlenül attól, hogy különböznek-e egymástól, különösen a társadalmi-gazdasági területen – vezet, megelőzve a négy „nagy” országot.¹

Az országok közötti különbségek a satisfaction egyes területei tekintetében szintén nagyon markánsak, amint azt a 63. táblázat is mutatja.

A legnagyobb szórás az utolsó két tételnél figyelhető meg: a társadalom formája és a demokrácia működése, amely tekintetében az elégedettség mértéke a legmagasabb pontszámot elérő három országban (Luxemburg, Németország, Belgium) sokkal magasabb, mint a legalacsonyabb pontszámot elérő három országban (Egyesült Királyság, Franciaország és mindenekelőtt Olaszország).

¹ Ezek az eredmények megerősítik az 1973-as eredményeket, lásd: „Elégedettség és elégedetlenség az Európai Közösség országainak életkörülményeivel”. Brüsszel, 1974. június.

63. táblázat

Az elégedettségkonkrét szintjei a közösség egyes országaiban

1. A hely, ahol élsz		2. Kapcsolatok az emberekkel		3. A ház vagy lakás	
Írország	8,66	Írország	8,96	Írország	8,29
Danmark	8,48	Danmark	8,57	Danmark	7,94
Belgium/België	8,14	Egyesült Királyság	8,00	Belgium/België	7,92
Nederland	7,77	Belgium/België	7,79	Luxemburg	7,80
Egyesült Királyság	7,62	Luxemburg	7,67	Nederland	7,60
Luxemburg	7,53	EK-átlag	7,46	Egyesült Királyság	7,41
EK-átlag	7,49	Deutschland	7,42	EK-átlag	7,09
Franciaország	7,37	Franciaország	7,16	Deutschland	7,06
Italia	7,34	Italia	7,05	Franciaország	6,96
Deutschland	7,28	Nederland	7,02	Italia	6,48
4. Az életszínvonal		5. Hogyan használd a hobbidat		6. A rendelkezésre álló idő	
Danmark	8,16	Danmark	8,16	Írország	7,56
Belgium/België	7,75	Írország	7,94	Nederland	7,55
Nederland	7,70	Nederland	7,86	Danmark	7,54
Luxemburg	7,36	Belgium/België	7,59	Belgium/België	7,39
Egyesült Királyság	7,16	Egyesült Királyság	7,28	Luxemburg	6,90
Írország	7,04	Luxemburg	7,25	Egyesült Királyság	6,72
Deutschland	7,01	Deutschland	6,77	EK-átlag	6,52
EK-átlag	6,83	EK-átlag	6,74	Franciaország	6,42
Franciaország	6,65	Franciaország	6,21	Deutschland	6,33
Italia	5,93	Italia	6,00	Italia	6,04
7. Jövedelem		8. A társadalom formája		9. A demokrácia működése	
Danmark	7,07	Luxemburg	6,58	Deutschland	6,26
Nederland	6,77	Deutschland	6,41	Luxemburg	6,10
Belgium/België	6,74	Belgium/België	6,38	Belgium/België	6,04
Luxemburg	6,73	Írország	6,02	Danmark	5,76
Írország	6,34	Danmark	5,88	Nederland	5,67
Egyesült Királyság	6,16	Nederland	5,55	Írország	5,11
Deutschland	5,99	Egyesült Királyság	5,11	EK-átlag	4,82
EK-átlag	5,75	EK-átlag	5,08	Franciaország	4,81
Franciaország	5,34	Franciaország	4,72	Egyesült Királyság	4,62
Italia	4,84	Italia	3,31	Italia	2,83

VIII A boldogság érzése

Az „életminőség” fogalmának közelmúltbeli sikere azzal a hatással járt, hogy jobban tisztázta az olyan szorosan kapcsolódó fogalmak pszichoszociális tartalmát, mint az „elégedettség”, a „boldogság”, a „jólét” stb. ¹ Általánosan elfogadott, hogy az „elégedettség” fogalma egy bizonyos jóléti állapotnak felel meg, amelynek tartalma túlnyomórészt anyagi (biztonság, kényelem stb.), míg a „boldogság” fogalma inkább olyan egyéni, sőt intim tényezőkhez kapcsolódik, mint az egészség és az interperszonális kapcsolatok.

A nők és férfiak élethez való viszonyulásának összehasonlító kutatása során nem tehattünk mást, mint hogy megpróbáltuk mérni ezt a rendkívül szubjektív érzést: a boldogságot.

Térjünk át egy személyesebb témára. Amikormindent elmondtak és elvégeztek, el tudnád mondani, hogy a dolgok mennyire vannak most neked? Most tényleg boldog vagy, elég boldog vagy nem túl boldog? ²

Az elégedettséghez hasonlóan a férfiak és a nők válaszai nagyon hasonlóak: Unió-szerte a válaszadók 16%-a nyilatkozott úgy, hogy „igazán boldog”, 54%-uk „elég boldog”, 27%-uk pedig „nem túl boldog”.

Az életkor kevés hatással van a férfiak boldogságérzetének kifejezésére, míg a nőknél az évek növekedésével csökken azoknak a kiemelése, akik azt mondják, hogy „igazán boldogok”.

A boldogság a válaszadó iskolai végzettségével és jövedelmével is nő, de a legfontosabb változó – a várakozásoknak megfelelően – a családi helyzet: azok az emberek, akik házasságban vagy párban élnek, azt mondják, hogy kétszer olyan gyakran „igazán boldogok”, mint azok, akik elváltak, külön élnek vagy megözvegyültek; A szinglik e két kategória közé tartoznak.

1 Lásd különösen D. SAINT-PAUL tanulmányát a SOFRES-ről a francia életminőség-minisztérium számára: „Az életminőség szubjektív meghatározása”. Párizs, november 74.

2 A kérdés szándékosan nem tartalmaz negatív értelemben vett kiterjesztést („inkább boldogtalan” és „nagyon boldogtalan”) annak érdekében, hogy elkerülhető legyen a válaszokban a szerénység bizonyos hatása. Ez azt jelenti, hogy azok az emberek, akik meglehetősen boldogtalannak vagy nagyon boldogtalannak érzik magukat, valószínűleg a „nem túl boldog” választ választották.

64. táblázat

A boldogság általános érzése a nem, a nem, az iskolai végzettség, a település mérete, a jövedelem és a családi helyzet szerint

(Közösség)

	Igazán boldog	Elég boldog	Nem túl boldog	Megválaszolatlan
Együtt	16 %	54 %	27 %	3 %
Férfiak	15	54	28	3
Ebből: 15–24 év	14	53	30	3
25 és 54 év között	15	57	26	2
55 éves és idősebb	15	51	30	4
Nők	17	53	27	3
Ebből: 15–24 év	21	56	20	3
25 és 54 év között	17	55	25	3
55 éves és idősebb	14	47	35	4
Az oktatás szintje:				
- alacsony	13	52	32	3
- átlagos	18	58	21	3
- magas	20	54	22	4
A település mérete				
falu	16	55	27	2
- kisváros	16	54	27	3
Nagyváros	16	52	28	4
Családi jövedelem:				
szerény	14	47	37	2
- átlagos	15	56	26	3
könnyű	20	60	18	2
Családi helyzet:				
- szingli	13	53	30	4
házas	17	56	25	2
Maritálisan él	23	41	27	9
elvált	8	43	41	8
- külön	2	33	54	11
özvegy	11	45	40	4

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Az országok közötti különbségek kevésbé markánsak, mint az elégedettség érzése, de az országok rangsora meglehetősen hasonló mindkét dimenzió esetében: Dánia és Belgium áll a lista élén, Franciaország, Németország és Olaszország pedig a lista alján:

	Igazán boldog	Nagyon elégedett
Danmark	38 %	51 %
Belgium/België	35	39
Nederland	31	33
Luxemburg	24	26
Egyesült Királyság	22	33
Írország	17	36
Közösségi átlag	16	20
Franciaország	16	16
Deutschland	11	13
Italia	6	7

Dániában, az Egyesült Királyságban és Írországban a nők kicsit boldogabbak, mint a férfiak; Általában a nők valamivel valószínűbbek, mint az idősebb nők. A családi helyzet szinte mindenhol diszkriminatív, különösen Dániában. Ezért megerősítést nyert, hogy a boldogság érzése mindkét nem számára szorosan kapcsolódik az élet legszemélyesebb aspektusaihoz, ahogyan azt egy adott kultúrában élik.

65. táblázat

A boldogság érzése nem ésnem szerint

(Igazán boldog válasz, országonként)

	Férfiak				Nők				Családi helyzet		
	Összes en	-25	25/54.	55+	Összes en	-25	25/54.	55+	Házass ágban vagy párban	Egyedüláll ó	Elvált, elvált, özvegy
Danmark	35 %	42 %	37 %	30 %	41 %	41 %	46 %	31 %	42 %	32 %	18 %
Belgium/ België	34	36	35	30	38	46	40	31	39	37	17
Nederland	32	27	33	33	30	35	33	21	22	36	9
Luxemburg	22	15	25	20	26	8	31	28	29	18	8
United kindom	19	16	23	13	25	26	24	25	23	18	20
Írország	14	14	16	11	19	27	17	15	17	17	12
Franciaorszá g	14	16	13	15	18	25	18	13	18	17	13
Deutschland	12	11	9	18	10	15	11	6	13	9	5
Italia	5	6	5	6	6	11	3	6	4	7	7

IX Az Európai Közösséggel és Európa egyesítésével kapcsolatos attitűdök

A korábbi munkák azt mutatták, hogy a nemek közötti egyenlőség az Európával kapcsolatos attitűdök gyenge előrejelzője: szinte minden országbanjával a politiorientáció után következik, hogy az iskolai végzettség, a foglalkozás és a jövedelem, még akkor is, ha figyelembe vesszük, amint e különböző változók közötti kapcsolatokat figyelembe vesszük.¹

Anélkül, hogy itt megismételnénk² a közös piaccal, az Európai Közösséggel és az európaiunificativakapcsolatos számos kérdésre adott válaszokat, amelyeket ebben a felmérésben feltettünk, három kérdésre szorítkozunk: az egyik a közös piacról, a másik Európa egyesítéséről, a harmadik pedig arról, hogy az Európai Közösség fejlődése milyen hatással lehet a nők helyzetének alakulására.

1. A közös piac

„Általában úgy gondolja, hogy (az Ön országa számára) az Európai Közösség (közös piac) részének lenni jó dolog, rossz dolog, vagy jó dolog, vagy rossz dolog?”

A Közösség egészét tekintve válaszadók 59%-a véli úgy, hogy a közös piac jó dolog, míg 9%-uk másként gondolja, 32%-uk pedig nem foglal állást vagy nem válaszol. A férfiak valamivel gyakrabban reagálnak pozitívan, mint a nők (63 vs. 55%). A fiatalabb férfiak és az idősebb nők valamivel kevésbé kedvezőek, de a legfontosabb változó az iskolai végzettség.

Azok között, akik egyértelmű, pozitív vagy negatív véleményt fejeznek ki, nincs jelentős különbség a két nem között:

1 Lásd: „Európa az európaiak szemében”; Brüsszel, 1974. augusztus.

2 Lásd a 3. sz. Eurobarométer felmérést, 1975. június–július.

Hisszük, hogy aközös piac "jó dolog"

(100 emberből, aki állást foglal)

Férfiak	86 %
Ebből: 15–24 év	88
25 és 54 év között	85
55 éves és idősebb	88
Nők	87 %
Ebből: 15–24 év	88
25 és 54 év között	89
55 éves és idősebb	85

A nők ugyanolyan kedvezőek, mint a férfiak, és nincs jelentős különbség ahelyzettől függően, amikor megszerezték a véleménynyilvánításhoz szükséges társadalmi-politikai készségeket (oktatás, tájékoztatás stb.).

66. táblázat

Közös piac: jó vagy rossz a nemtől, anemtólés az iskolai végzettségtől függően

(Közösség)

	Jó dolog	Rossz dolog	Se nem jó, se nem rossz	Megválaszola tlan
Együtt	59 %	9 %	23 %	9 %
Férfiak	63	10	21	6
Ebből: 15–24 év	57	8	29	6
25 és 54 év között	64	11	20	5
55 éves és idősebb	66	9	18	7
Nők	55	8	25	12
Ebből: 15–24 év	57	8	25	10
25 és 54 év között	57	7	26	10
55 éves és idősebb	50	9	24	17
Az oktatás szintje:				
- alacsony	52	11	24	13
- átlagos	63	7	24	6
- magas	76	4	17	3

Az országok közötti különbségek ellentétben állnak egyrészt a hat „alapító” országgal, ahol tíz válaszadóból hat-hét támogatja a közös piacot, másrészt pedig a három új tagállammal. (Lásd a 67. táblázatot.)

A férfiak mindenhol kedvezőbbek, mint a nők, különösen Írországbán, Hollandiában és Belgiumban. Az életkor országtól és nemtől függően eltérő szerepet játszik: az idősebb férfiak kedvezőbbek, kivéve Belgiumban és Luxemburgban; az idősebb nők kevésbé kedvezőek, kivéve az Egyesült Királyságban és Dániában.

Ezek a különbségek egyes országokban az iskolai végzettség hatásával magyarázhatók, ami különösen fontos Belgiumban, Németországban, az Egyesült Királyságban és Hollandiában; Belgiumban például a két nemhez tartozó fiatalok, de különösen a nők sokkal kedvezőbbek a piac számára, mint az idősebbek, valószínűleg azért, mert iskolázottabbak és tájékozottabbak. De egy másik befolyás hajlamos meghatározni az attitűdöket: nemzeti kultúra, és mondhatni az Európai Közösségben szerzett tapasztalatok hossza.

Megdöbrentő, hogy bár a két nem attitűdje közötti különbség, valamint az iskolázottság szintje szerinti különbség átlagosan ugyanolyan nagyságrendű, egyrészt mind a hat „alapító” országban, másrészt a három új tagállamban az életkor hatása eltérő szerepet játszik.

Az „S ix” csoportban az idősebb nők (55 év felettiek) lényegesen kedvezőtlenebbek, mint a fiatalabbak, míg (Belgium és Luxemburg kivételével) az idősebb férfiak valamivel kedvezőbbek. Éppen ellenkezőleg, a

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

„Három” csoportban az azonos korcsoportba tartozók, és különösen a férfiak egyértelműen kedvezőbbek, mint a fiatalabbak. (Lásd a 68. táblázatot.)

A magyarázó feltételezés az, hogy a nők kedvező hozzáállását „általában” befolyásolja az iskolai végzettség szintje, amikor a Közösség meglehetősen hosszú tapasztalatot szerzett az ország számára.

67. táblázat

a közös piac számára kedvező attitűdök a nemek szerint; âge és iskolai végzettség

(Jó válasz, országonként) ¹

		Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
		Össze sen	-25	25/54.	55+	Össze sen	-25	25/54.	55+	Alacs ony	Jogala p	Magas
Italia	(71 %)	76 %	69 %	78 %	75 %	67 %	71 %	67 %	63 %	68 %	76 %	79 %
Luxemburg	(65 %)	67	81	65	61	62	80	63	52	67	66	58
Franciaország	(64 %)	70	57	73	73	59	62	59	54	55	69	73
Nederland	(64 %)	71	67	75	67	57	69	59	47	55	73	80
Belgium	(57 %)	64	74	64	55	51	73	51	39	41	63	82
Deutschland	(56 %)	59	59	56	64	54	56	56	50	50	59	81
Írország	(50 %)	59	50	60	61	42	44	40	43	43	56	53
Egyesült Királyság	(47 %)	51	36	53	56	43	34	48	40	40	56	70
Danmark	(36 %)	40	24	44	39	34	19	35	39	32	44	40

¹ Az országok csökkenő gyakorisági sorrendben szerepelnek a „Jó dolog a közös piac” válaszban. A zárójelben feltüntetett százalékos arányok az egyes országok összes válaszadójának felelnek meg.

68. táblázat

A „fiatalok” és az „idősek” nem és ország szerinti eltérő hozzáállása a közös piachoz

	Férfiak			Nők		
	-25	55+	Különbség	-25	55+	Különbség
Belgium/België	74 %	55 %	-19	73 %	39 %	-34
Deutschland	59	64	5	56	50	-6
Franciaország	57	73	16	62	54	-8
Italia	69	75	6	71	63	-8
Luxemburg	81	61	-20	80	52	-28
Nederland	67	67	0	69	47	-22
"Hat" készlet	64	69	5	64	53	-11
Danmark	24 %	39 %	15	19 %	39 %	20
Írország	50	61	11	44	43	-4
Egyesült Királyság	36	56	20	34	40	6
"Három" sorozat	36	55	19	34	40	6

2. Európa egyesítése

„Ön összességében támogatja, ellenzi vagy közömbös Európa egyesítésével szemben?”

Tíz válaszadóból hét (69%) nagyon is támogatja (35%) vagy támogatja (34%) Európa egyesítését; Csak 9% kedvezőtlen, és 22% nem differenciáltvagy nem reagál.

A nők sokkal kedvezőtlenebbek, mint a férfiak. Az életkor mindkét nem esetében eltérő: a 15–24 éves férfiak kedvezőtlenebbek, mint az idősebbek, míg az 55 év feletti nők kedvezőtlenebbek.

Az iskolázottság szintje tűnik a legfontosabb változónak.

(Lásd a 69. táblázatot.)

69. táblázat

Európa nem, nem és iskolai végzettség szerinti egyesítésével kapcsolatos attitűdök

(Közösség)

		Nagyon kedvező	Meglehetősen kedvező	Közömbös	Meglehetősen kedvezőtlen	Nagyon kedvezőtlen	Megválaszolatlan
	Együtt	35 %	34 %	15 %	5 %	4 %	7 %
Férfiak		43	32	12	4	4	5
Ebből:	15–24 év	32	36	17	6	3	6
	25 és 54 év között	42	33	12	5	4	4
	55 éves és idősebb	51	27	10	4	4	4
Nők		28	36	19	5	3	9
Ebből:	15–24 év	29	36	21	5	2	7
	25 és 54 év között	28	39	17	5	3	8
	55 éves és idősebb	28	30	21	5	4	12
Az oktatás szintje:							
	- alacsony	30	32	19	6	4	9
	- átlagos	38	37	13	4	3	5
	- magas	50	35	8	3	2	2

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Az országok közötti különbségek még nagyobbak, mint az előző kérdés esetében: egyrészt a hat „alapító” országban tízből hét vagy nyolc (76%) polgár támogatja Európa egyesítését; a három új tagállamban csak most érték el a többséget (50%). Meg kell azonban jegyezni, hogy az Írországra vonatkozó pontszám meghaladja a Belgiumra vonatkozó pontszámot, ami annak tudható be, hogy Belgiumban másfélszer magasabb azoknak a száma, akik eltérőnek vallják magukat, vagy nem válaszolnak.

1° 100 válaszadóból

	Belgium	Írország
	%	%
Nagyon kedvező	23	23
Meglehetősen kedvező	32	34
Közömbös	28	22
Meglehetősen kedvezőtlen	2	8
Nagyon kedvezőtlen	1	7
Nem válaszol	14	6
Összesen	100	100

2 ° -ból 100 személy, aki kiejti.

	Belgium	Írország
	%	%
Nagyon kedvező	40	32
Meglehetősen kedvező	55	47
Meglehetősen kedvezőtlen	3	33
Nagyon kedvezőtlen	2	10
Összesen	100	100

Luxemburg kivételével néhányországban a nők a férfiaknál kedvezőtlenebbül viszonyulnak Európa egyesítéséhez. A különbség különösen Írországból, Olaszországból és Belgiumból markáns; ez nagyrészt a közömbös vagy nem válaszoló válaszok számának tudható be, amelyek sokkal gyakoribbak a nők körében.

Közömbös vagy nem válaszoló válaszok aránya országonként:

	Férfiak	Nők	F/H arány
Italia	11 %	28 %	2,5
Nederlész	18	35	1,9
Írország	18	35	1,9
Danmark	20	34	1,7
Franciaország	13	22	1,7
Deutschland	15	24	1,6
Belgium/België	34	49	1,4
Egyesült Királyság	23	33	1,4
Luxemburg	18	17	0,9

Ami az életkort illeti, ez szintén eltérő módon történik a nemtől és az országtól függően, de más módon is, mint amit fent láttam (lásd a 68. táblázatot) a közös piacra vonatkozó válasz tekintetében.

A férfiak körében az idősebbek még mindig egy kicsit kedvezőbbek, mint a fiatalabbak, de Belgium még mindig kivétel. Ez a tendencia az új tagállamokban még hangsúlyosabb. Kevés különbség van a közös piaccal kapcsolatos attitűdök eloszlásában.

A nők közül a legidősebbek kevésbé kedvezőek, mint a legfiatalabbak, különösen Belgiumban, de Olaszországban, Hollandiában és Németországban is. Az Egyesült Királyságban, és még szembetűnőbben, mint a közös piac tekintetében, az idősebb nők sokkal kedvezőbben viszonyulnak Európa egyesítéséhez, mint az idősebbnők. A tendencia ugyanaz, mint amit a közös piac tekintetében láttunk, de hangsúlyosabb, különösen az Egyesült Királyságban.

Ami az oktatás szintjét illeti, szinte mindenországban jelentős hatással van az oktatásra, de különösen Belgiumban és az Egyesült Királyságban.

Végző soron úgy tűnik, hogy egy olyan, politikaibb jellegű téma, mint Európa egyikkedvence, viszonylagkevésbé kedvelt (vagy pontosabban közömbösebb) az idősebb nők körében azokban az országokban, ahol ezek a nők kevésbé képzettek és kevésbé átpolitizáltak (Belgium), de más változók is érintettek, mint például az Egyesült Királyságban, ahol az „anti-European” kampányok valószínűleg hatékonyabban érték el a legfiatalabb nőket, azaz a legképzettebbeket és a legokosabbakat azáltal, hogy inkább a tartózkodásra, mintsem az őszintén negatív hozzáállásra ösztönözték őket.

A 70. táblázat országokénti bontásban mutatja az Európa egyesítésével kapcsolatoskedvező attitűdök megoszlását nem, életkor és iskolázottsági szint szerint.

A 71. táblázat országokénti bontásban mutatja be a két szélsőséges korcsoportra és mindkét nemre vonatkozóan a kedvező hozzáállás gyakoriságában mutatkozó különbséget.

A 72. táblázat Belgiumra és az Egyesült Királyságra vonatkozóan nem és életkor szerinti bontásban mutatja be a teljes eredményeket annak érdekében, hogy két, nagyjából azonos átlagos pontszámmal (52 %, illetve 50%) rendelkező országban bemutassa azokat a jelentős különbségeket, amelyek különösen a nők között fennállnak attól függően, hogy az egyik vagy a másik irányban „képesek”-e kifejezni magukat.

70. táblázat

Európa nem, nem és iskolai végzettség szerinti egyesítésével kapcsolatos attitűdök

(A „nagyon kedvező” vagy „meglehetősen kedvező” válaszok fizetással) ¹

		Férfiak				Nők				Az oktatás szintje		
		Össze sen	-25	25/54.	55+	Össze sen	-25	25/54.	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
Luxemburg	(80 %)	80 %	85 %	78 %	82 %	81 %	84 %	81 %	72 %	79 %	79 %	81 %
Franciaország	(77 %)	82	76	82	85	74	70	74	75	68	83	87
Deutschland	(77 %)	82	75	79	90	73	77	79	63	72	82	87
Italia	(77 %)	85	83	87	84	69	83	67	60	71	86	89
Nederland	(65 %)	72	65	77	67	59	67	62	48	56	77	80
Belgium	(52 %)	63	69	66	55	48	63	53	32	39	60	84
A "hatos"	(76 %)	81	78	81	84	70	76	72	62	69	81	87
Írország	(57 %)	66	51	66	74	46	45	54	47	51	62	63
Egyesült Királyság	(50 %)	55	40	55	61	46	32	51	46	44	59	74
Danmark	(41 %)	43	31	47	43	41	36	43	39	37	52	46
A "három"	(50 %)	54	40	55	61	46	33	50	46	44	59	68

¹ Az országokat a „nagyon kedvező” vagy a „meglehetősen kedvező” válasz gyakorisága szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják. A zárójelben feltüntetett százalékos arányok az egyes országok összes válaszadójának felelnek meg.

71. táblázat

A „fiatal” és a „rég” Európa egyesítésével kapcsolatos attitűdök közötti különbségek nem és ország szerint

(„Nagyon kedvező” vagy „meglehetősen kedvező” válasz)

	Férfiak			Nők		
	-25	55+	Különbség	-25	55+	Különbség
Belgium/ België	69 %	55 %	-14	63 %	32 %	-31
Deutschland	75	90	15	77	63	-14
Franciaország	76	85	9	70	75	5
Olaszország	83	84	1	83	60	-23
Luxemburg	85	82	-3	84	72	-12
Nederland	65	67	2	67	48	-19
"Hat" készlet	78	84	6	76	62	-14
Danmark	31 %	43 %	12	36 %	39 %	3
Írország	51	74	23	45	47	2
Egyesült Királyság	40	61	21	32	46	14
"Három" sorozat	40	61	21	33	46	13

72. táblázat

Különbségek az elgikusNémetországban és az Egyesült KirályságbanEurópa nemi és nemialaponttörténő egyesítésével kapcsolatos attitűdökben

	Belgium (52%)						Egyesült Királyság (50%)					
	Férfiak			Nők			Férfiak			Nők		
	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %	-25 %	25/54 %	55+ %
	1° 100 válaszadóból											
Nagyon kedvező	32	25	30	23	18	16	13	33	42	15	26	24
Meglehetőse n kedvező	37	41	25	40	35	16	27	22	19	17	25	22
Közömbös	23	22	23	25	27	44	27	17	11	33	17	20
Meglehetőse n kedvezőtlen	2	1	4	1	3	1	12	12	8	12	11	12
Nagyon kedvezőtlen	.	1	3	1	1	1	12	11	14	8	9	11
Megválaszola tlan	6	10	15	10	16	22	9	5	6	15	12	1
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
	2° A magukat kinyilatkoztató 100 személyből											
Nagyon kedvező	45	37	48	35	32	47	20	42	50	29	37	35
Meglehetőse n kedvező	52	60	40	62	61	47	42	28	23	33	35	32
Meglehetőse n kedvezőtlen	3		7		5	3	19	16	10	23	15	17
Nagyon kedvezőtlen	.	3	5	3	2	3	19	14	17	15	13	16
Összesen	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

3. Az Európai Közösség és a nők változó helyzete

„Ön szerint az Európai Közösség (közös piac) fejlődése jó, rossz vagy semmilyen hatással nem lehet a nők helyzetének alakulására?”

A Közösség lakosságának csupán 34%-a véli úgy, hogy a Közösség fejlődése „jó hatással” lehet a nők helyzetének alakulására; 4%-uk a legrosszabb állapotban van, 62%-uk pedig nem lát kapcsolatot a két téma között.

Kevés különbség van a férfiak és a nők válaszai között, kivéve, hogy a nők, és különösen az idősebb nők sokkal nagyobb valószínűséggel nem fejtik ki véleményüket.

Az oktatás szintje befolyásolja a nem-válaszokat, észavarja a pozitív válaszokat, azaz azt a tényt, hogy az a válasz, amely kifejezetten tükrözi, hogy a tantárgyak közötti kapcsolat („egyáltalán nincs befolyás”) nem érzékelése olyan állandó a három oktatási szinten, azt mutatja, hogy ez a legelterjedtebb hozzáállás.

Lásd a 73. táblázatot.

Az életkor hatása meglehetősen alacsony a férfiak körében. A kapcsolatuk – az Európai Közösség és a nők helyzete – miatt összeütközésbe kerülő két magusnak különböző hatásai vannak: az idősebb férfiak gyakrabban számítanak kedvező befolyásra az Egyesült Királyságban és Írországban, valamint Luxemburgban; Nem eza helyzet azonban Belgiumban, ahol – amint azt fentebb láttuk – a közömbösség nagyon magas az idősök körében.

73. táblázat

Az Európai Közösség fejlődésének várható hatása a nők helyzetében a nemek, a nemekéssz iskolai végzettség szerint bekövetkező változásokra

(Közösség)

		Jó befolyás	Rossz hatás	Egyáltalán nincs befolyás	Megválaszolatlan
Együtt		34 %	4 %	37 %	25 %
Férfiak		37	6	37	20
Ebből:	15–24 év	35	5	39	21
	25 és 54 év között	37	6	40	17
	55 éves és idősebb	38	5	32	25
Nők		32	3	36	29
Ebből:	15–24 év	34	3	39	24
	25 és 54 év között	35	3	35	27
	55 éves és idősebb	24	3	36	37
Az oktatás szintje:					
	- alacsony	30	5	36	29
	- átlagos	36	4	38	22
	- magas	46	3	36	15

Én voltam az első a kedvező válaszokért, majd Írország és Franciaország következett. Németország, Dánia és az Egyesült Királyság az e. listavégén található. Ez azt mutatja, hogy azok, akik nagy jelentőséget tulajdonítanak a nők helyzetével kapcsolatos problémának, nagyobb valószínűséggel számítanak a Közösség fejlődésére gyakorolt hatásra.¹ Ezenkívül Dániában és az Egyesült Királyságban a befolyásra számítóknak nagyobb hányada írja le negatívan a befolyást, mint más országokban.

Lásd a 74. táblázatot.

A nők körében – Dánia és az Egyesült Királyság kivételével – az életkor a meghatározóbb, és az idősebb nők válaszai a legtöbb országban azt tükrözik, hogy kevesebb figyelmet fordítanak a nők jogállásának problémájára, és kevésbé érdeklődnek az Európai Közösség iránt.

A jutasítás szinte mindenütt a nemválaszolás éles csökkenésének irányába mutat, amikor alacsonyról magas szintre lép, de sokkal kevésbé befolyásolja a bizonytalanság (vagy közömbösség) választát: még néhány országban (Luxemburgban, Belgiumban, Franciaországban, Hollandiában, az Egyesült Királyságban) is hajlamos lenne ezt növelni, ami azt mutatja, hogy mennyire gyenge az Európai Közösség és a nők helyzetének problémája között érzékelt kapcsolat. Mindazonáltal az oktatásnak a mért hozzáállásra gyakorolt hatása általában pozitív, különösen Írországban és Belgiumban.

Lásd a 75. táblázatot.

¹ Lásd az 1. táblázat 9 oldalát.

74. táblázat

Az Európai Közösség fejlődésének várható hatása a nők helyzetének alakulására

(Fizess s)

	Befolyást várunk		Ne várjon semmilyen befolyást	Megválaszolatlan
	kedvező	kedvezőtlen		
Italia	54 %	2 %	20 %	24 %
Írország	51	6	30	13
Franciaország	41	2	31	26
Belgium/België	34	2	22	42
Luxemburg	34	6	28	32
Nederland	31	4	27	38
Deutschland	26	4	51	19
Danmark	21	9	36	34
Egyesült Királyság	19	9	47	25

75. táblázat

Az Európai Közösség fejlődésének kedvező hatása a nőknem,nemés iskolázottsági szint szerinti helyzeténekváltozására

(Jó befolyásolási reakció országoként) ¹

		Férfiak				Nők			Az oktatás szintje			
		Össze sen	-25	25/54.	55+	Össze sen	-25	25/54.	55+	Alacso ny	Jogala p	Magas
Italia	(54 %)	58 %	53 %	62 %	56 %	49 %	56 %	52 %	35 %	48 %	63 %	66 %
Írország	(51 %)	52	43	55	55	49	56	50	43	39	57	68
Franciaország	(41 %)	41	40	39	45	40	39	44	33	35	46	43
Belgium	(34 %)	38	47	39	32	30	43	32	19	24	38	49
Luxemburg	(34 %)	30	11	33	36	36	32	44	26	33	39	28
Nederland	(31 %)	36	27	41	32	26	28	29	18	25	38	41
Deutschland	(26 %)	28	23	27	30	25	22	30	20	24	28	34
Danmark	(21 %)	23	21	22	21	20	16	23	20	17	29	25
Egyesült Királyság	(19 %)	22	12	21	27	17	18	17	17	18	20	28

¹ Az országokat a „jó befolyásolás” szerinti csökkenő sorrendben rangsorolják.

II. rész

Magyarázó esszé a nők helyzetével kapcsolatos attitűdök kialakulásáról

Bevezetés a módszertanba

Az első rész olvasása megmutatta a vizsgált probléma összetettségét: a férfiak és nők attitűdje, amelyet mind a válaszadók egyéni jellemzői (nem, életkor, iskolázottság stb.), mind pedig annak a társadalomnak az attitűdje határoz meg, amelyhez tartoznak, néha hasonló, néha pedig eltérő; ezek a meghatározó tényezők kölcsönhatásba lépnek egymással; az egyik kérdésre adott válaszok maguk is statisztikailag kapcsolódnak a másik kérdésre adott válaszokhoz stb.

Annak érdekében, hogy elmagyarázzák, hogyan alakulnak ki ezek az attitűdök, azaz hogy a gyűjtött adatok összetettségét a lehető legegyszerűbb értelmezésre, a tudományos kutatás szükséges útjára csökkentsék, számos elemzést végeztek:

- a typologique (klaszterelemzés), amelynek célja mind a 9500 vizsgált egyed korlátozott számú csoportba (vagy „típusba”) történő besorolása, amelyeket számos változó (az egyes csoportok által adott válaszok és ismertjellemzők) jellemez, oly módon, hogy ezek az egyedek az egyes csoportokon belül a lehető leghasonlóbbak legyenek, és a típusok a lehető legnagyobb mértékben különbözzenek egymástól;

- a tárgyunk szempontjából közvetlenül releváns kérdésekre adott válaszokból az egyes országok szintjén végzett tényezőelemzések annak meghatározása érdekében, hogy a kettőtől kettőig terjedő válaszok közötti korrelációkat valószínűleg kis számú „tényező” magyarázza-e, és ha igen, milyen mértékben;

az análist „multiple Classification Analysis”-nek nevezik, amely lehetővé teszi egy sor változó (nem, életkor, iskolázottság, jövedelem stb.) magyarázó értékének, valamint az egyes változók által azonosított egyes „tényezők” egymáshoz viszonyított súlyának mérését, figyelembe véve a közöttük lévő kölcsönhatásokat.

E módszerek mindegyike lehetővé teszi számunkra, hogy hipotéziseket és talán következtetéseket vonjunk le az összegyűjtött adatok tömegéből.

Kezdjük a tipológiai elemzéssel.

II. A közvélemény nők helyzetével kapcsolatos attitűdjeinek tipológiai elemzése¹

Ez az elemzés a következő kérdésekre adott válaszok együttes kezeléséből állt:

a nők helyzete problémájának tulajdonított fontosság,

a változás sebességének megítélése,

annak az esélye, hogy a nők a férfiakhoz képest sikeresek lesznek az életükben,

hátrányos megkülönböztetésnek vagy hátrányos megkülönböztetésnek megfelelő területek,

a politikáról alkotott kép („emberi ügyek”)

a férfiba vagy nőbe mint a Parlament politikai képviselőjébe vetett bizalom.

Aze kérdésekre adott válaszok kezelésének eredményéről ezt követően beszámoltak a két nem szerepe közötti különbségek enyhítéséről hozott ítéleteknek; a nőket, akik a különbségek enyhítésére szólítanak fel, a nők politikában betöltött szerepét, valamint a válaszadók egyénijellemzőit.

Ez az elemzés egymást követő csökkentésekkel hét csoport heterogenitási fokát tárja fel, amelyek maguk is öt fő típusra redukálhatók, ami „magyarázza” a hat aktív változóban szereplő információk 30,4%-át:

1 A Hélène RIFFAULT által vezetett elemzés.

Első típus: a változás aktivistái

Ez a csoport az összes válaszadó 34 %-át teszi ki, és 45 %-ban férfiakkól és 55 %-ban nőkből áll.

Ezek a „katonák” úgy vélik, hogy a nők társadalomban elfoglalt helye fontos kérdés, hogy a nők többsége változást akar, a férfiak többsége pedig nem, hogy a nők helyesen követelik a különbségek enyhítését, hogy a változás nem történik meg elég gyorsan. Teljes mértékben ellenzik, hogy a politika a férfiak ügye legyen, és úgy vélik, hogy a férfiak és a nők szerepének azonosnak kell lennie a politikában. Ugyanannyira bíznak egy nőben, mint egy férfinban, mint egy parlamenti képviselőben.

E típuson belül két alcsoport különböztethető meg:

egy (IA), amely a teljes munkaerő 14 %-át teszi ki, 43 %-a férfi és 57 %-a nő, úgy véli, hogy a nők jelenleg ugyanolyan valószínűséggel sikeresek az életükben, mint a férfiak;

a másik (IB) – a teljes munkaerő 20 %-ával (46 % férfi és 54 % nő) – úgy véli, hogy a nők kevésbé valószínűek; ez a csoport nagyon elfoglalt a magas iskolai végzettséggel rendelkező és városi területekhez tartozó emberekkel.

A „változáspártiak” e két csoportja érdeklődik leginkább a politikai viták iránt; a „materialista” elemekkel (lakhatás, jövedelem, életszínvonal, munka stb.) való elégedettségük szintje nem nagyon különbözik az átlagtól, de a társadalom formájával és a demokrácia működésével kapcsolatos elemekkel kevésbé elégedettek, mint a válaszadók átlaga.

Összefoglalva, valóban a „változás aktivistái”, tág értelemben véve, amely kétségtelenül magában foglalja, demessze túlmutat azon, amit általában „feministáknak” neveznek. Ez a legnagyobb számú és vitathatatlanul befolyásos csoport; Kicsit több nőből áll, mint férfiból.

típus: A változás ellenzői

Ezt a második csoportot, gyaníthatóan, pontosan az ellenkező módon jellemzik. A teljes munkaerő 18 %-át teszi ki, közel annyi nővel, mint férfival (53 % férfi és 47 % nő).

Ezek az „ellenzők” úgy vélik, hogy a probléma nem fontos, és hogy a nőknek ugyanannyi esélyük van, mint a férfiaknak. Számukra a nők meg akarnak változni, és tévednek; a férfiak többsége ellenzi a változást; A változás jelenleg túl gyorsan megy.

E csoport számára a politikának inkább a férfiakra kell szólnia; És ha a nők tenni akarnak valamit, jobb lenne, ha más szerepet töltenének be. Mindenesetre nem lehet másra szavazni, mint egy emberre.

Azok, akik ezt az ellenfélcsoportot alkotják, az átlagosnál idősebbek; iskolázottságuk alacsonyabb, és kevésbé érdeklődnek a politika iránt.

3. típus: a Mérsékeltek

Közbenő csoport az első kettő között: a teljes munkaerő 18 %-a, 48 %-a férfi és 52 %-a nő.

Ezek a „mésékeltek” némi változtatást igényelnek, de nem világos, hogy meghalnak-e, és nem túl átpolitizáltak „vagy i, ez egy nagy probléma”, „igen, a nők többsége változást akar, és igazuk van”. De a legtöbb ember nem akar változást. A politika nem a nők dolga, és ha szerepet akarnak játszani benne, akkor mindenképpen más szerepet kell játszania, mint a férfiaké.

Az a tény, hogy a „mérésékeltek” e csoportja a nagyközönség számára ugyanolyan jelentőséggel bír, mint az „ellenzők” csoportja (18%), egyértelműen megmutatja, hogy milyen szerepet játszhat a jogalkotás és az erkölcs fejlődésében, attól függően, hogy az egyik vagy a másik oldalra támaszkodik-e. A "katonáknak" valószínűleg el kell kerülniük az ütést, ha meg akarják nyerni a nyilvánosság többségét az ügyükért.

típus: az adaptált

Ez egy meglehetősen tradicionalista csoport, amely jól alkalmazkodott a jelenlegi helyzethez, amely, mint láttuk, országonként is különbözik. Én a teljes munkaerő 21%-át képviselem. Tagjai számára az ő problémája nem jelentős, és a nők nem kevésbé valószínű, hogy sikeresek lesznek az életükben. Elégedettségi pontszámuk jelentősen magasabb az átlagnál az étellel, a materialista elemekkel, a társadalommal és a demokrácia működésével való általános elégedettség tekintetében. Másoknál gyakrabban mondják, hogy „igazán boldogok”.

Ezen a csoporton belül két algroupet különböztethetők meg, amelyek között az árnyalatok a következők:

egyesek (IVA) esetében, akik a teljes munkaerő 11%-át, a férfiak 55%-át és a nők 45%-át teszik ki, nem tűnik problémának, mivel jelenleg mind a férfiak, mind a nők egyetértenek abban, hogy csökkenteni kell a szerepek közötti különbségeket, és ez így is van;

a többi (IVB) esetében a munkaerő 10%-a, 45%-a férfi és 55%-a nő, ez inkább hamis probléma lenne: bizonyos nőiességet meg kell őrizni; a nők többsége nem akar változást, és természetesen a férfiak többsége sem; továbbá azok a nők, akik így akarják megváltoztatni a társadalmat, tévednek; ennek az alcsoportnak azonban, ha a nők szerepet akarnak játszani a politikában, ugyanolyan szerepet kell játszania, mint egy férfinak.

Ez a fajta elégedett és – különböző okokból – problémamentes kiigazítás különösen gyakori Dániában, az Egyesült Királyságban és Hollandiában.

típus: A közömbös és évekvéleménye

Kevés mondanivaló van a fennmaradó csoportról, amely a teljes munkaerő valamivel több mint 8%-át teszi ki, azzal a különbséggel, hogy ez a leginkább „női” csoport (57% nő és 43% férfi), a legidősebb, a legkevesebb képzett, és a legmagasabb az inaktív személyek aránya.

A 76. táblázat összefoglalja a válaszadók főbb személyes jellemzőit mind az öt kezelt adattípus esetében. Egyértelműen mutatja az egyes típusok szociológiai profilját:

kevés különbség a két nem között,

- a közömbösök és az ellenfelek magasabb életkora és alacsonyabb iskolai végzettsége,

Kevés különbség van a városok és a vidék között.

76. táblázat

Az ötféle attitűd a válaszadók jellemzői szerint

(Közösség)¹

	I. típusú "változás aktivistái" (33,7%)		II. típusú "Opponents" (18,2%)	III. típusú "mérésékeltek" (18,3%)	IV. típus: "az adaptált" (20,9%)		V. típus: "a közömbös és véleménytele n" (8,5%)
	MI (13,4%)	KSZ (20,3%)			IVA (10,2%)	IVB (10,7%)	
Férfiak	43 %	46 %	53 %	48 %	55 %	45 %	43 %
Nők	57	54	47	52	45	55	57
Életkor:							
15–24 év	22	25	12	16	19	16	10
25–54 év	54	56	26	54	52	55	41
55 éves és idősebb	24	19	42	30	29	29	49
Utasítás:							
- alacsony	52	39	65	53	56	50	70
- átlagos	31	36	25	33	29	30	21
- magas	17	25	10	14	15	20	9
Tartózkodási hely:							
falu	38	34	42	41	41	37	42
- kisváros	34	33	31	31	33	34	31
Nagyváros	27	31	27	27	25	28	25
Tevékenység:							
eszközök	50	55	46	52	56	50	35
nem aktív	50	45	54	48	44	50	65
Közszolgálat:							
házas	65	65	67	67	70	70	61
özvegyek	7	5	12	8	7	8	17
- szinglik	23	26	18	22	20	18	18
- Egyéb	4	4	3	3	3	4	3

1 Az egyes oszlopfejek alatti zárójelben lévő százalékok megfelelnek a típus teljes mintában lévő tömegének. Néhány összeg kevesebb lehet, mint 100%, mivel a nem válaszok nem számítanak.

Még érdekesebb az öt típushoz tartozó személyek országonkénti bontása. (77. táblázat).

A „változaspártiak” különösen nagy számban fordulnak elő Írorszáiban (46%), Olaszországban (39%) és Franciaországban (38%).”

Az „ellenzők”, akik Dániában nagyon kevesen (10%) vannak, a többi országban 16–23%-ot tesznek ki.

A „mérsékeltek” talán „katonai” tartalékot képeznek Franciaországban és Luxemburgban.

Dániában, Hollandiában és Nagy-Britanniában „kiigazítottabb” és „különbözőbb” a helyzet, mint máshol.

Úgy tűnik, hogy Belgiumban és Németországban még semmi sem létezik „mérsékeltek” és az „ellenzők” között.

Végül a 78. táblázat minden egyes típus esetében megadja a néhány kérdésnek megfelelő százalékos arányokat vagy pontszámokat, amelyek jelentőségét a későbbi elemzések mutatják be. A nők helyzetének pusztán áttekintése azt mutatja, hogy társadalmainkban a „változaspárti aktivisták” és az „alkalmazkodott szat-isfai-k” hogyan állnak szemben egymással.

A második rész ezt a pontot pontosítja, más elemzési módszereket követve.

77. sz. Tcнау

Az ötféle attitűd országoként

(Országoként 100 válaszadóból)

	I. típusú "változáspárti aktivisták" (33,7%)		II. típusú "ellenzők" (18,2%)	III. típusú "mérésékelt" (18,3%)	IV. típus: "az adaptált" (20,9%)		V. típus: "a közömbös és véleménytele n" (8,5%)
	MI (13,4%)	KSZ (20,3%)			IVA (10,2%)	IVB (10,7%)	
Belgium/ België	13 %	15 %	21 %	24 %	10 %	6 %	11 %
Danmark	13	21	10	7	14	21	14
Deutschland	14	19	23	24	9	7	4
Franciaország	17	21	16	27	7	8	4
Írország	16	30	16	19	7	8	4
Italia	21	18	22	20	8	7	4
Luxemburg	10	18	18	27	11	7	9
Nederland	8	20	18	12	16	12	14
Nagy- Britannia	10	20	19	9	12	17	13
(Észak- Írország)	(11)	(24)	(18)	(13)	(17)	(11)	(6)

78. táblázat

Néhány jellemző válasz az ötféle attitűdnek megfelelően

(Közösség)¹

	I. típusú "változáspárti aktivisták" (33,7%)		II. típusú "ellenzők" (18,2%)	III. típusú "mérsékelt" (18,3%)	típus: „kiigazított” (20,9%)		V. típus: "a közömbös és véleménytel en" (8,5%)
	MI (13,4%)	KSZ (20,3%)			IVA (10,2%)	IVB (10,7%)	
A nők státusza problémájának fontossága	7,09	7,14	4,09	6,66	3,86	3,76	3,69
A nők kevésbé valószínűek	4 %	98 %	18 %	47 %	5 %	18 %	10 %
A változások nem mennek elég gyorsan	52 %	53 %	7 %	26 %	4 %	7 %	6 %
A politika nem szólhat többet a férfiokról	85 %	90 %	17 %	15 %	44 %	46 %	25 %
Elégedettségi pontszám:							
Az élet, amit élünk	7,38	7,43	7,27	7,34	7,76	7,83	7,37
- a társasági forma	5,27	5,04	5,43	5,65	5,9	5,45	5,75
A demokrácia működése	4,9	4,78	5,08	5,34	5,65	5,19	5,41
Azt mondják, "igazán boldog"	22 %	22 %	20 %	20 %	30 %	30 %	21 %

1 A nemzeti minták súlyozatlan készlete.

III. Tényezőanalízis és a válaszok többszempontú elemzése¹

Annak érdekében, hogy áttekintést kapjunk az egyes válaszadóknak a nők helyzetére vonatkozó 22 kérdésre adott válaszairól, országonként külön-külön faktorelemzéseket végeztünk.²

Az eredmények vizsgálata feltűnő hasonlóságot mutatott az országok válaszadási mintái között. Mindennemzetgazdaságban három attitűdcsoport jelenik meg. A csoportok ("klaszterek") azt a tényt tükrözik, hogy azok az emberek, akik egy bizonyos kérdésre valamilyen értelemben válaszolnak, nagy valószínűséggel hasonló választ adnak az ugyanabban a csoportban lévő összes többi kérdésre, és fordítva.

Tekintettel a kilenc ország hozzáállásának hasonlóságára, az elemzést a Közösség egészére vonatkozóan mutatjuk be.

1 Ez a fejezet nagyrészt átveszi a Margaret és Ronald INGLEHART professzorok (Michigani Egyetem) által végzett elemzéseket.

2 Az itt alkalmazott technika a „varimax rotatlon” technika.

A nők helyzete az Európai Közösségben: három attitűd-konfiguráció

(Az összes nemzeti minta tényezőanalízise)

	Erőfölényes tényező
I. A hátrányos megkülönböztetés megítélése:	
Önszerint a körülöttünk lévő nők jelenlegi helyzete a férfiakéhoz képest meglehetősen jobb (...) a... tekintetében?	
... előléptetési lehetőségek	0,71
... a fizetés	0,67
...a munkakeresés lehetősége	0,66
...munkahely-biztonság	0,65
... szakképzés	0,63
Lehetőség a tanulásra	0,53
... munkakörülmények	0,52
A nők ugyanolyan valószínűséggel sikeresek az életükben, mint a férfiak?	0,64
II. A nők szerepével kapcsolatos társadalmi átalakulások támogatása vagy ellenzése	
Ön szerint a nőknek ugyanolyan szerepet kellene játszaniuk a politikában, mint a férfiaknak?	0,71
„Egyetért-e azzal, hogy a politikának inkább a férfiak ügyének kellene lennie (...)?”	0,68
A dolgok (...) túl gyorsanválnak, nem elég gyorsan vagy csak helyesen?	0,54
„Normálisnak vagy nem normálisnak tartaná-e, ha egy nő este a férje nélkül menne el egy találkozóra?”	0,51
A dolgok a jó vagy a rossz irányba változnak?	0,45
Véleménye szerint ... van-e probléma a nők számára, vagy sem? Mennyire fontos ez a probléma?	0,42
„Normálisnak vagy nem normálisnak tartaná-e, ha egy nő arra ösztönözné a férjét, hogy váltson munkahelyet, mert egy másik régióban jobb helyzetben van?”	0,34
„Normálisnak tartaná-e, ha a szülők úgy döntenének, hogy fizetnek a lányuknak az oktatásért, ha az jobban teljesít az iskolában, mint a fiú?”	0,33
III. Elégedettség vagy elégedetlenség?	
„Mennyire elégedett azzal a társadalmi formával, amelyben élünk?”	0,67
„Összességében nagyon elégedett (...) azzal az élettel, amelyet jelenleg él?”	0,65
A dolgok a jó vagy a rossz irányba változnak?	0,44
„Ön szerint az Európai Közösség fejlődése (...) jó hatással lehet a nők helyzetének alakulására?”	0,43

A három csoport közül az első azt fejezi ki, hogy a nőket milyen mértékben tekintik olyan vagy kevésbé valószínűnek, hogy léteznek, mint a férfiakat. Azt a tendenciát tükrözi, hogy egyesek úgy vélik, hogy a nők egyenlő eséllyel rendelkeznek a felsorolt területeken, míg mások következetesen úgy vélik, hogy kevésbé valószínűek.

A válaszok e konstellációjában a legnagyobb súllyal a „promóciós lehetőségek” szerepelnek. Úgy tűnik, hogy ez a legérzékenyebb mutatója a nők és férfiak közötti esélyegyenlőség megítélésének.

A „bér” és a „munkakeresés lehetősége” szintén viszonylag jó mutatók. A másik két elem - a "tanulási lehetőség" és a "munkakörülmények" - általában kevésbé szorosan kapcsolódik másokhoz. Lehetséges, hogy valaki úgy véli, hogy a nők ugyanolyan lehetőségekkel rendelkeznek a munkakörülmények vagy az oktatás tekintetében, mint a férfiak, de úgy véli, hogy összességében a nők kevésbé valószínűek, mint a férfiak.

A második csoport a nők helyzetével kapcsolatos társadalmi változásokhoz való kedvező vagy kedvezőtlen hozzáállást fejezi ki. Ez a dimenzió számos változásra kiterjed, de érdekes megjegyezni, hogy az egyik legérzékenyebb mutatónk a nők politikai szerepére vonatkozik.

A harmadik csoport elégedettségét vagy elégedetlenségét fejezte ki a társadalom formájával és életmódjával kapcsolatban a nők helyzetével és a kapcsolódó társadalmi változásokkal kapcsolatban. Ez a dimenzió is egyfajta optimizmust vagy pesszimizmust fejez ki a társadalmi változásokkal szemben.

Ez a tényezőelemzés lehetővé teszi számunkra, hogy új szemszögből vegyük az első olvasatban korábban vizsgált összes eredményt.

1. A társadalmi változás mellett vagy ellen

A nők szerepével kapcsolatos társadalmi átalakulásokat támogató vagy ellenző indexet lehet összeállítani, amely ötvözi a két legfontosabb kérdésre adott válaszokat: Túl gyorsan változnak a dolgok? és „egyetért-e azzal, hogy a politikának inkább a férfiakról kellene szólnia?”¹

Ez az index függő változóként használható többszemponútú elemzések sorozatában, amelyekben a konkrét azonosító változókkal (nem, életkor, iskolázottság, jövedelem stb.) való kapcsolatot mérik, figyelembe véve az e változók közötti kölcsönhatásokat: pl. nem és életkor, nem, életkor és jövedelem stb. között.²

ci.táblázat – az alábbiakban a tíz azonosító változó relatív fontosságát mutatjuk be az egyes közösségi országokban vizsgált dimenzió magyarázatában, hogy másképpen fogalmazzunk.

1 Ez a két elem azon három elem közé tartozik, amelyek a mért dimenzió domináns tényezői (második csoport). Az „Ugyanaz a szerep a politikában” napirendi pontot két okból nem választották ki: először is, a kérdőívben közvetlenül az „emberügyi politika” tétel után jelent meg, és indokolt volt a szennyeződési hatástól való félelem; másrészt kétértelmű, mivel egy makacs tradicionalista és a nők „felszabadításának” tudatos támogatója különböző okokból úgy érezheti, hogy a nőknek és a férfiaknak eltérő szerepet kell játszaniuk a politikában.

2 Az alkalmazott rendszer a többszörös osztályozási elemzés (MCA).

80. táblázat

Anők helyzetével kapcsolatos társadalmi átalakulások támogatása az Európai Közösség országában tíz azonosító változó szerint

(A rangsorolás tartománya az egyes előrejelzők által magyarázott variancia szerint, figyelembe véve más előrejelzők hatásait)

	Danmark 4,27 (x) (angol nyelven)	Írország 4,24	Egyesült Királyság 4,16	Francia ország 4,12	Németország 3,88	Olaszország 3,78	Hollandia 3,76	Belgium 3,48	Luxemburg 3,42
1. A válaszadó életkora	1	3	2	1	7	7	2	1	4
2. A párt előnyben részesítése	2	7	3	3	1	1	3	4	5
3. Családi jövedelem	3	2	1	2	5	3	4	7	2
4. Régió	10	1	10	6	6	5	1	2	1
5. A háztartásban élő személyek száma	4	6	5	4	4	2	5	8	6
6. Az oktatás szintje	7	8	4	5	9	4	7	3	8
7. Városi/vidéki rezidencia	6	5	6	8	2	8	8	5	7
8. A válaszadó neme	5	4	8	9	3	10	10	10	9
9. A háztartás vezetőjének foglalkozása	9	9	7	7	8	6	6	6	3
10. Családi állapot	8	10	9	10	10	9	9	9	10

(x) Az egyes országok neve alatti szám a támogatási index átlagos pontszámát jelzi: legfeljebb 6, legalább 1, központi pont 3,5.

A női transzformációs mozgalom támogatásának legerősebb előrejelzői mindenhol az életkor, apolitikai párt előnyben részesítése, a családi jövedelem és a régió, ahol az interjúalany él. E változók mindegyike jelentős kapcsolatot mutat az egyes válaszadók hozzáállásával a legtöbb országban. A többi hat változó többsége csak kismértékű vagy statisztikailag jelentéktelen hatással bír.

Nézzük megőket egyenként.

1) Életkor

Amint azt fentebb említettük, a nők helyzete és szerepe változóban van. Az elmúlt néhány évben nem ez volt a helyzet. A Közösség valamennyi országában bizonyos korcsoportokban az emberek azelőtt születtek, hogy a nőkmegkapták volna az állampolgárság bizonyos alapvető jellemzőit, például a szavazati jogot. Várható, hogy azok az emberek, akiknek felfogása és attitűdje akkor alakult ki, amikor a nők szerepe még korlátozott volt, ezeket a korlátokat viszonylag természetesnek és tolerálhatónak tartják a távolabbicsoporthoz képest.

Az adatok megerősítik ezt a feltételezést. A fiatalok gyakrabban támogatják a változást, mint az idősebbek. Ez a változó történelmi körülményeknek köszönhető, vagy valaminek, ami a jeunesse-ben rejlik? Az adatok azt sugallják, hogy az első hipotézis a helyes. Az attitűdök változásának mértéke sokkal nagyobb volt a nők, mint a férfiak körében.

A mutatóként kiválasztott két kérdés közül az első esetében a férfiak esetében 12 pont, a nők esetében pedig 21 pont a különbség a szélsőséges korcsoportok esetében.

A második kérdés tekintetében a különbség 15, illetve 28 pont.

A 65 év feletti korosztályban a nők a két kérdésre adott válaszaikban valamivel „konzervatívabbak”, mint a férfiak. A böjtőlő csoportban sokkal gyakoribb a változáshoz való hozzáállás.

Ez a struktúra magyarázza, hogy a nemek közötti különbségek miértolyan alacsonyok a nők és a férfiak összehasonlításakor, életkortól függetlenül: az idősebb nők relatív "konzervativizmusa", amely az idősebb nők ellentétes tendenciájával egy átlagos számításba lép, azzal a hatással jár, hogy minimalizálja a különbségeket.

Az életkor és a nem közötti kölcsönhatástkizárólag az életciklus hatásainak kelltulajdonítani; kézenfekvőbbnek tűnik azt a következtetést levonni, hogy jelentős változások történtek a két nem szerepével kapcsolatos elképzelésekben, amelyek különösen nagy hatást gyakoroltak a leginkább érintett csoportra: nők.

(Lásd a 81. táblázatot.)

81. táblázat

A társadalmi átalakulással kapcsolatos attitűdök a nőknem szerinti státuszát illetően
(AKözösségrevonatkozó eredmények, a nem válaszok kivételével)

1. Figyelembe véve, hogy a nők társadalomban elfoglalt helye tekintetében a dolgok nem változnak elég gyorsan:

Életkor	Férfiak	Nők
15–24 évesek	33 %	40 %
25-34	33	38
35-44	27	32
45-54	25	27
55-64	22	26
65 év felettiek	21	19
Különbség az extrém csoportok között	-12	-21

2. Ne értsenek egyet azzal, hogy „a politikának inkább a férfiak dolgának kell lennie”:

Életkor	Férfiak	Nők
15–24 évesek	33 %	40 %
25-34	33	38
35-44	27	32
45-54	25	27
55-64	22	26
65 év felettiek	21	19
Különbség az extrém csoportok között	-15	-28

Az egyes országok attitűdjei és életkora közötti kapcsolat elemzéséből további érvek vonhatók le a generációs hatás hatására vonatkozó következtetés mellett.

A különböző országokban a nők nagyon különböző időpontokban kaptak szavazati jogot. Az országok ezért röviden két csoportba sorolhatók: azok, ahol a nők korán, azaz az első világháború előtt vagy közvetlenül azt követően szerezték meg a szavazati jogot, valamint azok, ahol a jogot később, egy generációnyi késéssel, azaz a második világháború végét követően szerezték meg. Németország köztes eset, mivel a nők viszonylag korán megkapták a szavazati jogot, de ezt a jogot, mint minden politikai szabadságot, felfüggesztették a náciizmus alatt.

Míg a fiatalok és az idősek közötti attitűdbeli különbségeket történelmi változások befolyásolják, a korcsoportok közötti viszonylag régóta fennálló különbségek azokban az országokban várhatók, ahol korábban biztosították a szavazati jogot, és viszonylag új keletű különbségek azokban az országokban, ahol a közelmúltban biztosították a szavazati jogot.

Ezt a feltételezést megerősítik: az öt „korai” ország mindegyikében a legnagyobb különbség a második és a harmadik korcsoport között van; mindhárom „késedelmes” országban az első és a második korcsoport között figyelhető meg; Németország egyértelműen a második országcsoportba tartozik. A fiatalabbak és az idősebbek eltérő válaszai valószínűleg tükrözik azokat a történelmi hatásokat, amelyekettől némelyeként egymásra gyakoroltak.

82. táblázat

Nem ért egyet azzal a nézettel, hogy „a politikának inkább a férfiak dolgának kellene lennie”, a helyzettől és az országtól függően¹

Korcsoportok			Az a korszak, amikor a nők szavazati jogot kaptak							
Életkor 1975- ben	Átlagos életkor	18 éves ²	Ókori (1915-1919)				Volt, megszakítá ssal	Legutóbbi (1944-1949)		
			Dan vagyok.	Ned vagyok.	G.B.	Írország	Deutsch (német nyelven).	Fr.	Ez az.	Belg vagyok.
15-39	27	1966	85 %	65 %	75 %	75 %	61 %	77 %	73 %	57 %
40-65	52	1941	82	57	73	69	45	60	57	42
66-96	72	192]	69	47	68	54	40	59	55	30

1 A választás elmaradása kizárva. Luxemburg és Észak-Írország nélkül.

2 Itt a 18 éves kort tekintik annak az életkornak, amikor a felnőtt kor előtti szocializáció véget ér.

2) Politikai preferencia

A politikai orientáció szintén fontos előrejelzője a nők változó státuszával kapcsolatos attitűdöknek.

Első közelítésként elmondható, hogy a baloldaliak általában jobban támogatják a nők részvételét, mint a jobboldaliak. De vannak kivételek. Nagy-Britanniában például úgy tűnik, hogy a Munkáspárt szavazói viszonylag kevésbé kedvezőek; Franciaországban a kommunisták kedvezőtlenebbek, mint a többiek, kivéve az AullistG-eket és a független republikánusokat; Belgiumban a szocialisták messze le vannak maradva a liberálisoktól és a regionális pártok szavazóitól.

Ezen anomáliák ellenére, amelyeket nagyobb mintákon is ellenőrizni kell, a baloldali választókhajlamosakarra, hogy a nők egyenlő részvételét részesítsék előnyben a politikában.

83. táblázat

Nem ért egyet azzal a nézettel, hogy „a politikának inkább a férfiak ügyének kellene lennie”, tekintettel a politikaipreferenciára és az országra¹

Deutschland		Írország		Nagy-Britannia		Franciaország	
SPD	61 % (347)	Munkaerő	70 % (148)	liberális	78 % (94)	PSU és szélsőbal	85 % (26)
FDPV	57 (105)	A Fianna kudarca	70 (369)	Konzervatív	78 (393)	Szocialista Párt	75 (325)
CDU/CSU	42 (416)	Fine Gael	69 (209)	Nationallst	69 (26)	A baloldali Rad.	75 (20)
				Munkaerő	66 (324)	Reformerek	72 (72)
						Kommunista Párt	67 (107)
						U.D.R.	64 (112)
						Közzététel. indep.	58 (163)
Nederland		Danmark		Belgium/België		Italia	
Dem. '66, DS-70	100 % (8)	Venstre Szocialista	90 % (19)	PVV (Liberalen)	68 % (59)	PCI	80 % (153)
PPR, PSP	88 (42)	A szocialista nép.	88 (42)	FDF/RW	63 (40)	PRI	80 (25)
CPN	69 (16)	Venstre	85 (181)	Volksunie	59 (73)	PSDI	469 (45)
VVD	65 (150)	Fremskridtspartiet	82 (146)	PSC (Társadalmak /Chr.)	52 (85)	PSI	67 (141)
PvdA	60 (289)	A Kristellgt nép.	80 (44)	BSP (társadalmi)	49 (99)	PLI	67 (SQ)
ARP	60 (57)	szociáldemokrata	79 (248)	PSB (szocialista)	45 (146)	MSI/Destra Naz.	58 (45)
ISGP, BP, GPV, RKPN	52 (23)	Radikale	79 (53)	CVP (keresztények)	45 (282)	DC	57 (291)
KVP	48 (159)	Konzervatív	72 (46)	PLP (liberális)	33 (30)		
Chu	44 (52)	Kommunist	71 (17)				

¹ Nincs kizárt válasz. Luxemburg és Észak-Írország nélkül. A zárójelben szereplő számok a válaszadók számának felelnek meg. A 30 válasznál kevesebbre számított százalékos arányok nem tekinthetők jelentősnek.

3) *Jövedelem*

A családi jövedelem a régióval együtt egyike a nőképolitikai részvételével kapcsolatos attitűdök két másik fontos előrejelzőjének.

Általában a magas jövedelműek a legkedvezőbbek. Ez a megállapítás meglepő lehet az imént a politikai orientációval kapcsolatban tett megállapításunk után. Ennek a látszólagos ellentmondásnak a magyarázatát kétségtelenül az értékrendszerek változásának folyamatában kell keresni, amelyben a nyugat-európai országok leggazdagabb körei hajlamosak a „posztrajlista” értékekre összpontosítani, előnyben részesítve különösen a kevésbé hierarchikus, egyenlőbb társadalmat.¹ Mivel a nemek közötti egyenlőség a poszt-anyagi ialiste értékrendszer része, a baloldali orientációra és a magas jövedelemre vonatkozó eredmények a kulturális változás ugyanazon folyamatát tükrözhetik.

1 Ronald INGLEHART: The Silent Revolution in Europe (A csendes forradalom Európában), *American Political Science Review*, 1971. december.

84. táblázat

Nem ért egyet azzal a véleménnyel, hogy a családi jövedelemtől és az országtól függően „Politikaiszempontról több férfit kell foglalkoztatni”¹

Danmark		Nagy-Britannia		Írország		Franciaország	
-20.000,Kr	71 % (55)	- L 79	63 % (105)	--L 40	50% (30)"	-->FF 800	42 % (43)
20 - 30.000	82 (67)	80 - 159	77 (162)	40 - 79	60 (133)	800 - 1250	53 (53)
30 - 40.000	85 (46)	160 - 239	73 (221)	80 — 159	72 (258)	1250 - 1750	59 (85)
40 - 50.000	71 (49)	240 - 319	77 (150)	160 — 239	72 (217)	1750 - 2500	67 (162)
50 - 60.000	83 (77)	320 - 399	83 (83)	240 - 319	84 (102)	2500 - 4000	73 (242)
60 - 80.000	77 (123)	400+	88 (76)	320 - 399	76 (45)	4000-6500	78 (160)
80 - 100.000	87 (108)			400+	71 (34)	6500+	78 (71)
100-150 000	87 (160)						
150.000 +	95 (59)						

Italia		Nederland		Deutschland		Belgium/België	
-70.000 Lit.	54 % (41)	Hfl. 9000	56 % (43)	-DM 750	27 % (45)	-FB 8000	32 % (66)
70 - 120.000	54 (79)	9 - 12.000	57 (67)	750 - 1000	51 (88)	8 - 16.000	38 (203)
120 - 180.000	60 (161)	12 - 15.000	56 (82)	1000 - 1250	41 (126)	16 - 24.000	45 (218)
180 - 250.000	67 (241)	15 - 18.000	59 (106)	1250 - 1500	44 (126)	24 - 32.000	49 (182)
250 - 350.000	64 (193)	18 - 21.000	55 (165)	1500 - 1750	53 (116)	32 - 40.000	56 (157)
350 - 500.000	66 (131)	21 - 24.000	55 (123)	1750 - 2000	52 (124)	40 - 60.000	56 (101)
500 - 750.000	78 (41)	24 - 27.000	63 (87)	2000 - 2250	49 (105)	60.000 +	68 (50)
750.900 +	86 (22)	27 - 30.000	60 (47)	2250 - 2500	61 (62)		
		30 - 33.000	64 (45)	2500 - 2750	59 (51)		
		33 - 39.000	83 (30)	2750 - 3000	54 (28)		
		40.000 +	67 (51)	3000+	76 (41)		

4) A lakóhely szerinti régió

A lakóhely szerinti régió és a nők politikai részvételéhez való hozzáállás közötti kapcsolat nem egyszerű. Jelentős különbségek vannak Hollandia tartományai vagy Németország szövetségi tartományai között; Dánia három fő régiója között azonban kevés a különbség, sem Nagy-Britannia és Észak-Írország között (bár Nagy-Britannia régiói között van némi különbség).

Mindenesetre a régiófontos előrejelző. A nagy metropoliszokkal rendelkező régiókban, például Londonban, Dublinban, Párizsban, Hamburgban vagy Brüsszelben bizonyos tendencia szerint kedvezőbb a hozzáállás, bár Róma és Berlin régiói jóval elmaradnak a megfelelő nemzeti átlagoktól.

Hollandia protestáns többségű tartományai a katolikus vagy vegyes tartományok elé kerülnek, de ez nem feltétlenül igaz a német tartományokra. Belgium flamand és vallon tartományai között nincs jelentős különbség.

Mielőtt elegendő mintával mélyrehatóbb vizsgálatokat lehetne végezni, csak annyit lehet mondani, hogy régiók közötti különbségek vannak, és hogy a nagyvárosokkal rendelkező régiók általában „feministábbak”, anélkül, hogy ezt mindenhol ellenőriznék.

85. táblázat

¹ Nincs kizárt válasz. Luxemburg és Észak-Írország nélkül. A családi jövedelmet Dánia és Hollandia esetében évente, más országok esetében pedig havonta adják meg.

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Nem ért egyet azzal a véleménnyel, hogy a lakóhely szerinti régiótól és az országtól függően „a politikai tevékenységnek inkább a férfiak dolgának kell lennie”²

Danmark		Nagy-Britannia		Írország		Franciaország	
Jylland	85 % (490)	Délnyugat	81 % (89)	Délnyugat	78 % (131)	Párizs régió	78 % (235)
Sjaelland	78 (404)	London + Dél-Kelet	77 (283)	Nyugat	72 (104)	északnyugat	71 (235)
Fyn	78 (90)	Yorkshire * Humber.	76 (88)	Kelet	71 (344)	Elzász és Lotaringia	69 (77)
		West Midlands	75 (67)	középnnyugati	71 (110)	Dél-kelet	69 (171)
		Skócia + Wales	71 (184)	Donegal	70 (27)	Párizsi medencék	65 (168)
		East Midlands	70 (63)	Midlands	70 (91)	Dél-kelet	60 (125)
		északnyugat	68 (114)	Dél-kelet	62 (131)	Nord és Pas-de-Calais	59 (83)
		Észak	65 (49)	Északkelet	60 (42)		
		Kelet-Anglia	62 (39)				
Italia		Nederland		Deutschland		Belgium/België	
Szicília + Szardínia	71 % (70)	Friesland	71 % (44)	Hamburg + Bréma	58 % (48)	Namur	55 % (44)
északnyugat	67 (300)	Drenthe	71 (28)	Rajna-vidék–Pfalz	58 (62)	Brabant	54 (333)
északkeleti	65 (197)	Groningen	68 (44)	Hesse	57 (83)	Antwerpen	52 (233)
Dél	63 (235)	Noordholland	66 (169)	Bayern	56 (160)	Limburg	50 (98)
Középpont	61 (210)	Noordbrabant	60 (142)	Észak-Rajna-Vesztfália.	54 (287)	Hainaut	44 (185)
		Zuidholland	59 (237)	Alsó-Szászország	46 (112)	Liege	43 (141)
		Utrecht	57 (46)	Baden-Württ	44 (141)	Oost-Vlaanderen	42 (189)
		Gelderland	51 (106)	Berlin	42 (33)	Nyugat-Vlaanderen	40 (151)
		Limburg	51 (87)	Saarland	42 (19)	Luxemburg	30 (33)
		Zeeland	50 (26)	Schleswig-Holstein	36 (41)		

² Kizárt nemválaszolások; Luxemburg és Észak-Írország nélkül.

2. Optimizmus és pesszimizmus

A faktoranalízissel azonosított attitűdcsoporthoz az utolsó társadalom egészével és az élet egészével való elégedettség vagy elégedetlenségérzése, valamint a nők státuszának átalakulásával kapcsolatos általános optimizmus vagy pesszimizmus jellemezte.

Azt gondolhatnánk, hogy a nők kevésbé lennének elégedettek, mint a férfiak a társadalomban és általában az életben, mivel esélyeiket valójában, ha nem is jogilag, számos olyan gyakorlat és előítélet korlátozza, amelyek nem érintik a másiknemhez tartozó személyeket. Mindazonáltal úgy tűnik, hogy a legtöbb nő alkalmazkodik a körülményekhez, vagy a társadalom arra kényszeríti őket, hogy elfogadják ezeket a korlátokat: Szinte nincs különbség a férfiak és a nőktől való elégedettség szintje között.

Amint azt az alábbi táblázat mutatja, az általános élettel való elégedettség legfontosabb jelei ugyanazok, mint amelyek a leginkább befolyásolják a társadalmi változáshoz való hozzáállást a nők helyzetével kapcsolatban: családi jövedelem, régió, életkor és politikai preferencia. Mind a kilenc országban a szex a legalacsonyabb a tíz prediktor közül.

86. táblázat

Az étellel való általános elégedettség előrejelzői az Európai Közösség országaiban

(A suivant rangsorolási tartománya az egyes prediktorok által magyarázott variancia alapján, figyelembe véve más prediktorok hatásait)

	Írország (16,9 %) (x)	Luxemburg (15,9%)	Franciaország (13,8%)	Olaszország (12,9%)	Hollandia (12,8%)	Németország (11,7%)	Belgium (11,1%)	Danmark (8,7%)	Egyesült Királyság (6,1%)
1. Családi jövedelem	3	1	1	1	6	1	1	4	4
2. Régió	1	2	5	2	4	5	3	3	1
3. Életkor	4	9	3	6	2	3	2	5	2
4. A párt előnyben részesítése	5	7	2	3	3	8	6	1	3
5. Családi állapot	10	4	4	7	1	2	5	2	6
6. Foglalkozás	2	10	8	9	5	9	4	6	8
7. A háztartásban élő személyek száma	6	8	6	5	8	6	10	8	5
8. Városi/vidéki rezidencia	8	5	7	8	7	4	8	7	7
9. Az oktatás szintje	7	3	10	10	9	7	9	10	10
10. Szex	9	6	9	4	10	10	7	9	9

(x) A zárójelben szereplő számok az egyes nemzeti minták tíz előrejelzője által magyarázott teljes szórás százalékos arányának felelnek meg.

A nemek közötti különbségek hiánya feltűnő, és jelentős kihívásokat vet fel.

Általánosságban, amint azt más tanulmányok is kimutatták, az elégedettség általános érzése egy adott szociokulturális rendszerben, ebben az esetben egy nemzeti rendszerben a válaszadók szociális jellemzőitől függően kevésbé változik: a tíz prediktorunk által magyarázott variancia átlagosan 12%-os nagyságrendű a kilenc nemzeti minta esetében. Másrészt tapasztaltuk, hogy az elégedettség szintje országonként jelentősen eltér, és a kisebb országok jelentősen magasabb szintű elégedettséggel rendelkeznek, mint a nagyobbak. Ráadásul az egyes országokban szerepet játszó előrejelzők közül a régió átlagosan közvetlenül a családi jövedelem után, az életkor, a politikai orientáció stb. előtt jön.

Olyan, mintha az elégedettség észlelése széles körben elterjedt (és valószínűleg stabil) kulturális tény lenne egy szociokulturális rendszerben, vagy pontosabban az érzékelt helyzetek és az elképzelt törekvések közötti bizonyos kapcsolateredménye. Az emberek tudják például, hogy a nők kevesebbet kapnak, mint a férfiak, hogy az élet számos területén társadalmilag diszkriminálják őket. Azonban mindkét nem általános elégedettsége gyakorlatilag dentic marad mindaddig, amíg az értékrendszerek változása és az elérhetőnek becsült törekvések szintjének növekedése a nőknél nem határozza meg az insatisfactio n érzését és az élethatások iránti igényt, ami az elégedettség érzésének további kiigazítását eredményezi, és így tovább. ¹

Ha a nők összességében nem többé-kevésbé izfaiak, mint aférfiak, akkor érdemes megjegyezni, hogy a „társadalmi formát” illetően a fiatal nők és férfiak sokkal kevésbé elégedettek, mint az idősebbek.

A 86. táblázat az általános elégedettség szintjének kismértékű eltérését mutatta az egyes országokon belül. Amint azonban a 87. táblázat mutatja, sokkal nagyobb eltérések vannak az egyes országok között a szóban

1 Lásd Ronald INGLEHART: Értékprioritások. Szubjektív elégedettség és tiltakozási potenciál a nyugati nyilvánosság körében”. A San Francisco-i Amerikai Politikatudományi Társaság 1975-ös éves találkozója készített dokumentum. 1975. szeptember.

forró elégedettségű területtől függően. Egyes országok a s atisfaction szinte minden területén magas, míg mások viszonylag alacsony besorolásúak. A dánok például óránként az első tíz király közé tartoznak, míg a franciák és különösen az olaszok szinte mindig az alsó három egyikét foglalják el.

Az elégedettség viszonylag magas vagy alacsony szintje minden országban állandónak tűnik, legalábbis az 1973 és 1975 közötti időszakban, amelyre vonatkozóan összehasonlítható adatok állnak rendelkezésre (88. táblázat).

E megállapítások következetessége azt sugallja, hogy itt a különböző nemzeti (és talán regionális) kultúrák alapvető jellemzőivel foglalkozunk, de még mindig nem állnak rendelkezésre adatok ennek bizonyítására.¹

¹ 1973-ra vonatkozóan lásd: „Elégedettség és elégedetlenség az Európai Közösség tagállamainak életkörülményeivel”. Brüsszel, 1974. június.

87. táblázat

Elégedettség és boldogság az Európai Közösség országaiban

(A különböző országok rangsorolási tartománya az egyes országok átlagos pontszáma szerint)¹

	Danmark	Belgium	(Észak- Írország)	Nederland	Luxemburg	Írország	Nagy- Britanni a	Deutschland	Franciaor szág	Italia
Elégedettség										
Az élet, amit élünk (11 fok)	1	4	2	7	5	3	6	8	9	10
Az élet, amit élünk (4 fok)	1	2	3	4	7	5	6	8	9	10
életszínvonal	1	2	4	3	5	7	6	8	9	10
Boldogság (3 fok)	1	2	6	3	4	9	5	8	7	10
Elégedettség										
- hogyan kell használni a szabadidőt	1	5	2	4	7	3	6	8	9	10
- a rendelkezésre álló idő	3	4	5	2	6	1	7	9	8	10
Jövedelem	1	4	3	2	5	6	7	8	9	10
Kapcsolatok az emberekkel	3	5	2	10	6		4	7	8	9
A ház	3	4	1	6	5	1	7	8	9	10
A hely, ahol élsz	2	4	3	5	5	6	6	9	9	8
A társadalom formája	5	3	9	6	1	6	7	2	8	10
A demokrácia működése	5	3	9	4	2	6	8	1	7	10

1 Eltérő rendelkezés hiányában minden tételt 11 fokos skálán mértek, 0 és 10 között.

88. táblázat

Elégedettség és boldogság a Közösség országaiban, az 1973-as és 1975-ös különböző intézkedéseket követően

(Átlagos pontszámok országonként)¹

		Elégedettség az étellel				Boldogság	
1973. szeptember (4 fokos skálán)		1975. május (4 fokos skála)		1975. május (11 fokos skála)		1975. május (3 fokos skála)	
Danmark	3,5	Danmark	3,5	Danmark	8,3	Danmark	2,4
Írország	3,4	Belgium	3,3	Írország	8,2	Belgium	2,3
Belgium	3,3	Nederland	3,3	Belgium	7,8	Nederland	2,2
Nederland	3,3	Írország	3,2	Luxemburg	7,7	Luxemburg	2
Luxemburg	3,3	Nagy-Britannia	3,2	Nederland	7,5	Írország	1,9
Nagy-Britannia	3,2	Luxemburg	3	Nagy-Britannia	7,5	Nagy-Britannia	1,9
Deutschland	3	Deutschland	2,9	Deutschland	7	Deutschland	1,9
Franciaország	2,9	Franciaország	2,9	Franciaország	6,7	Franciaország	1,9
Italia	2,7	Italia	2,6	Italia	6,3	Italia	1,6

A közösségi országok elégedettségi szintjeiben azonban fontos tényező a folytonosság megszakadása.

Az eredmények gondos vizsgálata azt sugallja, hogy valószínűleg két elégedettségi ypesvan, amelyek egymástól függetlenül változnak. Egy adott országban az emberek ugyanolyan vagy majdnem ugyanolyan szintű általános elégedettséggel rendelkezhetnek, mint a Közösség más országai, de a létezés két aspektusa tekintetében eltérő helyzetbe kerülhetnek: „a társadalom formája” és „a demokrácia működése”. Észak-Írország lakossága például általában magas az elégedettség legtöbb területén, de nagyon alacsony a társadalomban és a demokráciában; A németeknek van egy fordított esetük.

Az e két területtel való elégedettség nemcsak a létezés más aspektusaitól függetlenül változik, hanem az idő múlásával érdekes fejlődést mutat, ami ellentétben áll az elégedettség globálisabb formáinak stabilitásával.

A 89. táblázat a különböző országokban a „társadalomformával” kapcsolatos elégedettségi pontszámokat mutatja be. A legtöbb országban úgy tűnik, hogy a lakosság 1973 és 1975 között hanyatlásnak indult ezen a területen. Németország feltűnő exception-nek tűnik, az ötödik helyről az első helyre lépve; ez a növekedés nem a németek elégedettségi szintjének növekedésével, hanem más országokban bekövetkezett jelentős csökkenéssel magyarázható.

¹ A 4 fokos skálán: 4 = „Nagyon elégedett” és 1 = „Egyáltalán nem elégedett”; a 11 fokos skálán 10 = „Nagyon elégedett” és 0 = „Egyáltalán nem elégedett”; A boldogság kérdésében a választás a „Valóban boldog” (3), „Elég boldog” (2), „Nem túl boldog” (1) között volt.

89. táblázat

Elégedettség "a társadalom azon formájával, amelyben az ember él" 1973-ban és 1975-ben¹

	1973		1975	
	4 fokos skála	Egyenértékűség 11 fok felett		11 fokos skála
Belgium/België	2,91	6,99	Luxemburg	6,58
Luxemburg	2,88	6,92	Deutschland	6,41
Írország	2,78	6,68	Belgium/België	6,38
Danmark	2,68	6,44	Írország	6,02
Deutschland	2,61	6,27	Danmark	5,88
Nederland	2,56	6,15	Nederland	5,95
Nagy-Britannia	2,48	5,96	Nagy-Britannia	5,14
Franciaország	2,33	5,6	Franciaország	4,72
Italia	2,13	5,12	Italia	3,31

¹ Ez a táblázat tájékoztató jellegű, nem biztos, hogy a 4 fokos skálán adott válaszok – még aritmetikailag átalakítva is – szigorúan összehasonlíthatók a 11 fokos skálán adott válaszokkal.

Következtetések

Végezetül az Európában élő nőkről és férfiakkal szóló első nagy kutatásban azonosított ésmért attitűdök és törekvések főként a globális társadalom iránti törekvéseket és a társadalmi változásokkal kapcsolatos attitűdöket fejezik ki. A mögöttes feszültségek kisebbek a nemek között, mint a generációk között, kisebbek a „feministák” és az „antifeministák” között, mint egyrészt a változásért küzdő aktivisták (a lakosság körülbelül egyharmada), maguk között, akiket esetleg megerősíthetnek azok, akiket mérsékelteknek nevezünk (a lakosság valamivel kevesebb mint 20%-a), másrészt a változás ellenzőinek kisebbsége (szintén 20%), a nyilvánosság többi része pedig kettőt oszt meg az adaptált és a közömbös között.

A nők fejlődése és a társadalmi változások: Ez valószínűleg ugyanaz a vita és ugyanaz a harc.

Megjegyzések

(Pierre Dieumegard) [Nincs magyar neve]

Az eredeti dokumentum három nyelven, angolul, franciául és németül érhető el az Eurobarométer honlapján (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/63>). A francia változat (<https://webgate.ec.europa.eu/ebsm/api/public/deliverable/download?doc=true&deliverableId=51062>) szolgált alapul, de a nehezen olvasható részek esetében az angol és a német változat volt hasznos.

Az eredeti francia nyelvű változatban az országok neve az ország nemzeti nyelvén, Belgium esetében pedig franciául és hollandul szerepelt. Ez a dokumentum esetében megmaradt, bár valószínű, hogy a gépi fordítások miatt fordítási problémák lesznek.

Technológiai fejlesztések: Ez volt az írógépek és stencilek ideje.

Az eredeti dokumentumot vizsgálva láthatjuk az Eurobarométer-jelentések alakulását az elmúlt 50 évben. Abban az időben egy írógépet használtak a stencilek szúrására: hosszú volt, és nehéz volt kijavítani a gépelési hibákat. Ezután a roneoter géppel a tinta áthaladhatott a stencil lyukain, hogy a papírlaphoz menjen. Az eredmény csak fekete szöveg volt fehér alapon. Nem tudtunk grafikonokat készíteni. Ahhoz, hogy a pdf-dokumentum csaknem 40 évvel később elérhető legyen az Eurobarométer honlapján, be kellett szkennelni a nyomtatott dokumentumot, hogy a pdf-dokumentumban összegyűjtött képek elkészüljenek.

Végül ez a szkennelt dokumentum automatikus karakterfelismerő szoftverbe került (PDF-Xchange Editor és Tesseract). Az eredmény különböző hibákat tartalmazott a rosszul nyomtatott betűk és a papíron lévő kis foltok miatt. A hibák túlnyomó többségét kijavították e dokumentum formázása során, de lehetséges/valószínű, hogy még mindig maradt néhány hiba.

1975-ben egy írógépnek csak egy betűtípusa volt: nem volt lehetőség félkövér vagy dőlt betűs írásra, és mindegyik egyforma méretű volt.¹ A címek egyes szavainak kiemeléséhez a szokás a karakterek nagybetűsítése volt. A gépi fordítási rendszerek azonban hajlamosak a szavakat nagybetűre fordítani, ezért ebben a dokumentumban a címek gyakran kisbetűsek, ellentétben az eredeti dokumentummal.

Változások a szerkesztési stílusban: Ez volt az az idő, amikor a szerkesztők gondolkodtak (és megmutatták gondolataikat)

Az első lábjegyzet egyértelműen megjelöli a jelentés szerzőit. A fő szerző Jacques-René Rabier, és néhány részt szakemberek írtak (Hélène Riffault, Margaret és Ronald Inglehart). Tudjuk, hogy ki mit tett, és kit lehet hibáztatni, ha elégedetlenek vagyunk a jelentéssel. Megállapítást nyert, hogy ez a jelentés „semmilyen módon nem vonja maga után az Európai Bizottság felelősségét”: ez nem egy nemzetközi szerződés, amelynek különböző kormányai minden szót és minden vesszőt mérlegeltek, ez egy kutatási jelentés.

Ötven évvel később már egészen más a helyzet. Az Eurobarométer továbbra is jelentéseket tesz közzé ugyanezekről a témákról, például 2024 decemberében Eurobarométer-jelentést tettek közzé a nemi sztereotípiákról (<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2974> csak angol nyelven; a más nyelvekre történő önkéntes fordítás tekintetében lásd: https://europokune.eu/Article_35/2024sp545stergen). Már a bevezetés előtt, a második oldalról (a fedőlap hátoldaláról) az is elhangzott, hogy a dokumentum nem képviseli az Európai Bizottság nézeteit, és hogy az értelmezések és vélemények csak a szerzőkéi.

De kik a 2024. decemberi jelentés szerzői? Ez nincs megjelölve sehol a szövegben. A dokumentum tulajdonságainak vizsgálatakor a dokumentum szerzőjének sorában a következő olvasható: Jogértvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatóság. Nincs emberi név.

Az 1975-ös jelentésben vannak olyan ötletek, vélemények, hipotézisek, amelyeket néha a statisztikák igazolnak, de amelyek néha téves elképzelések vagy sztereotípiák, amelyeket a statisztikák cáfolnak.

¹ A labda írógépek már 1975-ben léteztek, és a karakterek típusát a labda megváltoztatásával meg lehetett változtatni, de ez több másodperces manipulációt igényelt.

Példa erre (az I-1. bekezdésből) a feltételezett többségi vallás a különböző országokban¹⁰

Logikusan arra lehet következtetni, hogy azokban az országokban, ahol a problémát megoldatlannak tekintik, különösen fontosnak tartják. Ezek mind katolikus hagyományú országok.

Még kell azonban jegyezni, hogy Belgium, bár katolikus hagyományokkal rendelkező ország, inkább azon országok oldalán helyezkedik el, ahol a problémát nem tartják nagyon fontosnak, és a közösségi átlaghoz közeli helyzetben van.

Még ha van is olyan lábjegyzet, amely azt jelzi, hogy nincs ok-okozati összefüggés, továbbra is azt mondják, hogy vannak olyan országok, amelyeket „katolikusnak” tekintenek. Jelenleg az ilyen típusú beszédet nem tartják megfelelőnek. Egyrészt nem csak az országban élő katolikusok, másrészt egy feltételezett vallás alapján egy csoportot megbélyegzőnek tekinthető, és nem mindig azok az országok, ahol a problémát megoldatlannak tekintik, azok az országok, ahol a probléma a legsúlyosabb.

Egy kicsit tovább, a változás sebességével kapcsolatban (19. oldal) a következőket olvashatjuk:

Olaszországban a férfiak és nők 30%-a egyetért abban, hogy a dolgok túl gyorsan mennek, mint máshol, de természetesen az idősebbek és a kevésbé képzettek a legvalószínűbbek.

A "természetesen" az idősebbek és a kevésbé képzettek megvetésének jeleként értelmezhető, ami a huszonegyedik században nem mondható el.

A 2024-es jelentésben mindez nem szerepel. A szöveg nagyon gördülékeny, nincs más határozott vélemény, mint hogy az Európai Unió népei támogatják az Európai Bizottság politikáját.

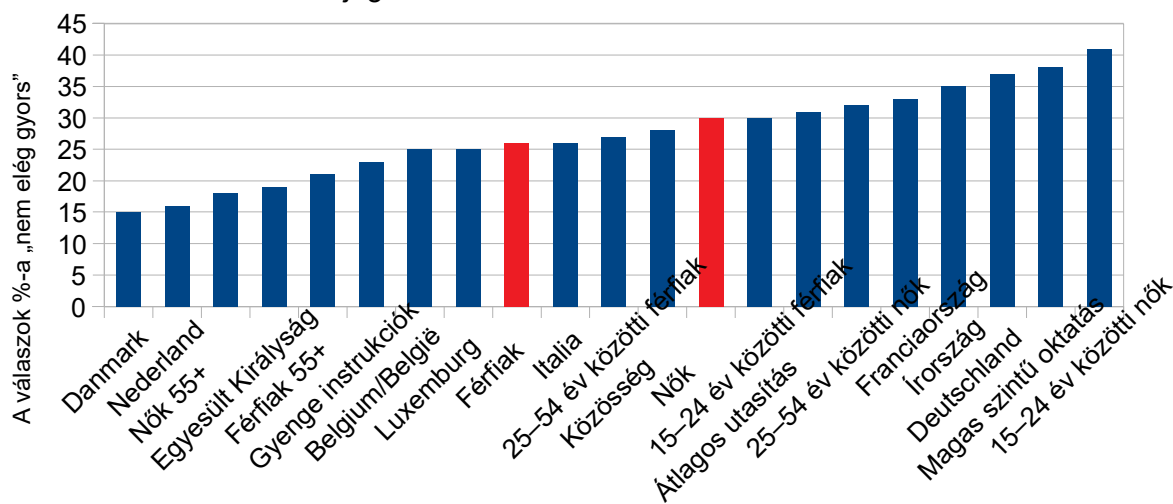
Szerencsére a 2024-es jelentésben vannak olyan diagramok és térképek, amelyek ösztönzik az olvasók képzeletét és gondolatait.

Néhány grafikon, amely lehetővé teszi az 1975-ös adatok megjelenítését

A változás sebessége

A dolgok nem változnak elég gyorsan.

a nők jogállásáról

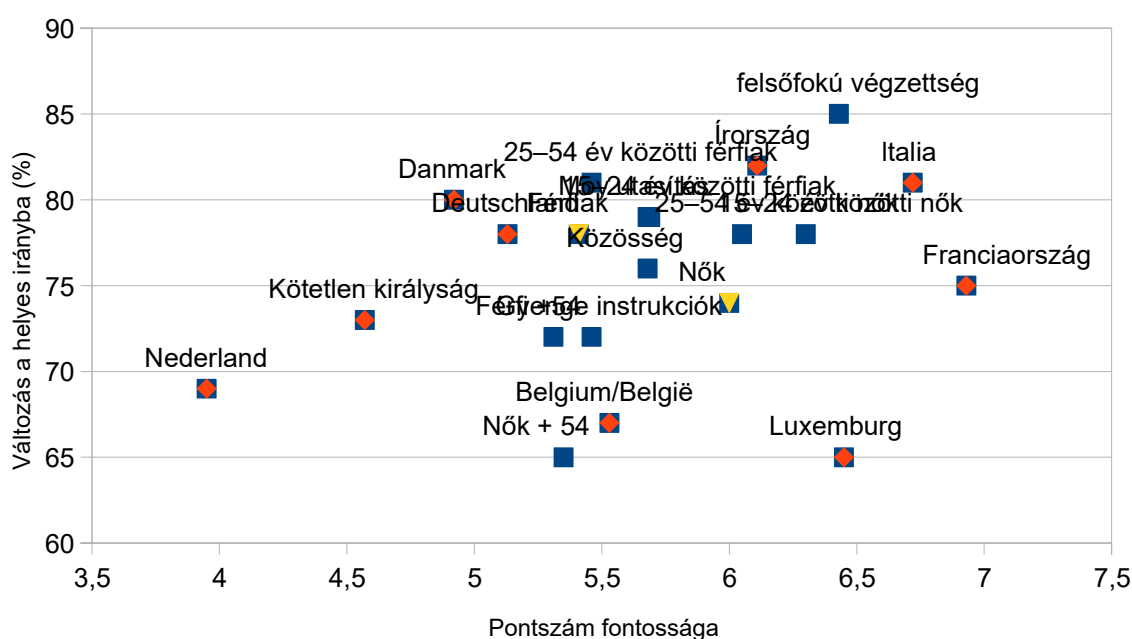
Látható, hogy a férfiak és a nők véleménye átlagosan nem nagyon különbözik: Csak négy százalékpont. Másrészt a vélemények országonként igen eltérőek: Dániában az emberek 15%-a túl lassúnak találja a változást, míg Németországban az emberek 37%-a, azaz több mint kétszer olyan lassú.

A változás jelentősége és jelentése

Az 1. táblázat (90. oldal) a nők jogállásával kapcsolatos probléma fontossági pontszámait tartalmazza (10 a nagy fontosság, 0 a nulla fontosság tekintetében).

A 4. táblázat a kérdésre adott válaszok százalékos arányát tartalmazza: Ez a változás a helyes út vagy a rossz út?

A különböző csoportok (ország, nem, életkor, iskolai végzettség) választását bemutató grafikon készíthető.

Az országokat képviselő pontok pirossal, a társadalmi csoportokat képviselő pontok kékkel vannak jelölve, a két csoport, a „férfiak” és a „nők” kivételével, amelyek sárga háromszöggel vannak ellátva a kék négyzetben.

Látható, hogy nincs nagy véleménykülönbség a férfiak és a nők között.

A nők egy kicsit nagyobb jelentőséget tulajdonítanak a nők státuszának, de kevesebben találják úgy, hogy a változás a helyes irányba mutat.

A magas iskolai végzettséggel rendelkező emberek nagy jelentőséget tulajdonítanak a problémának, és úgy találják, hogy a változás a helyes irányba halad.

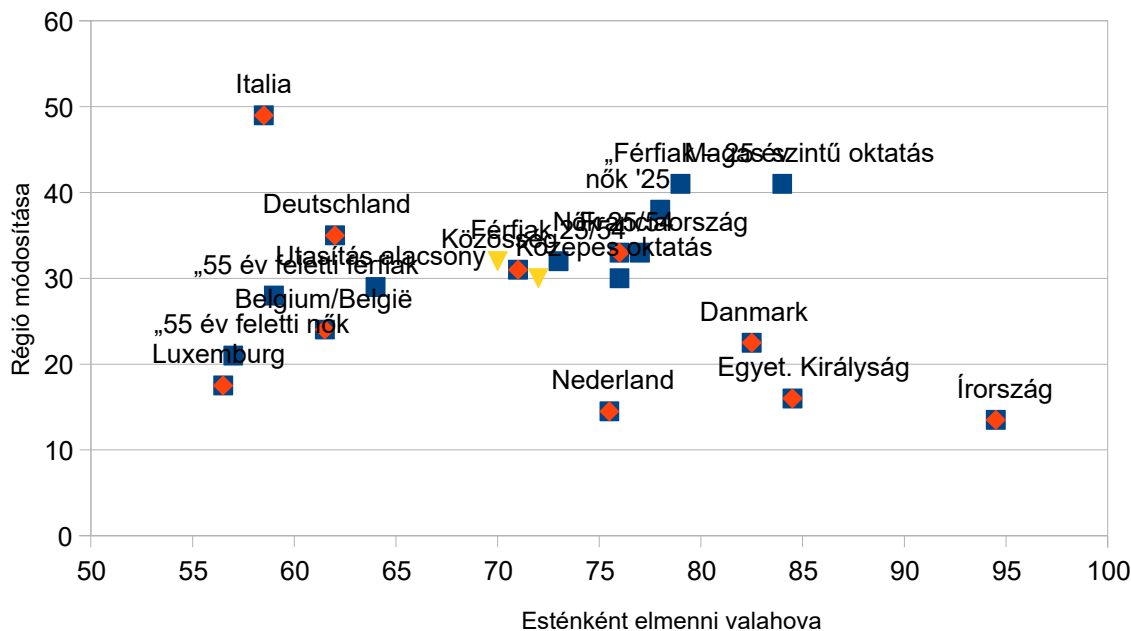
A nemzeti vélemények igen széles eloszlása figyelhető meg: 4-től 7-ig a fontossági pontszám, és 65-től majdnem 80-ig a változás sebességéről szóló vélemény esetében.

Konkrét helyzetekben a nemzeti vélemények is széles körben eloszlának.

A 25. táblázat (47. 47. oldal) a következő kérdések eredményeit tartalmazza: „Normálnak tartja-e ...? Ez vagy az a konkrét helyzet, például „hogyan egy nő este férj nélkül megy el, hogy részt vegyen egy találkozón”, és „hogyan egy nő arra ösztönzi a férjét, hogy váltson munkahelyet, mert jobb helyzetben van egy másik régióban, mint ahol élnek”.

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Készíthetünk egy grafikont, amely a két kérdésre adott pozitív válaszokat mutatja.

A férfiak és a nők válaszai (sárga háromszögek) nagyon hasonlóak. Az előző grafikonhoz hasonlóan látható, hogy a magas iskolai végzettséggel rendelkező személyek mindkét javaslatra határozottan „igennel” válaszolnak, míg az 55 év feletti nők gyakrabban reagálnak negatívan.

És a különböző országok (pirossal) még mindig nagyon eltérő nemzeti véleményekkel rendelkeznek. Ötven évvel később, a 2025. évi Eurobarométer-felmérésekben ugyanezt látjuk: a vélemények jobban függnek attól az országtól, ahol az ember él, mint a nemtől, az életkortól vagy a társadalmi csoportoktól (általában). Más szóval uniós szinten nincs közvélemény: Csak nemzeti vélemények vannak, mert a különböző népek nem kommunikálnak egymással. A jobb európai integráció felé való elmozdulás érdekében az embereknek képesnek kell lenniük arra, hogy kommunikáljanak egymással, információt és véleményt cseréljenek szomszédaikkal. A vitához közös nyelvre van szükség. Szükségünk van az eszperantóra.

Végezetül köszönetet kell mondanunk Jacques-René Rabiernak és a jelentés többi szerzőjének azért, hogy érdekes módon írták meg a jelentést, olykor megkérdőjelezhető véleményekkel, de bemutatták a bemutatott hipotézisek igazolására használt módszereket.

MELLÉKLETEK

I. A felmérést végző intézetek nevei és az interjúk időpontjai

Belgium/België	DIMARSO (INRA képviselőcsoport)	1975. május 9–20.
Luxemburg	„	15–27 „
Danmark	GALLUP MARKEDSANALYSE	3–11 „
Deutschland	EMNID-INSTITUT	12–13 "
Franciaország	FRANCIA KÖZVÉLEMÉNYI INTÉZMÉNY (HOPE)"	12–20 "
Írország	IRISH FORGALOMBA HOZATALI FELMÉRÉSEK	1–16 "
Italia	ISTITUTO PER LE RICERCHE STATISTICA E L'ANALISI DELL'OPINIONE PUBBLICA (DOXA)	9–23 "
Nederland	NEDERLANDS INSTITUUT VOOR DE PUBLIEKE OPINIE (NIPO) (NÉMETORSZÁGI INTÉZMÉNYEK VOOR DE PUBLIEKE OPINIE (NIPO))	20 "- "
Egyesült Királyság	A GALLUP POLL	9–20 "

II. Technikai megjegyzések

1. Emlékeztetni kell az ágazatotarra, hogy a mintavételes felmérésekben bizonyos mintavételi hibahatárt kell figyelembe venni. Az 1000 válaszadóból álló minták esetében az 5% alatti százalékos különbségek általában nem tekinthetők statisztikailag szignifikánsnak.

2. Az „Európai Közösség” sor vagy oszlop valamennyi táblázatban megadja a kilenc országban foglalkoztatott összes személy átlagát, az egyes országok 15 éves és annál idősebb népességének súlyozott átlagát:

	Ezrek	%
Belgium/België	7492	3.91
Danmark	3804	1.99
Deutschland	47052	24.55
Franciaország	38420	20.05
Írország	2031	1.06
Italia	40601	21.19
Luxemburg	262	0.14
Nederland	9554	4.98
Egyesült Királyság	42412	22.13
	191628	100.00

3. A felméréssel kapcsolatos összes adatot a "Belgian Archives for the Social Science" (Van Evenstraat 2A, B-3000 Leuven) őrzi. Ezeket az Európai Politikai Kutatási Konzorcium (Essex) tagszervezetei, a Political

Eurobarométer tematikus felmérés: *Nők és férfiak Európában* – 1975. május

Research (Michigan) iversity Consorti um szervezetei és a kutatási érdeklődéssel rendelkező kutatók rendelkezésére bocsátják.